

Avans Hogeschool

B Accountancy

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In mei 2019 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Accountancy van Avans Hogeschool bezocht door een visitatiepanel van NQA. Dit is een vierjarige voltijdopleiding in 's-Hertogenbosch. Het panel beoordeelt de opleiding als **positief**.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel: **voldoet**.

De opleiding is bezig met een nieuw curriculum en heeft hiervoor haar beroepsbeeld herzien. De opleiding zet een helder beroepsbeeld neer en hanteert bijpassende competenties.

De opleiding heeft deze afgeleid van het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel *HBO-Bachelor accountancyopleidingen* uit 2017. De opleiding stelt acht beroepsrollen centraal die vertaald zijn naar de functieprofielen van de financieel professional. De beoogde leerresultaten zijn op bachelorniveau uitgeschreven en sluiten aan bij de verwachtingen van het werkveld. Het panel heeft daarnaast geconstateerd dat de CEA-eindtermen afgedekt zijn en de opleiding dus voldoet aan de eisen die er vanuit de branche gesteld worden.

De opleiding heeft een sterke relatie met het eigen beroepenveld via eigen docentennetwerken, de beroepenveldcommissie en de opdrachten die de studenten in het werkveld uitvoeren.

De opleiding profileert zich met de kernwaarden duurzaam, samen en integer, kernwaarden die volgens het panel helder in het profiel en in het curriculum naar voren komen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding ontvangt voor standaard 2 het oordeel: **voldoet**.

Het panel complimenteert de opleiding met een goed onderbouwd en samenhangend curriculum waarin ook het eigen profiel van de opleiding helder naar voren komt. De opleiding is bezig met het vormgeven en invoeren van een nieuw curriculum waarbij de eerste twee leerjaren al uitgevoerd worden en het derde en vierde leerjaar nu ontwikkeld worden.

Het panel is onder de indruk van de congruente wijze waarop de opleiding het curriculum heeft vormgegeven en de verschillende elementen met elkaar verbindt. Zij heeft geconstateerd dat er een logisch opgebouwd curriculum is ontstaan waarbij de gekozen uitgangspunten ook voor de studenten herkenbaar zijn. Daarnaast heeft het panel geconstateerd dat de opleiding de CEA-eindtermen expliciet vertaald heeft in het curriculum en dat deze in voldoende mate afgedekt zijn, zowel wat betreft inhoud als het minimaal aantal EC per vakgebied.

Het panel heeft een zeer actief beroepenveld gezien en waardeert de wijze waarop het de opleiding is gelukt de betrokkenheid van het beroepenveld in de opleiding te verweven in onder meer de beroepsopdrachten en het buddysysteem.

Het docententeam is deskundig en beschikt over passende kwalificaties om het programma verder te ontwikkelen en uit te voeren.

De opleiding is voornemens meer aandacht te besteden aan internationalisering, een voornemen dat het panel ondersteunt.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding ontvangt voor standaard 3 het oordeel: **voldoet**.

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing, dat is gebaseerd op de wettelijke en hogeschoolbrede kaders en uitgewerkt in een eigen toetsplan. De opleiding volgt het vier-ogenprincipe bij zowel de totstandkoming als bij de beoordeling van de toetsing. Het is zichtbaar dat de opleiding oog heeft voor de kwaliteit van toetsen en beoordelingen. De toetsvormen en toetsinhoud passen bij het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. De toetsinstrumenten zijn transparant. Voor studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. Voor hen is duidelijk wat er van hen verwacht wordt.

Voor wat betreft het afstuderen is het panel van mening dat de beoordelingsformulieren uitgebreider ingevuld mogen worden en dat de beoordelingen beter navolgbaar kunnen zijn.

Naar de mening van het panel voert de examencommissie haar taken goed uit, het panel complimenteert de opleiding bovendien met een goede overlegstructuur die ervoor zorgt dat de bevindingen van de verschillende commissies ook daadwerkelijk zijn weerslag krijgen in de opleiding.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 4 het oordeel: **voldoet**.

Volgens het panel toont de opleiding in voldoende mate aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd. Het afstudeerprogramma is adequaat ingericht en voldoet aan de CEA-eisen. Het panel heeft een selectie van vijftien eindwerken kunnen bestuderen en vond het niveau over de gehele linie voldoende en de onderwerpen passend. Ook de beoordeling is adequaat, hoewel de beoordeling aan transparantie zou kunnen winnen, kan het panel zich vinden in de gegeven waarderingen.

De afgestudeerden blijken gewild in het werkveld en komen terecht in functies die qua niveau goed aansluiten bij de opleiding. Het werkveld toont zich tevreden over het functioneren van de afgestudeerden. Het panel herkent in de positieve opmerkingen van het werkveld en de alumni de aandacht die de opleiding besteedt aan soft skills, duurzaam werken en innovatieve thema's.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	6
Schets van de opleiding	7
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	9
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	12
Standaard 3 Toetsing	20
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	27
Eindoordeel over de opleiding	29
Aanbevelingen	30
Bijlagen	31
Bijlage 1 Bezoekprogramma	32
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	32

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Accountancy van Avans Hogeschool. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd, is samengesteld door NQA, in opdracht van Avans Hogeschool en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd. Het visitatiepanel voldoet aan de eisen die gesteld worden door de Commissie Eindtermen Accountantsopleidingen.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (september 2018) en de *NQA Handleiding opleidingsvisitaties 2019*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 17 mei 2019. Het visitatiepanel bestond uit:

Mevrouw drs. A.M.J.A. Jongen MLC (voorzitter, domeindeskundige)

De heer drs. J. de Beuze AA (domeindeskundige)

De heer H.J. Perdok RA (domeindeskundige)

Mevrouw S.B.P. Roelofs (studentlid)

Drs. B.J. Steenbergen MBA, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

De opleiding maakte onderdeel uit van een visitatiecluster. Afstemming tussen de deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting van alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zoveel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Bij de aanvraag heeft de instelling een zelfevaluatierapport (ZER) aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van het *NQA-handleiding 2019*. Het visitatiepanel heeft de ZER bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht; zie bijlage 1 en 2. Met alle (mondelijke en schriftelijke) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, januari 2020

Panelvoorzitter
drs. A.M.J.A. Jongen MLC

Auditor
drs. B.J. Steenbergen MBA

Schets van de opleiding

De hbo-bachelor opleiding Accountancy van Avans Hogeschool is ondergebracht bij de Academie voor Financieel Management. De Academie biedt naast deze opleiding de opleiding Finance & Control aan. De instroom van studenten is de laatste jaren gestegen tot 245 studenten voor beide opleidingen in 2018-2019. Aan de gehele Academie studeerden bij de start van het studiejaar 2018-2019 755 studenten, waarvan 304 studenten Accountancy.

De eerstejaars student start in een gemengde klas met Finance & Control-studenten. In het eerste jaar maken de studenten kennis met alle beroepsrollen van een financieel professional zodat zij daarna een onderbouwde keuze kunnen maken voor de opleiding Finance & Control of Accountancy. Het curriculum van beide opleidingen is in de eerste anderhalf jaar hetzelfde.

De opleiding profileert zich met drie kernwaarden: duurzaam, samen en integer. Deze kernwaarden en de beroepsrollen vormen de uitgangspunten voor een nieuw curriculum dat op het moment van deze visitatie voor de eerste twee leerjaren is ingevoerd.

Duurzaamheid is een centraal thema voor de opleiding en binnen de hogeschool. De opleiding heeft op 28 november 2018 een AISHE-audit doorlopen en op 28 januari 2019 het driesterren-AISHE-keurmerk behaald voor de bacheloropleiding. Hiermee wil de opleiding tegelijk met de accreditatie het bijzondere keurmerk duurzaamheid aanvragen.

De opleiding heeft aantoonbaar gevolg gegeven aan de aanbevelingen uit het vorige visitatierapport. De opleiding heeft actuele ontwikkelingen in het werkveld opgenomen in het nieuwe curriculum en besteedt meer dan voorheen aandacht aan internationalisering. In het onderwijsprogramma wordt veel gebruik gemaakt van beroepsvraagstukken(standaard 2) waardoor de studenten op een gedegen manier kennis maken met het beroepenveld en aan de vergroting van hun beroepsvaardigheden werken. Ten aanzien van internationalisering wordt er in het curriculum aandacht besteed aan de Engelse taalvaardigheid en aan interculturele vaardigheden.

Tabel administratieve gegevens

Naam opleiding in CROHO	Accountancy
Type en soort	Hbo; bachelor
Variant	Voltijd
Sector	Accountancy
Graad (conform lijst titulatuur NVAO-site? Afwijkingen moeten worden gevalideerd door het panel)	Bachelor of Economics
Studielast	240 EC
Afstudeerspecialisatie(s)	Register Accountant (RA) en Accountant Administratie Consulent (AA)

Locatie(s)	's-Hertogenbosch
Onderwijstaal	Nederlands
ISAT code CROHO	34406
Financiering	Bekostigd
Visitatiegroep	Hbo Accountancy groep 3
Inleverdatum	01-05-2020
Bijzonder kenmerk	Duurzaamheid
Joint program, met opgave van de betrokken partnerinstellingen en type graadverlening (joint/double/multiple degree)	Niet van toepassing

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel: **voldoet**.

De opleiding is bezig met een nieuw curriculum en heeft hiervoor haar beroepsbeeld herzien. De opleiding zet een helder beroepsbeeld neer en hanteert bijpassende competenties.

De opleiding heeft deze afgeleid van het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel *HBO-Bachelor accountancyopleidingen* uit 2017. De opleiding stelt acht beroepsrollen centraal die vertaald zijn naar de functieprofielen van de financieel professional. De beoogde leerresultaten zijn op bachelorniveau uitgeschreven en sluiten aan bij de verwachtingen van het werkveld. Het panel heeft daarnaast geconstateerd dat de CEA-eindtermen afgedekt zijn en de opleiding dus voldoet aan de eisen die er vanuit de branche gesteld worden.

De opleiding heeft een sterke relatie met het eigen beroepenveld via eigen docentennetwerken, de beroepenveldcommissie en de opdrachten die de studenten in het werkveld uitvoeren.

De opleiding profileert zich met de kernwaarden duurzaam, samen en integer, kernwaarden die volgens het panel helder in het profiel en in het curriculum naar voren komen.

Onderbouwing

Beroepsbeeld

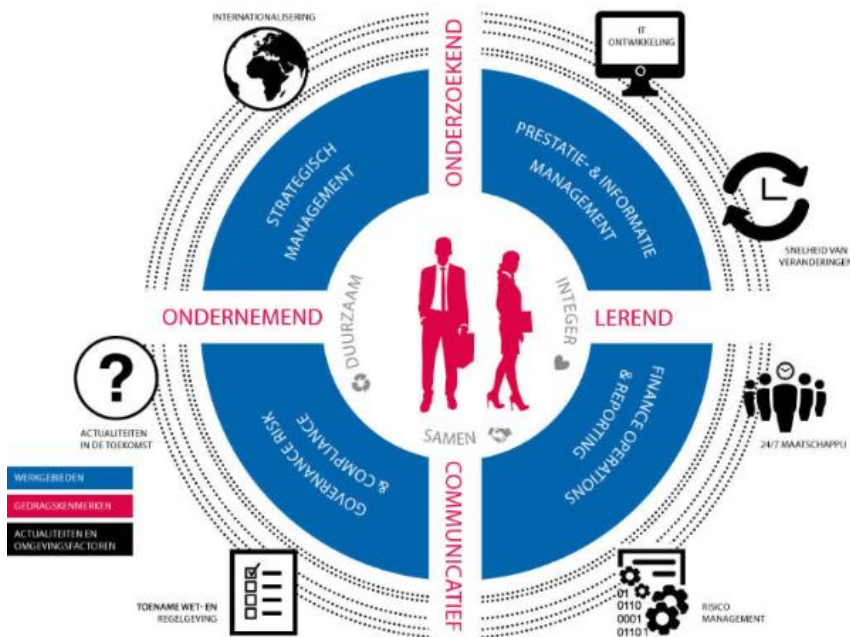
De opleiding is bij de ontwikkeling van het nieuwe curriculum uitgegaan van het beroepsbeeld dat zij voor ogen heeft. Het uitgangspunt voor de opleiding is hierbij het landelijk *Beroeps- en opleidingsprofiel HBO-Bachelor-accountancyopleidingen (2017)*. Aan dit document liggen het *Visiedocument over het beroep van de Financieel Professional* van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) (2014) en de *Eindtermen Accountantsopleidingen 2016* van de Commissie Eindtermen Accountantsopleidingen (CEA) ten grondslag. De opleiding participeert in het Landelijk AC Scholenoverleg dat in 2017 een vernieuwd landelijk *beroepsopleidingsprofiel Accountancy* heeft opgesteld.

De opleiding heeft het beroepsbeeld verder in samenwerking met het eigen werkveld ingekleurd. Zij zijn voor de opleidingen Accountancy en Finance & Control tot hetzelfde opleidingsprofiel gekomen. Hierdoor is er naast de inhoudelijke focus en verschillen, goede afstemming mogelijk tussen beide opleidingen. De studenten van beide opleidingen starten in gemeenschappelijke klassen waarna zij na het eerste jaar in een 'eigen' klas verdergaan. De curricula zijn inhoudelijk de eerste anderhalf jaar gelijk.

Onderstaand schema geeft weer op welke wijze de opleiding het landelijk profiel voor het nieuwe curriculum heeft vertaald in het eigen profiel.

Landelijk	Avans
Administratieve dienstverlening	Finance Operations & Reporting
Assurance	Governance, risk en Compliance
Fiscale dienstverlening	
Beroepstaak advisering	Strategisch management
	Prestatie & Informatiemanagement

De opleiding presenteert het eigen profiel en de samenhang in de onderdelen dan als volgt:

De opleiding ziet de noodzaak voor een verandering naar een samenleving waar geld weer een middel is om waarden te bereiken, in plaats van een doel op zich. Hieraan wil zij graag een bijdrage leveren. Vanuit deze ambitie heeft zij drie kernwaarden geformuleerd die iedere financiële professional zou moeten hebben en van waaruit zij haar onderwijs vormgeeft: duurzaam, samen en integer.

De blauwe vakken in het figuur representeren de verschillende werkgebieden waarin de financieel professional actief is. De woorden in rode letters geven de gedragskenmerken weer. De buitencirkel laat ten slotte zien welke actuele ontwikkelingen en omgevingsfactoren van invloed zijn op het beroepsprofiel: internationalisering, IT-ontwikkelingen, snelheid van veranderingen, 24/7 maatschappij, risicomangement, toename wet- en regelgeving en onbekende actualiteiten in de toekomst. Het panel herkent de keuzes die de opleiding heeft gemaakt en waardeert de vertaling naar de kernwaarden.

Eindkwalificaties

De opleiding leidt de studenten op tot financieel professional in drie functies: Accountant-Administratieconsulent (AA), Registeraccountant MKB (RA MKB) en Registeraccountant binnen een organisatie van openbaar belang (RA OOB). De financieel professional vervult daarbinnen acht rollen die in iedere functie in meer of mindere mate aan de orde komen. De opleiding heeft de leeruitkomsten hieraan gekoppeld en stelt deze rollen centraal in het curriculum (zie verder standaard 2). De opleiding heeft de vier generieke en de vier beroepskwalificaties eindkwalificaties uit het landelijke profiel vertaald naar leerdoelen en onderverdeeld in drie niveaus. Binnen het landelijk beroepsprofiel is het hbo-bachelorniveau gedefinieerd aan de hand van de Dublin-descriptoren. Daarmee is het eindniveau geborgd.

Profilering

De hogescholen met een bacheloropleiding Accountancy, verenigd in het AC-opleidingen-overleg, hebben gezamenlijk besloten dat elke AC-opleiding 140 EC gemeenschappelijk vastgestelde CEA-eindtermen zal omvatten. De opleiding in 's-Hertogenbosch heeft de overige 100 EC en de onderwijsonderdelen binnen de 140 EC ingevuld met de eigen profilering. De opleiding profileert zich op de drie kernwaarden duurzaam, samen en integer. Deze drie kernwaarden zijn volgens het panel goed zichtbaar in de opleiding. De opleiding heeft het driesterren-AISHE-keurmerk voor duurzaam hoger onderwijs aangevraagd en ontvangen.

Het panel zag 'duurzaam' herkenbaar terugkomen in het curriculum en heeft daarnaast geconstateerd dat de opleiding kennis en expertise rondom duurzame ontwikkeling uitwisselt met bedrijven, netwerkorganisaties en met andere opleidingen in Nederland.

De kernwaarde 'samen' is eveneens goed herkenbaar, niet alleen als belangrijke competentie voor studenten, die gedurende hun opleiding veelvuldig moeten samenwerken met andere studenten van de eigen en andere disciplines, maar ook in samenwerking met het werkveld in de vormgeving en uitvoering van het onderwijs.

De opleiding probeert vanuit de derde kernwaarde (integer) de studenten een 'rechte rug mee te geven'. Het panel heeft geconstateerd dat ook deze kernwaarde herkenbaar terugkomt in de wijze waarop de studenten worden voorbereid op het werken in de praktijk. De opleiding verzorgt onderwijs waar onder meer ethische dilemma's en het werken met horizontaal toezicht aan de orde komt en er wordt in diverse onderwijsonderdelen met actuele casuïstiek uit de beroepspraktijk gewerkt.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel: **voldoet**.

Het panel complimenteert de opleiding met een goed onderbouwd en samenhangend curriculum waarin het eigen profiel van de opleiding helder naar voren komt. De opleiding is bezig met het vormgeven en invoeren van een nieuw curriculum waarbij de eerste twee leerjaren uitgevoerd worden en het derde en vierde leerjaar ontwikkeld worden.

Het panel is onder de indruk van de congruente wijze waarop de opleiding het curriculum heeft vormgegeven en de verschillende elementen met elkaar verbindt. Zij heeft geconstateerd dat er een logisch opgebouwd curriculum is ontstaan waarbij de gekozen uitgangspunten ook voor studenten herkenbaar zijn. Daarnaast heeft het panel geconstateerd dat de opleiding de CEA-eindtermen expliciet vertaald heeft in het curriculum en dat deze in voldoende mate afgedekt zijn, zowel wat betreft inhoud als wat betreft het minimaal aantal EC per vakgebied.

Het panel heeft een zeer actief beroepenveld gezien en waardeert de wijze waarop het de opleiding is gelukt de betrokkenheid van het beroepenveld in de opleiding te verweven in onder meer de beroepsopdrachten en het buddysysteem.

Het docententeam is deskundig en beschikt over passende kwalificaties om het programma verder te ontwikkelen en uit te voeren.

De opleiding is voornemens meer aandacht te besteden aan internationalisering, een voornemen dat het panel ondersteunt.

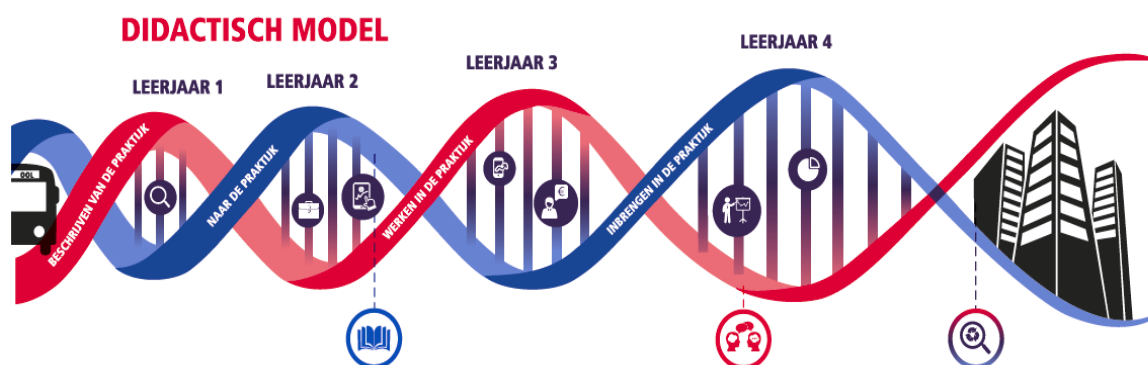
Onderbouwing

Opzet en uitgangspunten van het programma

Op dit moment werkt de opleiding in de eerste twee jaar met een nieuw curriculum en is zij bezig met het ontwikkelen van het curriculum van het derde en vierde leerjaar

In het eerste jaar volgen alle studenten aan de Academie gezamenlijk onderwijs, waarna de klassen vanaf het tweede jaar gesplitst worden in Accountancy en Finance & Control. De curricula verschillen na 1,5 jaar.

De opleiding geeft het didactisch concept zelf weer als een dna-streng:

De opleiding stelt in het onderwijs het beroepsvraagstuk centraal dat gedurende de opleiding een steeds grotere rol krijgt. Ondersteunend aan het beroepsvraagstuk is er een vaardighedenleerlijn (de rode lijn in het model) en een kennisleerlijn (de blauwe lijn in het model). Deze laatste twee leerlijnen nemen gedurende de opleiding in omvang af.

Gedurende de gehele opleiding heeft het werkveld een actieve rol. De opleiding hecht eraan om te werken met opdrachten uit de praktijk. Zo voeren de studenten in het eerste jaar een project uit voor de Efteling, dat aan het einde van het onderwijsonderdeel door de best beoordeelde studenten ook daadwerkelijk aan de Raad van Bestuur van de Efteling gepresenteerd wordt. Elders in de opleiding werken studenten met werkelijke (geanonimiseerde) cijfers. Gedurende de leerjaren neemt de omvang van het beroepsvraagstuk toe en werkt de student steeds meer zelfstandig aan de vergroting van kennis en vaardigheden door te werken aan een beroepsvraagstuk.

De acht rollen die de financieel professional kan vervullen, zijn gekoppeld aan de drie functieprofielen van de opleiding en staan centraal in het curriculum. Voor de opleiding Accountancy zijn de volgende functieprofielen aan de orde: AA: Accountant-administratieconsulent, RA MKB: Registeraccountant, RA OOB: Registeraccountant binnen een organisatie van openbaar belang. Door te werken met deze beroepsrollen maakt de opleiding de diversiteit aan kwaliteiten en vaardigheden die van een financieel professional verwacht kunnen worden aan de student duidelijk gemaakt.

Functieprofiel	Rollen
AA (AC)	Administrator Rapporteur Adviseur Strateeg Analist
RA MKB (AC)	Procesbewaker Analist Rapporteur Auditor Adviseur
RA OOB	Procesbewaker Analist Rapporteur Auditor

Studenten werken gedurende de opleiding aan beroepsopdrachten of beroepsvragen en vervullen daarbij de verschillende beroepsrollen. De opleiding werkt hiervoor nauw samen met het eigen beroepenveld. Zo maakt de opleiding zoveel mogelijk gebruik van 'echte' casussen en worden beroepsopdrachten regelmatig gepresenteerd aan (vertegenwoordigers van) het werkveld. Op deze manier werken de studenten aan de eindkwalificaties en leren zij de verschillende werkcontexten goed kennen.

Het panel complimenteert de opleiding met de mooie opzet van de opleiding. Door de studenten het beroep te leren kennen via de beroepsrollen en van daaruit de opleiding vorm te geven, ontstaat er een logische en ook voor studenten herkenbare lijn. Ook de wijze waarop de studenten kennismaken met de werkpraktijk verdient volgens het panel waardering.

De opleiding heeft het oude curriculum (derde en vier leerjaar) op onderdelen verbeterd, hetgeen gezien en gewaardeerd wordt door het panel. De indeling in de bestaande leerjaren 3 en 4 zijn conform de eindkwalificaties. Het panel constateert dat met name de theorieblokken, OAT-minor en stage en afstuderen goed in elkaar zitten.

Hoewel het derde en het vierde jaar nog niet volgens het nieuwe concept worden uitgevoerd, heeft het panel er het volste vertrouwen in dat de opleiding dit op een zorgvuldige en congruente wijze zal ontwikkelen en implementeren.

Inhoud programma

Het curriculum is als volgt vormgegeven:

	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Leerjaar 1	Verschil maken als organisatie	Inrichten en vastleggen van processen	Verschil tussen doel en resultaat	Moet ik mijn werkwijzen en/of doelstellingen aanpassen?
Leerjaar 2	Hoe start ik een buitenlandse activiteit en hoe beheers ik bestaande activiteiten?		Hoe verantwoord ik de financiële verslaglegging naar mijn stakeholders? Wat is mijn oordeel over deze jaarrekening?	
Leerjaar 3	Hoe kan ik de financiële en niet financiële vastlegging van mijn bedrijven als één geheel verantwoorden?	Stage		Wat adviseer je mij met betrekking tot de toekomst?
Leerjaar 4	Minor OAT		Afstudeeropdracht	

De opleiding heeft per onderwijsonderdeel uitgeschreven aan welke beroepscompetenties en generieke gedragscompetenties de student werkt. Daarnaast heeft de opleiding de CEA-eindtermen expliciet vertaald in het curriculum en heeft het panel geconstateerd dat deze in voldoende mate afgedekt zijn, zowel wat betreft inhoud als minimaal aantal EC per vakgebied.

In studiehandleidingen wordt per onderwijsonderdeel de lesstof expliciet gekoppeld aan de rollen, de competentieontwikkeling en de kernwaarden (duurzaam, integer, samen) en het dna-profiel waardoor het voor de student helder is op welke wijze de stof past in de leerlijnen kennis, beroepsvraagstuk of vaardigheden. Studenten gaven tijdens de bezochtdag aan dat zij deze explicitering duidelijk en helpend vonden. Voor hen is duidelijk wat er van hen verwacht wordt. Het panel heeft een aantal mooie voorbeelden van onderwijsonderdelen gezien waarin de kernwaarden expliciet aan de orde gesteld worden. Zo gaan de studenten in semester 3.1 als (groeps)accountant van een grote (internationale) organisatie (Swinkels Family Brewers) aan de slag met de controle van niet-financiële informatie in het jaarverslag (sustainability audit). In een formeel eindgesprek met de directie en RvC bespreken de studenten in het Engels de bevindingen uit de controle en praten ze over de fiscale risico's (internationaal). Naast deze controlewerkzaamheden voeren de studenten een klein onderzoek uit naar nieuwe kritische prestatie-indicatoren voor Swinkels Family Brewers op het gebied van duurzaamheid. Als onderdeel van coaching gaan de studenten aan de slag met integriteitsvraagstukken die spelen bij dit soort controle opdrachten.

Beroepsvaardigheden

De opleiding stelt de beroepspraktijk in het curriculum centraal en laat de studenten vanaf het eerste jaar werken in teams van vijf aan relevante praktijkopdrachten. Hierbij maken alle studenten kennis met verschillende soorten organisaties, zoals productiebedrijven, handelsondernemingen en non-profitorganisaties. Studenten krijgen gedurende hun hele studie ontwikkelingsgerichte feedback op de vier generieke competentiegebieden: onderzoekend, communicatief, ondernemend en lerend vermogen.

Onderzoekvaardigheden

De opleiding leidt studenten op om 'vanuit een nieuwsgierige en kritische houding een praktijkgericht probleem te onderzoeken en om in staat te zijn om evidence based te werken' (opleidingsprofiel). De studenten vergroten hun onderzoekend vermogen door te werken aan het beroepsvraagstuk, in het nieuwe curriculum hebben de studenten in leerjaar 2 en 3 een onderdeel 'Vrije Ruimte' waarin ze individueel onderzoek doen. Hoewel het panel geconstateerd heeft dat de eindschrijftjes van voldoende niveau waren (standaard 4), merkte ze ook op dat de studenten die ze spraken niet de betekenis kenden van basistermen zoals validiteit en betrouwbaarheid. Het panel adviseert de opleiding dan ook om de studenten bij de beroepsvragen meer concreet te laten werken vanuit een onderzoekscyclus.

Internationalisering

De opleiding besteedt op verschillende manieren aandacht aan internationalisering, allereerst in de beroepsopdrachten waar ook samengewerkt wordt met internationale bedrijven. In het nieuwe curriculum voeren de studenten in het eerste semester van het tweede jaar een project uit in samenwerking met een Finse Universiteit. Hier werken de studenten samen met studenten van andere studies. De studenten die het panel sprak tijdens de bezochtdag merkten op dat deze samenwerking niet op alle punten even gemakkelijk was. Ze waren niet onverdeeld positief over dit initiatief. Het panel is van mening dat dit project een goed internationaliseringsinitiatief is en ondersteunt de opleiding in haar voornemen om dit project te evalueren en te bekijken waar het beter kan.

Daarnaast wordt uitgebreid aandacht besteed aan de Engelse taalvaardigheid (social conversation, business dialogue, presenteren, vergaderen en schriftelijke vaardigheid). Ook bestuderen de studenten gedurende hun opleiding verschillende internationale literatuur. De hogeschool heeft een Expertisecentrum Sustainable Business waarin ook een lectoraat Sustainable Finance and Accounting is opgenomen. Enkele docenten participeren in het lectoraat, maar het lectoraat is bij de studenten onbekend. Het panel adviseert de opleiding te kijken naar de mogelijkheden het lectoraat meer bij het onderwijs te betrekken. Hoewel er vanuit Avans Hogeschool veel mogelijkheden zijn voor studenten om een deel van hun studie in het buitenland te volgen, maken studenten hier in de ogen van het panel slechts bescheiden gebruik van. Op dit moment zijn er zelfs helemaal geen studenten Accountancy die dit doen. Het panel ondersteunt het voornemen van de opleiding om dit meer te stimuleren.

Werkvormen

Ondersteunend aan het beroepsvraagstuk wordt in het eerste jaar in het desbetreffende werkgebied lesgegeven aan de hand van drie typen lesactiviteiten: een hoorcollege, een werkcollege en een feedbackcollege. De lesactiviteiten starten met een hoorcollege met ongeveer 90 studenten, direct gevolgd door een werkcollege met 75 studenten waar het bereiken van de leerdoelen door middel van een groepsopdracht centraal staat. Verderop in de week volgt een werkcollege van twee lessen met ongeveer 30 studenten ter verdieping op en ter verbreding van de leerdoelen. Eens per twee weken is er een feedbackcollege in de coachgroep. In leerjaar twee borduurt men op deze structuur voort en wordt het hoor- en werkcollege samen met het werkveld verzorgd.

Minor OAT

De minor OAT bestaat uit twee onderdelen; de voorbereiding op de landelijke Over-All-Toets (18 EC) en een vrije ruimte (12 EC).

In de OAT worden de kernvakgebieden van de opleiding, Financial Reporting, Auditing & Assurance en Internal Control & Accounting Information Systems, middels een casus integraal getoetst. De voorbereiding op de landelijke toets bestaat enerzijds uit (nieuwe) kennis van de kernvakgebieden en is anderzijds de voorbereiding op het maken van deze integrale landelijke OAT.

Daarnaast is er een vrije ruimte van 12 EC, bestaande uit een aantal modules die aansluiten op de drie uitstroomprofielen:

Uitstroomprofiel	Modules
AA (12 EC)	Fiscale faciliteiten Strategisch advies MKB, inclusief adviesgesprek met DGA Netwerken
RA MKB (12 EC)	Fiscale faciliteiten Strategisch advies MKB, inclusief adviesgesprek met DGA Financieringsvraagstuk
RA OOB (12 EC)	Controle van geïntegreerd jaarverslag inclusief presentatie aan RvC Proces mining: systeemgerichte controle en managementletter Data-analyse: gegevensgerichte werkzaamheden + accountantsverslag Engels op C1 niveau

De opleiding moet deze modules nog ontwikkelen en heeft de verdeling van de 12 EC's per module nog niet bepaald.

Instream en leerroutes

In de opleiding stromen zowel mbo-4-studenten als havo en vwo-studenten in. De opleiding heeft voor deze groepen geen verschillende leerroutes.

Begeleiding

Met de invoering van het nieuwe curriculum is de begeleiding van studenten niet meer een apart onderdeel in het opleidingsprogramma, maar gekoppeld aan het beroepsvraagstuk. Binnen de beroepsvraagstukken volgt een coach de studenten in hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. Zij krijgen, wanneer zij werken aan het beroepsvraagstuk, voortdurend individuele, ontwikkelgerichte feedback op de vier generieke competentiegebieden: onderzoek, communicatie, ondernemen en lerend vermogen en de inhoud van het beroepsvraagstuk. De intensiteit van deze begeleiding neemt tijdens de opleiding af, studenten werken steeds zelfstandiger en zijn meer verantwoordelijk voor hun eigen studie.

Naast de coach is er een studieadviseur die de studenten begeleidt als er knelpunten zijn in de studievoortgang. Op deze manier kan de coach zich blijven richten op de professionele en persoonlijke ontwikkeling van de student.

In het eerste jaar begeleidt iedere coach in principe 15 studenten, hoewel dit door de hoge instroom ook weleens 20 studenten waren. Deze coach ziet de studenten twee of drie keer per week in het eerste jaar en spreekt iedere student twee keer per blok individueel.

Daarnaast krijgt iedere student in het eerste jaar een praktijkbuddy. Dit is iemand uit het werkveld die per blok van 10 weken een gesprek van een uur met de student voert. Het is de bedoeling dat de student zelf een praktijkbuddy zoekt, maar voor studenten die dat moeilijk vinden, heeft de opleiding ook een pool met beschikbare buddy's. De student heeft een hoge mate van vrijheid in het zoeken van een praktijkbuddy, mits het iemand is die werkzaam is in het beroepenveld en

geen familie van de student is. In de gesprekken bespreken de student en de praktijkbuddy de vertaling van de lesstof van de opleiding naar de praktijk. Op de bezochtdag gaven studenten aan dat zij hierdoor duidelijkheid kregen over de werkzaamheden die bij de verschillende rollen passen en hierdoor beter voorbereid hun studiekeuzes kunnen maken.

Mede door de goede begeleidingsstructuur is het studiesucces gestegen van 47% in 2016 naar 63% in 2019 (voor de gehele academie).

Docenten

Het team dat verantwoordelijk is voor zowel de opleiding Accountancy als Finance & Control bestaat uit 39 fte (54 medewerkers), waarvan 42 docenten (30 fte), 2fte directie (2 personen) en 7 fte ondersteuning (10 personen) (peildatum 1 mei 2019). Van hen hebben er 30 een mastertitel, geen van hen is gepromoveerd. De docent-student-ratio is 1 fte op 21 studenten. Het panel heeft een enthousiast en ambitieus team ontmoet dat voldoende is voorbereid op de taken. Inhoudelijk gezien past de expertise van de docenten bij de benodigde expertise voor de opleiding. De opleiding geeft aan dat de vacatures, waarvoor een expertise op het gebied van Accountancy wordt gevraagd, moeilijker te vervullen zijn dan andere vacatures en besteedt daarom (maar niet alleen daarom) veel aandacht aan het creëren van een positief werkklimaat.

Het team heeft zich de laatste jaren ontwikkeld naar een teamondernemerschap, waar het team meer bewust werd van de resultaten die geleverd moeten worden. Docenten zijn niet meer alleen verantwoordelijk voor een onderwijsonderdeel, maar als groep verantwoordelijk om de student aan het begin van het jaar naar het einde van het jaar te begeleiden. Tijdens de bezochtdag vertelden de docenten dat hen dit minder hiërarchie, meer openheid en een meer lerende houding heeft opgeleverd.

De opleiding werkt op verschillende manieren aan de professionalisering van de docenten. Zo hebben vrijwel alle docenten de Basis kwalificatie Examinering (BKE) behaald en hebben de docenten die zitting hebben in de toetscommissie, onderwijscommissie en examencommissie de Senior Kwalificatie Examinering behaald.

Het panel waardeert de aandacht die de opleiding besteedt aan het verbeteren van het functioneren van de docenten. Het ontwikkelen en uitvoeren van een nieuw curriculum, de ontwikkelingen naar teamondernemerschap maar ook het hoge ambitieniveau genereren werkdruk. Dit is een voortdurend aandachtspunt, ook hogeschoolbreed. Er is bekeken welke onderdelen, zoals een teamtweedaagse, geschrapt of getemporeerd kunnen worden. De docenten worden ook in tijd gefaciliteerd om ideeën met elkaar uit te wisselen over de inhoud van het vak in het kader van de uitvoering van het nieuwe onderwijs en om in het team samen te leren. In het nieuwe curriculum staan docenten vaak met zijn tweeën voor een groep studenten waardoor meer overleg en afstemming mogelijk is.

Studenten vullen ieder blok een evaluatie in waar ook het functioneren van de docent wordt gewaardeerd. Naast de reguliere kwaliteitsverbetering is bij het ontwikkelen en invoeren van het nieuwe curriculum aandacht voor de verdere ontwikkeling van de docenten. Het docentschap is verschoven van kennisoverdracht naar een meer ontwikkelgerichte vorm van begeleiding, die meer coachend is; de opleiding spreekt in dit kader over de 'docent 3.0' en heeft sinds 2018 een projectleiderdocent 3.0 om het ontwikkelproces sturing te geven. Drie docentcoaches

ondersteunen de docenten in hun ontwikkeling. Dit zijn docenten, werkzaam bij de Academie, waarop andere docenten een beroep kunnen doen in het kader van hun ontwikkeling.

Op de bezochtdag gaven de docenten aan dat deze aandacht voor ontwikkeling zijn vruchten heeft afgeworpen; er is een betere onderlinge samenwerking en meer een cultuur van elkaar aanspreken.

Voorzieningen

De fysieke onderwijsleeromgeving is in studiejaar 2017-2018 vernieuwd en past bij de gekozen onderwijsvormen van het werken in grotere en kleinere groepen en het zelfstandig werken van studenten in groepjes. De studenten gaven op de bezochtdag aan dat er op drukke dagen ook een tekort is aan werkplekken.

De opleiding maakt gebruik van Blackboard en is bezig met een aanbestedingstraject voor een systeem met meer interactieve mogelijkheden. De studenten ervaren de informatie die op Blackboard staat als duidelijk, volledig en tijdig.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel: **voldoet**.

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing, dat is gebaseerd op de wettelijke en hogeschoolbrede kaders en uitgewerkt in een eigen toetsplan. De opleiding volgt het vier-ogenprincipe bij zowel de totstandkoming als de beoordeling van de toetsing. Het is zichtbaar dat de opleiding oog heeft voor de kwaliteit van toetsen en beoordelingen. De toetsvormen en toetsinhoud passen bij het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. De toetsinstrumenten zijn transparant. Voor studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. Voor hen is duidelijk wat er van hen verwacht wordt.

Voor wat betreft het afstuderen is het panel van mening dat de beoordelingsformulieren uitgebreider ingevuld mogen worden en dat de beoordelingen beter navolgbaar kunnen zijn.

Naar de mening van het panel voert de examencommissie haar taken goed uit, het panel complimenteert de opleiding bovendien met een goede overlegstructuur die ervoor zorgt dat de bevindingen van de verschillende commissies ook zijn weerslag krijgen in de opleiding.

Onderbouwing

Toetssysteem

Het systeem van toetsen is vastgelegd in een tweetal documenten: het toetsbeleidsplan van de Academie voor Financieel Management, dat gebaseerd is op hogeschoolbreed toetsbeleid, en het systeem dat is vastgelegd in het opleidingsstatuut waar de OER deel van uitmaakt. Het toetsbeleid is voor beide opleidingen binnen de Academie hetzelfde.

Bij de vorming van de toetsing hanteert de opleiding de volgende kwaliteitscriteria: validiteit, betrouwbaarheid, inzichtelijkheid en transparantie. In het toetsplan is een heldere PDCA-cyclus uitgewerkt waarin allereerst de kaders van de toetsing en de relatie met het curriculum beschreven worden. Conform het toetsplan wordt voor elke toets een toetsmatrijs ontwikkeld. De kerndocent van het onderwijsonderdeel is verantwoordelijk voor het maken van de toets. De overige docenten lezen mee en geven feedback. De opleiding garandeert op deze manier het vier-ogenprincipe bij de ontwikkeling van de toetsen. Voorafgaand aan het onderwijsonderdeel komen de betrokken beoordelaars bij elkaar om het beoordelingsinstrument te bespreken om zo de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te vergroten. Het panel heeft een deugdelijk toetssysteem gezien dat voldoet aan alle normen.

De opleiding formuleert de volgende uitgangspunten voor de toetsing:

- niveau van kennis op het gebied van de beroepscompetenties
- praktijkgerichtheid
- holistische wijze van beoordelen
- variatie aan toetsvormen
- belangrijke rol van feedback

Toetsvormen

De opleiding hanteert een variëteit aan toetsvormen waaronder multiple choice-toetsen, casustoetsen, assessments en beroepsproducten. De opleiding maakt in haar keuze voor de toetsvorm onderscheid in toetsen voor beroepsvraagstukken, voor de vaardighedenleerlijn en toetsing in de kennisleerlijn.

In het nieuwe curriculum worden authentieke vraagstukken uit de beroepspraktijk gebruikt om de ontwikkeling van studenten op zowel beroepspecifieke als generieke competenties te toetsen. Zo stellen studenten bijvoorbeeld een managementdashboard op of voeren een adviesgesprek. De opleiding heeft één rubric ontwikkeld voor alle beroepsprestaties die de studenten leveren. In deze rubric zijn de generieke competenties uitgewerkt naar niveau 1, 2 en 3, zodat de studenten zicht hebben op hun ontwikkeling. Deze generieke competenties zijn aangevuld met criteria 'inhoud van het beroepsvraagstuk'. De rubric gaat uit van een holistische beoordeling, waarbij er wordt gekeken naar de totale beroepsprestatie en naar het product en naar het gedrag van de student gedurende het blok.

De opleiding benadrukt het belang van de integratie van de beroepsvaardigheden door de beoordeling van de generieke beroepscompetenties binnen het beroepsvraagstuk plaats te laten vinden. Aan de hand van een rubric beoordeelt de coach in hoeverre de student zich de juiste vaardigheden eigen maakt en zich daarmee ontwikkelt op de generieke competenties. Daarnaast wordt deze rubric gebruikt om de vrije ruimte te beoordelen. De vaardigheden kwantitatieve technieken en Engels worden apart van het beroepsvraagstuk getoetst. Ook wordt met het eindassessment in de propedeuse en het stage-assessment getoetst of de student individueel de generieke competenties bezit.

In de toetsing van de kennisleerlijn ten slotte sluit de opleiding aan op de niveau-indeling van de competenties. In de propedeuse ligt de focus op de reproductie van kennis en worden multiple choice-toetsen gehanteerd. Op niveau 2 gebruikt de opleiding casustoetsen voor het toepassen van kennis en op niveau 3 gebruikt zij geïntegreerde toetsen via een mondeling assessment om te beoordelen of de student ook kan adviseren op basis van kennis.

Het panel vindt deze opbouw logisch en passend bij de opleiding. Zij is met name gecharmeerd van de wijze waarin de beroepspraktijk terugkomt in de toetsing.

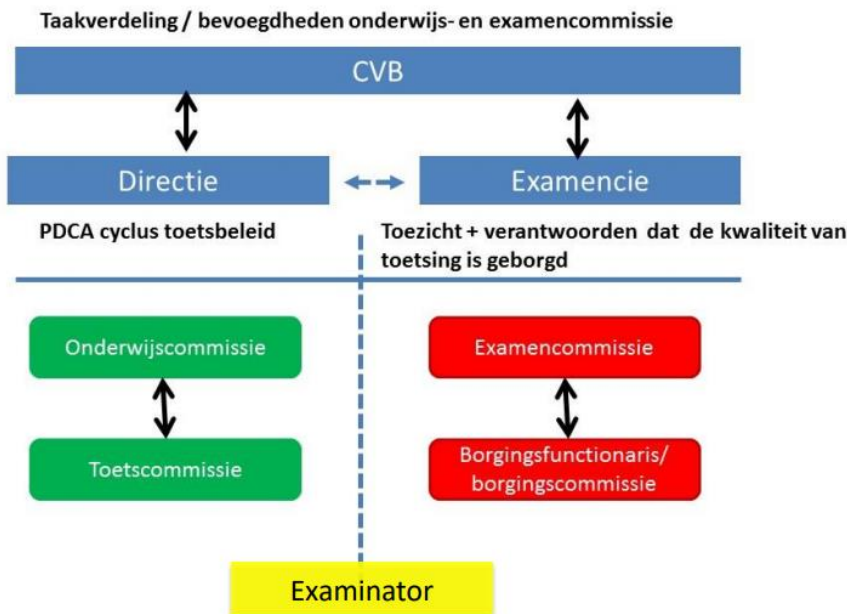
Beoordeling en feedback

Het panel heeft een representatieve set van beoordeelde toetsen ingezien en constateert dat de beoordelingen navolgbaar en passend zijn. Adviezen van medestudenten (peers) en eigen reflecties (self assessments) spelen op verschillende momenten in de opleiding een rol bij de beoordeling van de student. De examiner blijft echter verantwoordelijk voor de beoordeling van het studieonderdeel.

Ook de studenten die het panel sprak, tonen zich tevreden met de beoordelingen en begrijpen de feedback die zij krijgen.

Borging

De opleiding hanteert in navolging van het beleid binnen de hogeschool een strikte scheiding tussen de verschillende taken en verantwoordelijkheden:

De directeur wordt benoemd door het College van Bestuur en is verantwoordelijk voor de inrichting, uitvoering en verbetering van het onderwijs, inclusief de toetsing. De directie heeft deze taak gedelegeerd naar de onderwijscommissie die hierover verantwoording aflegt aan de directie.

De onderwijscommissie heeft de verantwoordelijkheid voor zowel het curriculum als het toetsprogramma en houdt zich bezig met het professionaliseren, actualiseren en accreditatiewaardig maken en houden van het curriculum. Zij stelt bijvoorbeeld per module de benodigde competenties en het vereiste niveau vast en bepaalt voor iedere module de programmaonderdelen en het aantal studiepunten. Ook stemt deze commissie af in hoeverre de ontwikkelingen in de beroepspraktijk in het curriculum aan bod komen. Daarnaast is de onderwijscommissie verantwoordelijk voor het professionaliseren, actualiseren en accreditatiewaardig maken en houden van het toetsprogramma. Hiertoe bepaalt zij per module de toetsproducten en/of -vormen en bepaalt zij welk type toetsvorm aansluit bij de inhoud en het niveau van de modules.

De toetscommissie is gepositioneerd onder de directie en de onderwijscommissie en kent vijf leden: een academiebrede voorzitter, een lid van het academiebureau en van ieder team (Accountancy, Finance & Control en Propedeuse) één lid. Deze commissie voert taken uit om de kwaliteit van de toetsing te verbeteren. Zo adviseert zij de directie inzake het jaarlijkse actieplan en de eventuele bijstelling van het toetsbeleid op grond van jaarlijkse evaluaties, ze adviseert de onderwijscommissie inzake de inhoud van het toetsprogramma vanuit het toetsbeleid, ze levert een bijdrage aan het vergroten van de toetsbekwaamheid van docenten en examinatoren en aan het verbeteren van de kwaliteit van het constructieproces, het afname proces en het verwerkings- en evaluatieproces van de toetsen.

De leden van de toetscommissie vervullen in hun eigen jaarteam de rol van portefeuillehouder toetsing; zij hebben aandacht voor de toetsorganisatie en de toetsbekwaamheid van dit team, bespreken de toetsresultaten met het team en fungeren als vraagbaak.

De opleiding heeft een gezamenlijke examencommissie voor de opleidingen Accountancy en Finance & Control (Bedrijfseconomie) voor de locaties Den Bosch en Breda. Deze commissie is vanuit de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van toetsing. De samenstelling van de deelcommissies wordt per kwartaal gewisseld zodat alle leden van de examencommissies beslissen over verzoeken van beide academies in Breda en Den Bosch.

Tot slot is er een borgingsfunctionaris. Hij/zij is lid van de examencommissie en voert namens de examencommissie een aantal taken uit om de kwaliteit van toetsing te borgen. Zo voert zij zelfstandig onderzoek uit op basis van de door de examencommissie vastgestelde agenda. Dit onderzoek richt zich op verschillende onderdelen waaronder de toetsbekwaamheid, toetsorganisatie, toetsbeleid, toetsprogramma, individuele toetsen en toetsitems. De borgingsfunctionaris kijkt steekproefsgewijs naar de beoordelingen van de eindwerken. Op deze manier worden iedere twee tot drie jaar alle toetsvormen van de gehele opleiding bekeken. Belangrijk is dat deze functionaris bij de academie een onafhankelijke rol heeft en rechtstreeks aan de examencommissie rapporteert.

Overlegstructuur

De verschillende gremia hebben een aantal periodieke overleggen om de borging van de kwaliteit van toetsing te garanderen. De voorzitter van de examencommissie heeft eenmaal per kwartaal een overleg met de directie over de lopende zaken binnen de academie. Zo is in dit overleg met AAFM in 2016-2017 onder meer de uniformering van de benoemingscriteria voor examinatoren besproken. De voorzitter van de examencommissie en de borgingsfunctionaris nemen deel aan het strategisch overleg toetsing van de academie. In dit overleg zijn ook vertegenwoordigers van de directie, de onderwijscommissie, de toetscommissie en de onderwijskundige van het LOC aanwezig. Door de examencommissie ingebrachte adviezen over de spreiding van toetsen, het aantal toetsmomenten en de beoordeling van het afstuderen zijn besproken en door de directie overgenomen.

De examencommissie benoemt alle examinatoren voor een periode van één jaar. Voor de eerste en tweede beoordelaars van de afstudeerwerken wordt tweemaal per jaar een instructie- en informatiebijeenkomst georganiseerd waarin ook gekalibreerd wordt.

Alle (interne) leden van de examencommissie hebben verplichte bijscholingsactiviteiten bijgewoond, zijn BKE gecertificeerd en hebben het certificaat SKE behaald.

De studenten kunnen alle informatie over de examencommissie, zoals de data waarop de commissie vergadert en de uitslag van examens vaststelt, vinden via een link op Blackboard.

Afstudeerproces

Het afstudeerprogramma bestaat uit twee semesters. Het eerste semester is de minor OAT. In deze minor worden de studenten voorbereid op de landelijke OAT toets (zie standaard 2).

De afstudeeropdracht voeren de studenten uit in het tweede semester van het laatste studiejaar, hoewel zij al in het laatste semester van het derde jaar, wanneer zij van hun stage terugkomen,

hierop voorbereid worden. De afstudeercoaches organiseren in het eerste semester van het vierde jaar voor de studenten van de gehele academie een vijftal themabijeenkomsten om hen ondersteuning te geven in hun keuzeproces. In het vierde leerjaar volgt de student een minor OAT (30 EC) en verricht een afstudeeronderzoek (eveneens 30 EC).

De afstudeeropdracht in het laatste semester van de opleiding bestaat uit het oplossen van een beroepsvraagstuk binnen het gehele domein. Tijdens het afstuderen voeren de studenten een praktijkgericht onderzoek uit waarbij een bedrijfseconomisch vraagstuk van een bedrijf centraal staat. De student heeft voor het afstuderen alle inhoudelijke competenties op niveau 3 behaald. Bij het afstuderen worden de generieke competenties op niveau 3 getoetst: het beoogde bachelorniveau.

Voor AC zijn dit de generieke competenties:

- ✓ professionele houding
- ✓ lerend en reflecterend
- ✓ onderzoekend en ondernemend
- ✓ communicatief

De opleiding is van mening dat de student de generieke competenties zich het beste eigen kan maken door samen te werken met anderen. Daarom studeren de studenten in duo's af. Hierbij staat het de student vrij om een duo te maken met een andere accountancy-student of een student Finance & Control. De opleiding bereikt zo dat de studenten leren samenwerken (het beroep van de financiële professional is niet solistisch) en dat de studenten grotere en meer complexe opdrachten met meer diepgang aankunnen. Deze opzet impliceert dat het mogelijk is om af te studeren op een niet-accountancy onderwerp. Het panel heeft geconstateerd dat de onderwerpen van de geselecteerde eindwerken (standaard 4) binnen het domein van de opleiding vallen, maar geeft de opleiding ook mee hier aandacht aan te besteden.

De student krijgt gedurende het afstuderen van twee docenten begeleiding; een eerste begeleider die fungeert als aanspreekpunt voor de afstudeerders en het traject op proces en inhoud begeleidt. Iedere drie weken is er een contactmoment tussen de studenten en de eerste begeleider. Daarnaast is er een mee-lezer die op de achtergrond betrokken is bij het afstudeertraject. Hij geeft feedback op het onderzoeksplan en het conceptrapport en fungeert als vraagbaak en back-up voor de eerste begeleider.

Daarnaast is er begeleiding vanuit het bedrijf; de bedrijfsbegeleider beoordeelt de individuele student tweemaal.

Het gehele afstudeerproces is als volgt vormgegeven:

Week	Inhoud
Week 1 en 2	Startmoment: eerste contact met studenten, eerste beoordelaar en meezeer. <ul style="list-style-type: none"> • Kennismaking • Plan van aanpak
Week 2	Terugkomdag in afstudeerkring van 4 studentenduo's feedback door medestudenten Oriëntatiefase, workshop: Onderzoeksmethoden en theoretisch kader
Week 4	Kennismaking bedrijf en bespreking onderzoeksplan. Eerste begeleider en meezeer geven feedback op onderzoeksplan. Eerste begeleider bezoekt bedrijf (in aanwezigheid van bedrijfsbegeleider).
Week 7	Voortgang Spreekuur, studenten stellen gerichte vragen. Bedrijf maakt tussenbeoordeling (individueel per student)
Week 10	Voortgang Eerste ruwe versie van conceptrapport inclusief bijlagen. Afstudeerders geven aan waar zij feedback op willen.
Week 11/12	Eerste begeleider heeft contact met bedrijf om voortgang en inhoudelijke vorderingen te bespreken.
Week 12	Terugkomdag in afstudeerkring van 4 studentenduo's, feedback door medestudenten en workshop. Workshop: Op naar de eindstreep
Week 13	Voortgang Spreekuur, studenten stellen gerichte vragen.
Week 15/16	Conceptbespreking Eerste begeleider en meezeer geven feedback en op basis daarvan een advies: <ul style="list-style-type: none"> • Groen: rapport wordt met geringe wijzigingen goedgekeurd. • Oranje: rapport bevat belangrijke mankementen die moeten opgelost worden. • Rood: docentbegeleiders ontraden de student om deel te nemen aan de afstudeerzitting. (NB: advies is niet bindend)
Week 17	Terugkomdag in afstudeerkring van 4 studentenduo's: feedback door medestudenten en workshop Posterpresentatie Resultaten onderzoek als voorbereiding op afstudeerzitting
Week 18-20	Afstudeerzittingen (individueel)
Week 21	Diploma-uitreiking

Het panel is van mening dat het afstudeerproces goed is vormgegeven en nodigt de opleiding uit om te bekijken waar ze de student meer eigen regie kan geven over het proces.

Beoordeling afstuderen

Alle eindschrijvingen worden beoordeeld door twee examinatoren en een gecommiteerde (een extern deskundige).

De eerste examiner is onafhankelijk en niet betrokken geweest bij het afstudeerproces. De tweede examiner is de afstudeerbegeleider (eerste begeleider). De externe deskundige wordt aan de scriptie gekoppeld op basis van het onderwerp.

Wanneer de scriptie door de beide examinatoren en de externe deskundige met een voldoende wordt beoordeeld, wordt de individuele afstudeerzitting gepland. Op de afstudeerzitting geeft de student een presentatie van 10 minuten en wordt vervolgens individueel bevraagd aan de hand van een aantal vaste vragen. Het eerste deel van de bevraging gaat over de inhoud van de scriptie, het tweede deel gaat over het proces, waarbij het reflectieverslag als input dient.

Wanneer een student op een van de criteria met minimaal een 5 beoordeeld wordt, kan dat binnen het thema gecompenseerd worden. De opleiding heeft geen maximaal aan het aantal vijfen gesteld, zolang ze maar gecompenseerd worden. Hierbij gelden alle onderdelen even zwaar. Het panel adviseert de opleiding om het minimumniveau op alle afzonderlijke onderdelen te garanderen, hier een maximum aan te stellen of te bepalen dat de student op ieder onderdeel een voldoende moet behalen.

De opleiding heeft een aantal maatregelen genomen om iedere student een individuele beoordeling te kunnen geven:

- individuele zitting afstudeerder (inhoudelijk en procesmatig bevraagd)
- individuele beoordeling tussentijds en aan het einde door bedrijfsbegeleider (advies aan examinatoren, deze beoordeling wordt door de student meegenomen in de zelfreflectie)
- reflectie door student op individuele leerdoelen en op samenwerking die bevraagd wordt tijdens de (individuele) afstudeerzitting
- definitieve vaststelling cijfer mondeling deel pas na beide zittingen

Het panel is van mening dat de opleiding de studenten een deugdelijk afstudeerproces met een goede beoordelingssystematiek biedt. De opleiding heeft een aantal verbeterpunten voorgenomen die ondersteund worden door het panel. Zo gaat de opleiding werken aan een verbetering van het niveau van de reflectieverslagen en wil ze tot een beoordelingssystematiek komen waarin ook de reflectie beoordeeld wordt. Daarnaast gaat zij aandacht besteden aan het uitgebreider invullen van de beoordelingsformulieren en kijken naar de wegings- en compensatiemogelijkheden.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel: **voldoet**.

Volgens het panel toont de opleiding in voldoende mate aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. Het afstudeerprogramma is adequaat ingericht en voldoet aan de CEA-eisen. Het panel heeft een selectie van vijftien eindwerken kunnen bestuderen en vond het niveau over de gehele linie voldoende en de onderwerpen passend. Ook de beoordeling is adequaat. Hoewel de beoordeling aan transparantie zou kunnen winnen, kan het panel zich vinden in de gegeven waarderingen.

De afgestudeerden blijken gewild in het werkveld en komen daar terecht in functies die qua niveau goed aansluiten bij de opleiding. Het werkveld toont zich tevreden over het functioneren van de afgestudeerden. Het panel herkent in de positieve opmerkingen van het werkveld en alumni de aandacht die de opleiding besteedt aan soft skills, duurzaam werken en innovatieve thema's.

Onderbouwing

CEA eindtermen

Het panel heeft geconstateerd dat de opleiding voldoet aan de eis om 140 EC's EC te besteden aan de gemeenschappelijk vastgestelde CEA-eindtermen. Ook inhoudelijk zijn de CEA-eindtermen voldoende afgedekt.

Afstudeerscripties

Voor het beoordelingsproces van het gerealiseerde niveau heeft het panel een steekproef bij vijftien afstudeerscripties genomen. Deze zijn geselecteerd op basis van een groslijst van alumni van de laatste twee jaar; tien van studenten, afgestudeerd in het laatste studiejaar, en vijf van studenten die in het voorlaatste studiejaar zijn afgestudeerd, zodat het panel een duidelijk beeld heeft van de meest actuele resultaten. De steekproef bestond uit scripties met een zo groot mogelijke spreiding in het eindcijfer (van een 5,8 tot een 8,5) en een verscheidenheid in afstudeeronderwerpen. Er zijn meerdere scripties bestudeerd die door de opleiding gekenmerkt zijn als specifiek met een innovatief thema of een scriptie waarin de kernwaarde 'duurzaam' terugkomt. De opdrachten die zijn uitgevoerd in de bestudeerde eindwerken behelzen onder meer de volgende thema's: proces-mining & data analyse, duurzaamheid/maatschappelijke rendement en risicomangement. De opdrachtgevers van de afstudeeronderzoeken waren zowel profit- als non-profitorganisaties.

De dossiers zijn van studenten die nog in het oude curriculum gestudeerd hebben. Zij studeren bij voorkeur in tweetallen af.

Het niveau van de afstudeerdossiers is voldoende. De door het panel bestudeerde eindwerken waren in orde. Bovendien leiden de uiteindelijke afstudeerproducten tot voor de opdrachtgever waardevolle inzichten.

Het panel is van mening dat de onderzoekmatige en methodische aanpak van de bestudeerde afstudeerdossiers over het algemeen voldoende is. De onderzoekmethoden passen bij de vragen die de studenten uit het onderwerp hebben afgeleid. Het panel constateerde wel dat in de beoordelingssystematiek een lage waardering voor de onderzoeksopzet gecompenseerd kan worden door een hoge waardering op een ander onderdeel. Het panel adviseert de opleiding om een basisnorm op alle onderdelen te hanteren waar de studenten aan moeten voldoen om een basiskwaliteit van eindwerken te leveren.

De door de opleiding toegekende cijfers waren voor het panel logisch. Wel constateerde het panel dat in sommige afstudeerwerken de onderbouwing van het individuele cijfer weinig gedetailleerd is. Hierdoor waren de oordelen per individuele student niet in alle gevallen even goed navolgbaar (zie standaard 3).

De opleiding is bezig met de ontwikkeling van het derde en vierde leerjaar passend bij het nieuwe curriculum. Het panel ondersteunt de plannen die de opleiding maakt om de studenten te laten afstuderen op een beroepsproduct. Dit sluit aan op de ontwikkelingen in het werkveld. Ook voor het maken van een beroepsproduct is systematisch werken, bijvoorbeeld via een onderzoekcyclus, noodzakelijk. De student die in zijn beroepsproduct wellicht ongewenst advies moet geven, zal dit gemakkelijker doen wanneer daar een goed onderzoek aan ten grondslag ligt. Het panel adviseert dan ook, tegelijk met het invoeren van afstuderen op een beroepsproduct, te kijken naar de onderzoekvaardigheden die daarvoor nodig zijn.

Functioneren afgestudeerden

Afgestudeerden vinden goed emplooi in het werkveld. Het werkveld is zeer tevreden over het functioneren van de studenten en alumni. Op de bezokedag werd met name door zowel de alumni als het werkveld de aandacht voor de soft skills geroemd. Daarnaast werd benadrukt dat dit niet ten koste ging van de basisvaardigheden rondom bedrijfsadministratie. De vertegenwoordigers van het beroepenveld noemden de aandacht voor innovatie en duurzaam werken als onderscheidend.

Het panel herkent de complimenten van het werkveld.

Alles overziend heeft het panel op basis van de bestudeerde afstudeerdossiers, de bestudeerde derdejaars producten en uit de gesprekken met vertegenwoordigers van het werkveld en alumni een positief beeld over de gerealiseerde leerresultaten.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoet
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoet
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoet
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet

Het panel heeft kennisgemaakt met een degelijke opleiding die zonder meer adequaat ingericht is. Het panel is onder de indruk van de herkenbaarheid van het profiel van de opleiding, gericht op de drie kernwaarden duurzaam, samen en integer en van de congruente en logische inrichting van het onderwijsprogramma.

Het panel is daarnaast gecharmeerd van de grote rol die de beroepspraktijk in de opleiding heeft. De opleiding heeft onder meer een buddy-systeem waardoor eerstejaars studenten een goed zicht krijgen op de verschillende beroepsrollen. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van werkelijke praktijkcasuïstiek en moeten studenten hun resultaten in sommige gevallen aan de Raad van Bestuur presenteren.

Het panel adviseert de opleiding aandacht te besteden aan de leesbaarheid, individuele navolgbaarheid en onderbouwing van de beoordelingen van de toetsen.

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO en die van de CEA.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Accountancy van Avans Hogeschool als **positief**.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Standaard 2

- Besteed meer aandacht aan de onderzoekvaardigheden van de student.
- Betrek het lectoraat Sustainable Finance and Accounting meer bij het onderwijs.

Standaard 3

- Stel hogere eisen aan de reflectie van de studenten in de eindwerken en scripties waardoor de individuele inzet bij het afstuderen in tweetallen beter navolgbaar wordt. Het panel suggereert de individuele navolgbaarheid van alle eindwerken (dus hier wel eindwerken) van het nieuwe afstudeerprogramma te borgen, aangezien de opleiding overweegt in het nieuwe curriculum met meerdere beroepsproducten (in duo) te gaan werken. Besteed aandacht aan het uitgebreider invullen van de beoordelingsformulieren.
- Op dit moment kan een student die binnen het afstuderen op één van de criteria met een 5 beoordeeld wordt, dit binnen het thema compenseren. De opleiding heeft geen maximaal aan het aantal vijven gesteld. Hierbij gelden alle onderdelen even zwaar. Het panel adviseert de opleiding hier een maximum aan te stellen of te bepalen dat de student op ieder onderdeel een voldoende moet behalen.

Standaard 4

- Het panel adviseert de opleiding om een basisnorm op alle onderdelen te hanteren waar de studenten aan moeten voldoen om op deze manier een basiskwaliteit van de eindwerken te kunnen leveren.

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekprogramma

<i>Tijdstip</i>	<i>Thema</i>	<i>Deelnemers</i>	<i>Ruimte</i>
8.15	Ontvangst bij receptie		receptie
8.30 - 9.00	Presentatie	Directie Docent, voorzitter onderwijscommissie Studenten Werkveld	OX317
09.00-10.30	Materiaalbestudering en voorbereiding	Panel	OX318
10.30-11.15	Afstudeerprogramma	Afstudeercoördinatoren en docenten Student (afstudeerder) Afstudeerbegeleider en docenten	OX317
11.15-11.45	Onderwijsleeromgeving	Docenten en studentcoach Studentlid opleidingscommissie Studenten jaar 1 en 2 Docenten	OX317
11.45-12.45	Vervolg onderwijsleeromgeving	Docent en coach Docent en lid onderwijscommissie	OX317
12.45-13.30	Lunch met studenten	Studenten	Ruimte voor OX318 (hoge tafels)
13.30-14.00	Studentenmarkt, in het verlengde van standaard 2. Kraampjes met: <ul style="list-style-type: none"> • beroepsvraagstukken • coaching jaar 1-2 • het buddyconcept 	Per kraampje: Student, docent/coach en praktijkbuddy	Ruimte voor OX318
14.00 – 14.15	Overleg panel / uitloop	Panel	OX318

14.15 - 15.00	Functioneren studenten en afgestudeerden in de praktijk	Werkveldvertegenwoordigers Alumni (afgestudeerd in juni 2017, januari 2017) Praktijkbuddy Docent en stage- en afstudeerbegeleider	OX317
15.00 – 15.15	Overleg panel / uitloop	Panel	OX318
15.15 - 16.00	Borging	voorzitter examencommissie voorzitter toetscommissie borgingsfunctionaris voorzitter opleidingscommissie voorzitter onderwijscommissie docent en stage- en afstudeerbegeleider	OX317
16.00 – 16.15	Overleg panel / uitloop	Panel	OX318
16.15- 16.45	Laatste gesprek opleidingsmanagement	Directeur Adjunct-directeur Voorzitter onderwijscommissie	OX317
16.45- 17.15	Beoordelingsoverleg panel	Panel	OX318
17.15- 17.45	Terugkoppeling bevindingen	Iedereen	OX317
17.45- 18.30	Ontwikkelsprek	Directeur Adjunct-directeur Voorzitter onderwijscommissie Notulist	OX317

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

De Zelfevaluatie bacheloropleiding Accountancy

Bijlagen bij de zelfevaluatie:

Avans Hogeschool Ambitie 2020. Het verschil maken

Visiedocument over het beroep van de Financieel Professional van de NBA (2014)

Beroeps- en opleidingsprofiel HBO-Bachelor Accountancy opleidingen (juli 2017)

Academie voor Financieel Management (2015) "Toetsbeleidsplan 2015 – 2019, samenwerken aan toetskwaliteit"

Toetsprogramma nieuw curriculum

Afstudeerwijzer procedures beoordeling en zitting (voorjaar 2018), Academie voor Financieel Management

Overzicht ingezet personeel

Opleidingskader uitfaserend curriculum 2018/2019

Aanvullende documenten:

- Overzicht basisgegevens van de opleiding.
- Overzicht Curriculum gehele opleiding.
- Overzicht Organogram ORM-BMR-CHW.

AISHE Beoordelingsrapport Keurmerk Duurzaam Hoger Onderwijs Academie voor Financieel Management Avans Hogeschool

Afstudeerhandleidingen en -producten:

- De eindproducten van de 15 geselecteerde studenten uit 2016-2017 en 2017-2018.
- Handleiding afstuderen

Verslagen van Commissies

Selectie Toets- en bachelorproducten:

- Een representatieve selectie toetsproducten
- Een representatieve selectie van het studiemateriaal

Avans hogeschool

Bachelor Accountancy

(voltijd en duaal, Nederlandstalig, Breda)

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In november 2019 is de bestaande voltijd hbo-bacheloropleiding Accountancy (Nederlandstalig) van Avans bezocht door een visitatiepanel van NQA. Deze vierjarige voltijdopleiding wordt in Breda aangeboden. Het panel beoordeelt de opleiding als **positief**. De opleiding heeft ook een Bijzonder kenmerk Duurzaamheid aangevraagd en **voldoet** naar de mening van het panel aan de eisen voor dit bijzonder kenmerk.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel voldoet.

De opleiding is bezig met een nieuw curriculum en heeft hiervoor haar beroepsbeeld herzien. De opleiding zet een helder beroepsbeeld neer en profileert zich met de kernwaarden duurzaam, samen en integer. Bij de concretisering van duurzaamheid maakt de opleiding gebruik van de zeventien Sustainable Development Goals (SDG's). De kernwaarden komen volgens het panel helder in het profiel en het curriculum van de opleiding naar voren.

De opleiding heeft deze afgeleid van het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel *HBO-Bachelor accountancyopleidingen* uit 2017. De beoogde leerresultaten zijn op bachelorniveau uitgeschreven en sluiten aan bij de verwachtingen van het werkveld. Het panel heeft ook geconstateerd dat de CEA-eindtermen afgedekt zijn en de opleiding dus voldoet aan de eisen die er vanuit de branche gesteld worden.

De opleiding heeft een zeer sterke relatie met het eigen beroepenveld doordat het beroepenveld op verschillende manieren betrokken wordt bij de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijs, via de Raad van Advies en door de nauwe contacten die de docenten hebben met het beroepenveld. Het panel complimenteert de opleiding met de wijze waarop zij deze contacten geborgd hebben.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding ontvangt voor standaard 2 het oordeel voldoet.

Het panel complimenteert de opleiding met een goed onderbouwd en samenhangend curriculum waarin het eigen profiel van de opleiding bovendien helder naar voren komt. De opleiding is bezig met het vormgeven en invoeren van een nieuw curriculum waarbij de eerste drie leerjaren geïmplementeerd zijn en het vierde leerjaar nu ontwikkeld wordt. Het panel is met name onder de indruk van de wijze waarop het beroepenveld bij de ontwikkeling en uitvoering van de onderwijsonderdelen betrokken is; de 'praktijkgerichtheid' van de opleiding krijgt op deze manier vorm en kleur. De studenten werken gedurende hun hele studie aan beroepsvraagstukken die in samenwerking met het werkveld ontwikkeld worden en waar ook duurzaamheid aan de orde komt.

De opleiding heeft een duidelijke visie op onderzoekvaardigheden binnen de opleiding. Het panel nodigt de opleiding uit de onderzoekleerlijn verder uit te werken.

Daarnaast heeft het panel geconstateerd dat de opleiding de CEA-eindtermen expliciet vertaald heeft in het curriculum en dat deze in voldoende mate afgedekt zijn, zowel wat betreft inhoud als het minimaal aantal EC per vakgebied.

Het docententeam is deskundig en beschikt over passende kwalificaties om het programma verder te ontwikkelen en uit te voeren.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding ontvangt voor standaard 3 het oordeel voldoet.

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een adequaat toetsingssysteem, dat is gebaseerd op wettelijke en hogeschoolbrede kaders en uitgewerkt in een eigen toetsplan. De opleiding volgt het vierogenprincipe bij zowel de totstandkoming als de beoordeling van de toetsing. Het is zichtbaar dat de opleiding oog heeft voor de kwaliteit van toetsen en beoordelingen. De toetsvormen en -inhoud passen bij het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. De toetsinstrumenten zijn transparant. Voor studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. Voor hen is duidelijk wat er verwacht wordt. Voor wat betreft het afstuderen is het panel van mening dat de navolgbaarheid beter kan door de beoordelingsformulieren consequent en volledig in te vullen.

Naar de mening van het panel voert de examencommissie haar taken goed uit., Er is een actieve inbreng van de toetscommissie en er is een extern gecommiteerde aanwezig bij de eindwerken. De feedbackcolleges worden gewaardeerd.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 4 het oordeel voldoet.

Volgens het panel toont de opleiding in voldoende mate aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. Het afstudeerprogramma is adequaat ingericht en voldoet aan de CEA-eisen. Het panel heeft een selectie van vijftien eindwerken kunnen bestuderen en vond het niveau over de gehele linie voldoende en de onderwerpen passend. Ook de beoordeling is adequaat. Het panel kan zich vinden in de gegeven waarderingen.

De opleiding is bezig het afstudeerprogramma te herzien met als doel studenten nog beter voor te bereiden op de werkpraktijk. Het panel heeft vertrouwen in deze ontwikkeling.

De afgestudeerden blijken gewild in het werkveld en komen daar terecht in functies die qua niveau goed aansluiten bij de opleiding. Het werkveld toont zich tevreden over het functioneren van de afgestudeerden. Het panel herkent in de positieve opmerkingen van het werkveld en alumni de aandacht die de opleiding besteedt aan soft skills, duurzaam werken en innovatieve thema's.

Bijzonder kenmerk Duurzaamheid

Criterium 1: onderscheidend karakter

Het panel is **positief** over criterium 1.

De opleiding gebruikt de SDG (Sustainable Development Goals of: Duurzame Ontwikkelingsdoelen) om duurzaamheid te concretiseren, hetgeen volgens het panel een passende en in vergelijking met andere opleidingen, onderscheidende keuze is. Het panel herkent de aandacht voor duurzaamheid in alle aspecten van de opleiding.

Criterion 2: concretisering

Het panel is **positief** over criterium 2.

Bij elke standaard komt het thema duurzaamheid herkenbaar en concreet terug. Van de profilering en de werkveldpartners tot de beroepsvraagstukken en docentenprofessionalisering tot aan het afstuderen. Het panel is ervan overtuigd dat het thema duurzaamheid in het dna van de opleiding opgenomen is. Het panel nodigt de opleiding uit het begrip duurzaamheid nog verder te concretiseren.

Criterion 3: relevantie

Het panel is **positief** over criterium 3.

Duurzaamheid is relevant voor het vakgebied en draagt bij aan het opleiden van bekwame financiële professionals in het algemeen en professionals in de accountancy in het bijzonder. De Koninklijke Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) formuleert dit met de slogan: 'Accountants kijken niet weg!' De opleiding sluit met de keuze voor dit thema naar het oordeel van het panel derhalve naadloos aan op de wens vanuit de samenleving en de branche tot duurzaam handelen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Schets van de opleiding	9
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	11
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	15
Standaard 3 Toetsing	22
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	27
Bijzonder kenmerk	30
Eindoordeel over de opleiding	34
Aanbevelingen	36
Bijlagen	37
Bijlage 1 Bezoekprogramma	38
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	39

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bachelor-opleiding Accountancy van Avans Hogeschool. Daarnaast bevat dit visitatierapport de beoordeling van het Bijzonder kenmerk Duurzaamheid. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd, is samengesteld door NQA, in opdracht van Avans Hogeschool en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd. Het visitatiepanel voldoet aan de eisen die gesteld worden door de Commissie Eindtermen Accountantsopleidingen.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (2018), het protocol *Beoordeling bestaande experimenten leeruitkomsten* van de NVAO (2017), het protocol *Bijzonder Kenmerk* van de NVAO en de *NQA Handleiding Opleidingsvisitaties Hoger Onderwijs 2019 Beperkte Opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 15 november 2019. Het visitatiepanel bestond uit:

De heer H.J. Perdok RA (voorzitter, domeindeskundige)

De heer drs. J.N.M. (Marius) Zomer RT (domeindeskundige)

De heer drs. J. de Beuze AA (domeindeskundige)

Mevrouw drs. R. Blanken (domeindeskundige duurzaamheid)

De heer M. Moes (studentlid)

Mevrouw drs. B.J. Steenbergen MBA, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

De opleiding maakt onderdeel uit van een visitatiecluster. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Werkwijze panel en procesverloop

Voor de opleidingsbeoordeling heeft de opleiding een algemene zelfevaluatie, een zelfevaluatie ten behoeve van het bijzonder kenmerk Duurzaamheid en bijlagen ter beschikking gesteld aan het panel en is er een paneloverleg gepland ter voorbereiding van de visitatie. Dit vooroverleg heeft circa twee weken voor het visitatiebezoek plaatsgevonden. De panelleden zijn geïnstrueerd over de werkwijze via de NQA-handleiding en het NVAO-kader. Vervolgens heeft het panel de aanpak, rolverdeling en werkwijze voor het visitatiebezoek besproken. Het panel heeft gesproken over de indrukken en observaties die zijn verkregen vanuit het zelfevaluatierapport en de bijlagen. Ook zijn de meningen over de geselecteerde eindwerken gedeeld. Conform de richtlijnen van het NVAO-kader is er bij twijfel over het niveau of de beoordeling van een eindwerk een tweede panellid als lezer ingeschakeld.

Informatie uit het vooroverleg is uitgewerkt tot een agenda met vraagpunten voor de bezoekdag. Waar nodig is contact opgenomen met de opleiding om de organisatie van de bezoekdag verder te stroomlijnen.

Tijdens de bezoekdag heeft het panel gesproken met diverse groepen (zie bijlage 1) en het ter inzage gelegde materiaal bestudeerd. Het laatste betrof met name onderwijs- en toetsmateriaal, de online leeromgeving en notulen van verschillende commissies, zoals de examencommissie en opleidingscommissie.

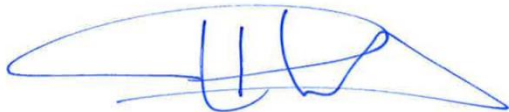
Aan het einde van de bezoekdag is in het gehele panel alle verkregen informatie verwerkt tot een compleet beeld en tot een voorlopig oordeel met argumentatie. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel de voorlopige eindoordelen en belangrijkste bevindingen meegedeeld aan de opleiding.

Na het visitatiebezoek heeft de secretaris op basis van alle informatie en de meningen van de panelleden een conceptrapportage opgesteld en voorgelegd aan alle panelleden. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd aan de opleiding. De panelleden hebben kennis genomen van de reactie van de opleiding en waar nodig aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 27 maart 2020

Panelvoorzitter

De heer H.J. Perdok RA

Lead-auditor

mevrouw Drs. B.S. Steenbergen MBA

Schets van de opleiding

De opleiding Accountancy van Avans Hogeschool in Breda wordt in een voltijd en in een duale variant aangeboden bij de Academie voor algemeen en financieel management (AAFM). Naast de opleiding Accountancy biedt de Academie ook de opleiding Finance & Control, Human Resource Management en Bedrijfskunde/MER aan.

In het studiejaar 2019/2020 studeerden er in totaal 1960 studenten aan deze Academie, waarvan 410 aan de opleiding Accountancy. In 2019 begonnen 98 studenten aan de opleiding Accountancy (in 2018 waren dat er 134). De opleiding is in september 2017 gestart met een nieuw curriculum en is op het moment van de visitatie bezig met de uitrol van het derde jaar van dit nieuwe curriculum.

De opleiding biedt een voltijd en een duale variant en de studenten kiezen daarnaast voor een stage in een van beide richtingen: Accountant Administratieconsulent (AA) of Register Accountant (RA).

Duurzaamheid is een van de kernwaarden van de opleiding. In deze visitatie is dit thema meegenomen als bijzonder kenmerk duurzaam hoger onderwijs. De opleiding ziet duurzaamheid als 'het nieuwe gewoon', verwacht dat de afgestudeerden duurzaam denken en doen en heeft het thema door de gehele opleiding verweven. Hiermee sluit de opleiding aan bij het hogeschoolbrede accent op duurzaamheid. In de definitie van duurzaamheid sluit de opleiding aan bij de Sustainable Development Goals (SDG's) die bestaan uit vijf essentiële componenten: people, planet, prosperity, partnership en peace.

De opleiding heeft aantoonbaar gevolg gegeven aan de aanbevelingen uit het vorige visitatierapport (bezoekdag 23 en 24 oktober 2013). In het programma wordt door het gebruik van authentieke beroepssituaties aantoonbaar gebruik gemaakt van de actuele elementen en discussies rondom het vakgebied (standaard 2). Verder organiseert de opleiding kalibratiesessies tussen afstudeerbegeleiders en is het vierde leerjaar herzien. Ook maakt de opleiding tegenwoordig gebruik van een medewerker kwaliteitszorg als ondersteuner bij de onderwijscommissie, zodat er een betere verbinding komt tussen de kwaliteitszorg en de onderwijsinnovaties en -beleid.

Tabel administratieve gegevens

Naam opleiding in CROHO	Accountancy
Type en soort	Hbo; bachelor
Variant	Voltijd en duaal
Sector	Accountancy
Graad (conform lijst titulatuur NVAO-site? Afwijkingen moeten worden gevalideerd door het panel)	Bachelor of Economics
Studielast	240 EC
Afstudeerspecialisatie(s)	Huidig curriculum: niet van toepassing

	Nieuw curriculum : Register Accountant (RA) en Accountant Administratie Consulent (AA)
Locatie(s)	Breda
Onderwijstaal	Nederlands
ISAT code CROHO	34406
Financiering	Bekostigd
Visitatiegroep	Hbo Accountancy groep 3
Inleverdatum	01-05-2020
Bijzonder kenmerk	Duurzaamheid
Joint program, met opgave van de betrokken partnerinstellingen en type graadverlening (joint/double/multiple degree)	Niet van toepassing

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor zowel de voltijd- als de duale variant voor deze standaard het oordeel **voldoet**.

De opleiding is bezig met een nieuw curriculum en heeft hiervoor haar beroepsbeeld herzien. De opleiding zet een helder beroepsbeeld neer en profileert zich met de kernwaarden duurzaam, samen en integer. Bij de concretisering van duurzaamheid maakt de opleiding gebruik van de zeventien Sustainable Development Goals (SDG's). De kernwaarden komen volgens het panel helder in het profiel en het curriculum van de opleiding naar voren.

De opleiding heeft deze afgeleid van het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel *HBO-Bachelor accountancyopleidingen* uit 2017. De beoogde leerresultaten zijn op bachelorniveau uitgeschreven en sluiten aan bij de verwachtingen van het werkveld. Het panel heeft ook geconstateerd dat de CEA-eindtermen afgedekt zijn en de opleiding dus voldoet aan de eisen die er vanuit de branche gesteld worden.

De opleiding heeft een zeer sterke relatie met het eigen beroepenveld doordat het beroepenveld op verschillende manieren betrokken wordt bij de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijs, via de Raad van Advies en door de nauwe contacten die de docenten hebben met het beroepenveld. Het panel complimenteert de opleiding met de wijze waarop zij deze contacten geborgd hebben.

Onderbouwing

Beroepsbeeld

Het accountantsberoep is sterk in ontwikkeling door het gebruik van digitale technologie en maatschappelijke ontwikkelingen, zoals globalisering en verduurzaming. Daarnaast hebben diverse schandalen het beroep van accountant imagoschade toegebracht. De opleiding heeft in samenspraak met het werkveld het beroepsbeeld verder ingekleurd en formuleert de beginnend beroepsbeoefenaar die is afgestudeerd aan de opleiding Accountancy als:

'een onafhankelijke, duurzame financiële professional die vanuit een onderzoekende, ondernemende, lerende en communicatieve houding vraagstukken voor opdrachtgevers kritisch uitvoert in teamverband, waarbij integriteit hoog in het vaandel staat'.

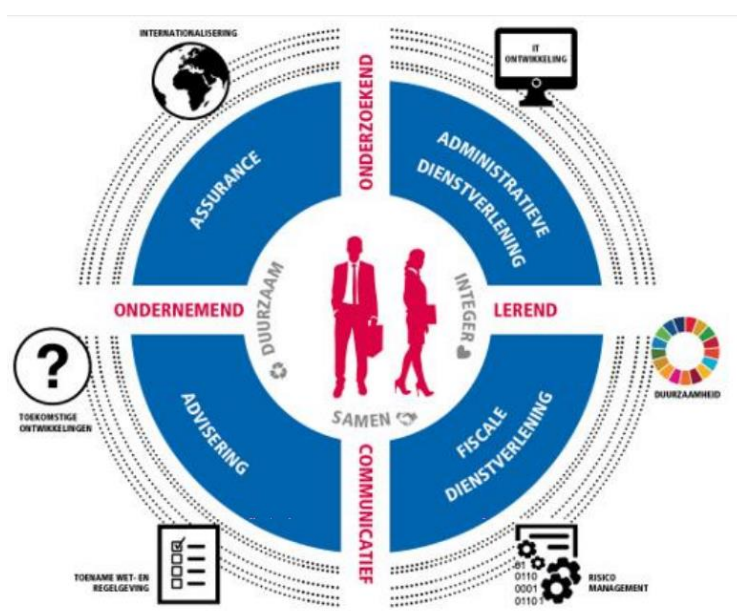
Het panel heeft op de bezokedag een bij de opleiding bijzonder betrokken werkveld ontmoet dat in alle fasen van de opleiding bij de student betrokken is (zie standaard 2). Naar de mening van het panel heeft de opleiding de contacten met het werkveld zeer goed geborgd door aandacht te besteden aan de inrichting van de relatie tussen werkveld en docent. Voor de gesprekken op strategisch niveau is er een Raad van Advies, waarin acht vertegenwoordigers van acht kantoren

uit de regio zitting hebben, die enkele keren per jaar bij elkaar komt. Alle werkveldcontacten hebben een vaste contactpersoon binnen de opleiding in de vorm van een docent die meerdere keren per jaar contact heeft en, zo vertelde een accountant aan het panel, soms zelfs een 'vaste plek' op kantoor heeft. Een docent heeft zo maximaal 2 tot 4 kantoren onder zijn hoede. Hoewel de studenten in de gesprekken tussen docent en werkveld centraal staan, gaf het werkveld op de bezochtdag aan dat zij ook inhoudelijk veel hadden aan deze gesprekken en de docenten weleens uitnodigen bij bijeenkomsten van de kantoren. De opleiding organiseert jaarlijks een relatiedag waarin een inhoudelijk thema centraal staat en waarin de samenwerking met de opleiding besproken wordt. Op een dergelijke dag komen ongeveer 80 werkveldvertegenwoordigers. Bij sommige kantoren bestaat de relatie met de opleiding al meer dan 20 jaar, met hen heeft de opleiding een convenant gesloten. Het panel constateert dat de contacten met het betrokken werkveld leiden tot een opleiding die studenten goed voorbereid op een beroep volgens een beroepsbeeld dat past bij de vraag van dat werkveld. Het panel geeft de opleiding dan ook een groot compliment voor de betrokkenheid van het werkveld bij zowel de vormgeving als de uitvoering van het onderwijs.

Eindkwalificaties

Het opleidingsprofiel van de opleiding Accountancy is afgeleid van het beroeps- en opleidingsprofiel HBO accountantsopleidingen 2017. De opleiding heeft samen met de opleiding Accountancy van Avans Hogeschool in Den Bosch op basis van het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel een visie op het beroep van financieel professional, onderwijs, toetsing en didactiek geschreven. De opleiding heeft voor de vormgeving van haar curriculum het model uit het landelijke opleidingsprofiel geadopteerd en committeert zich hieraan. Daarnaast heeft zij het algemene beroepsprofiel aangepast door de eigen kernwaarden duurzaam, integer en samen (zie hieronder) toe te voegen en de generieke gedragscompetenties aan te laten sluiten bij het opleidingsprofiel van de financieel professional. Ook duurzaamheid (vertaald naar de Sustainable Development Goals, SDG's) is toegevoegd.

Hiermee komt de opleiding tot het volgende opleidingsprofiel:

In bovenstaand profiel zijn de specifieke beroepstaken assurance, administratieve dienstverlening, fiscale dienstverlening en advisering weergegeven in het blauw. Daarnaast zijn er vier generieke gedragscompetenties waarmee de student inspeelt op actualiteiten en omgevingsfactoren (onderzoekend, ondernemend, lerend en communicatief). De acht competenties worden in het afstudeerprogramma (voornamelijk leerjaar 4) op niveau 3 afgerond.

De opleiding voldoet met dit profiel aan de landelijke eisen die zijn beschreven in het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel HBO Bachelor Accountancyopleidingen 2017 en de Eindtermen Accountantsopleidingen 2016 van de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA). In het landelijk beroepsprofiel is het hbo-bachelorniveau gedefinieerd aan de hand van de Dublin-descriptoren. Ook het oude curriculum voldoet aan deze kaders. Daarmee is het beoogde eindniveau geborgd.

Profilering

De opleiding heeft drie kernwaarden geformuleerd die zij belangrijk vinden voor een beginnend beroepsbeoefenaar in de Accountancy: duurzaam, integer en samen. Met deze kernwaarden geeft de opleiding invulling aan de veranderingen in de samenleving waarin geld minder een doel op zich is en meer een middel om waarden te bereiken.

De kernwaarde 'samen' is vooral geconcretiseerd in de vormgeving van de opleiding. In de opzet van de beide curricula voltijd en duaal heeft de opleiding een belangrijke keuze gemaakt om de studenten, vanuit de kernwaarde 'samen', in het begin van de studie samen te laten studeren met studenten van andere studierichtingen. Dit zorgt er bovendien voor dat studenten niet meteen een definitieve studiekeuze hoeven te maken. In de vormgeving van het curriculum vertaalt de opleiding de kernwaarde 'samen' als 'people in the lead'; student, werkveld en docent werken vanuit verschillende rollen intensief samen in de vormgeving en uitvoering van het onderwijs. Naast de al eerder genoemde betrokkenheid van het werkveld is dit voor het panel herkenbaar in de vormgeving en invulling van het onderwijs van met name de beroepsvraagstukken waarin de studenten in projectgroepen samenwerken en waar ook het beroepenveld, naast de docenten, voor het panel herkenbaar werkt aan de ontwikkeling van de studenten. Om de student hierin te ondersteunen, is er aandacht voor de verschillende teamrollen. Zie standaard 2.

De kernwaarde 'integer' komt volgens het panel in het curriculum in voldoende mate aan de orde om de aankomende accountant goed voor te bereiden op het beroep, maar is door de opleiding minder onderscheidend uitgewerkt (standaard 2).

De opleiding heeft duurzaamheid aantoonbaar hoog in het vaandel staan. Zij laat de studenten vanaf de eerste dag kennis maken met de zeventien SDG's als gemeenschappelijke taal om duurzaamheid te duiden. Duurzaamheid is in alle beroepsvraagstukken verweven. Er zijn relatief veel samenwerkingsopdrachten en integriteit is onderwerp van gesprek tussen studenten en docenten (standaard 2). Ook heeft het panel geconstateerd dat de opleiding kennis en expertise rondom duurzame ontwikkeling uitwisselt met organisaties in de regio en met andere opleidingen. Zo werkt de opleiding samen met het Expertisecentrum Sustainable Business, dat als missie heeft bij te dragen aan een duurzaam ondernemende samenleving in het algemeen en de ontwikkeling van een duurzame economie in het bijzonder. De opleiding werkt binnen dit expertisecentrum met name nauw samen met lectoraat Sustainable Finance & Accounting. Acht

docenten nemen deel aan de kenniskringen en doen multidisciplinair onderzoek naar de diverse thema's.

Het panel vindt dat de opleiding met deze visie en kernwaarden een passende en herkenbare profilering heeft gekozen, zeker gezien de ambitie van de hogeschool om voorloper te zijn op het gebied van duurzaamheid. Alle kernwaarden, maar met name duurzaamheid, heeft het panel herkenbaar zien terugkomen door de gehele opleiding: in de uitwerking van de eindkwalificaties, de onderwijsleeromgeving en in de toetsing.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor zowel de voltijd- als de duale variant voor deze standaard het oordeel **voldoet**.

Het panel complimenteert de opleiding met een goed onderbouwd en samenhangend curriculum waarin het eigen profiel van de opleiding bovendien helder naar voren komt. De opleiding is bezig met het vormgeven en invoeren van een nieuw curriculum waarbij de eerste drie leerjaren geïmplementeerd zijn en het vierde leerjaar nu ontwikkeld wordt. Het panel is met name onder de indruk van de wijze waarop het beroepenveld bij de ontwikkeling en uitvoering van de onderwijsonderdelen betrokken is; de 'praktijkgerichtheid' van de opleiding krijgt op deze manier vorm en kleur. De studenten werken gedurende hun hele studie aan beroepsvraagstukken die in samenwerking met het werkveld ontwikkeld worden en waar ook duurzaamheid aan de orde komt.

De opleiding heeft een duidelijke visie op onderzoekvaardigheden binnen de opleiding. Het panel nodigt de opleiding uit de onderzoekleerlijn verder uit te werken.

Daarnaast heeft het panel geconstateerd dat de opleiding de CEA-eindtermen expliciet vertaald heeft in het curriculum en dat deze in voldoende mate afgedekt zijn, zowel wat betreft inhoud als het minimaal aantal EC per vakgebied.

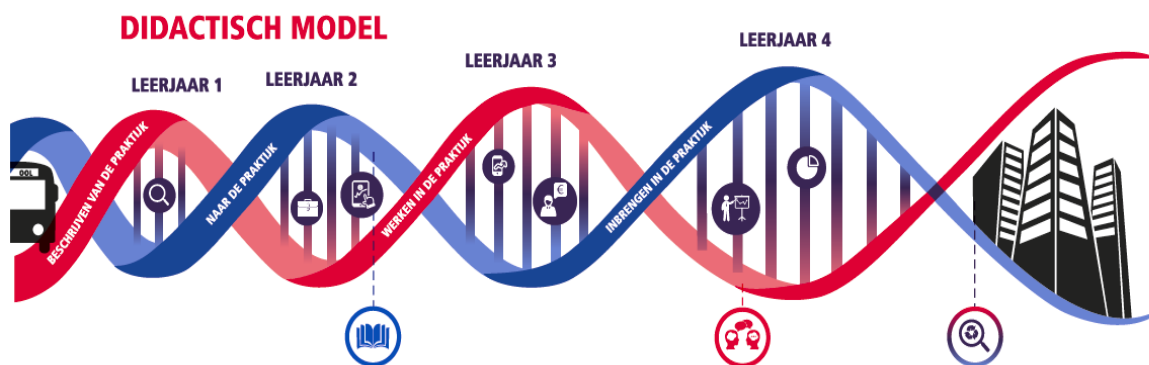
Het docententeam is deskundig en beschikt over passende kwalificaties om het programma verder te ontwikkelen en uit te voeren.

Onderbouwing

Vormgeving van het programma

Didactisch concept

De opleiding geeft het didactisch concept zelf weer als een dna-streng waarin de student steeds meer regie en verantwoordelijkheid neemt over zijn handelen als beginnend beroepsbeoefenaar.

In iedere periode werkt de student aan een beroepsvraagstuk waarbij altijd het werkveld betrokken is. Ondersteunend aan het beroepsvraagstuk is er een vaardighedenleerlijn (de rode lijn in het model) en een kennisleerlijn (de blauwe lijn in het model). Deze laatste twee leerlijnen nemen gedurende de opleiding in omvang af. De complexiteit en het gevraagde beheersingsniveau van de beroepsvraagstukken en leerlijnen nemen gedurende de opleiding toe.

De beroepsvraagstukken worden in nauwe samenwerking met het werkveld ontwikkeld. Een mooi voorbeeld van deze samenwerking is het project in het eerste jaar met de Efteling. De studenten werken een actueel vraagstuk uit waarbij zij gedurende de tien weken die het blok duurt steeds nieuwe informatie krijgen, zodat zij leren om te gaan met veranderingen. In collegejaar 2018-2019 was het thema van het beroepsvraagstuk 'het duurzame attractiepark van de toekomst'. De beste oplossingen worden gepresenteerd aan de Raad van Bestuur van de Efteling. Het beroepsvraagstuk wordt ondersteund met vakken in de kennisleerlijn over bedrijfseconomie, Management & Organisatie, Recht en Markering & Economie. In de vaardighedenleerlijn komen onderzoekvaardigheid en duurzaamheid, kwantitatieve technieken en Engels aan bod. Ook volgen de studenten in deze periode een introductie op het gebied van duurzaamheid waar zij de verschillende definities van duurzaamheid leren kennen en kennis maken met de Sustainable Development Goals (SDG's). Bij deze introductie maken zij hun eigen ecologische voetafdruk en bespreken deze met elkaar.

Het onderwijs in dit eerste blok van de opleiding is bedoeld voor studenten Finance & Control, Accountancy, HRM en Bedrijfskunde. Na afloop van dit blok kiezen de studenten definitief voor een studie in de richting van financieel management (Finance & Control of Accountancy) of Algemeen Management (HRM of Bedrijfskunde).

Zoals uit de dna-streng, die het didactisch model van de opleiding weergeeft, blijkt, hecht de opleiding grote waarde aan betrokkenheid van het werkveld. Het panel heeft gezien dat de opleiding deze betrokkenheid zeer serieus neemt. Het werkveld is, naast de aanwezigheid op de open dagen voor aspirant studenten, op vijf manieren actief aanwezig gedurende alle fasen van de studie van de student. Allereerst via de hierboven geschetste beroepsvraagstukken waarbij een werkveldvertegenwoordiger het beroepsvraagstuk (mede) ontwikkelt, één of enkele gastcolleges geeft en de eindpresentaties plaatsvinden op het kantoor van de betrokken organisatie. Het panel geeft de opleiding een groot compliment voor de mate waarin zij slaagt om het beroepenveld daadwerkelijk eigenaarschap te laten dragen voor de beroepsvraagstukken waar zij bij betrokken zijn. Op de bezochtdag werd duidelijk dat studenten, docenten en het werkveld deze samenwerking als zeer waardevol ervaren.

De tweede wijze waarop de studenten met het werkveld in aanraking komen is het buddy-schap. Dit staat verder toegelicht in de paragraaf over de begeleiding van de studenten.

Er is, ten derde, een actieve studievereniging, Midas, die verschillende keren per jaar ontmoetingen met het werkveld organiseert. Hier kunnen studenten in een meer informele sfeer vertegenwoordigers van het werkveld ontmoeten.

Ten vierde organiseert de opleiding verschillende activiteiten op school, zoals het career event waar de studenten met accountantskantoren kunnen kennismaken. Het werkveld gaf op de bezochtdag aan dat de studenten hierdoor meer ontspannen naar een sollicitatiegesprek (voor stage of afstuderen) gaan en dat de gesprekken waardevoller zijn. Tot slot is er de stage voor de voltijdstudenten en de werkopdrachten voor de studenten in de duale variant.

Inhoud van de opleiding

De opleiding onderscheidt in zowel de voltijd als de duale variant drie fasen: de propedeuse, de verdiepingsfase en de afstudeerfase.

Het (nieuwe) curriculum van de voltijd-opleiding ziet er als volgt uit:

	1	2	3	4
Leerjaar 1	Blok 1: De organisatie belicht (15 EC)	Blok 2: Uitvoeren (15 EC)	Blok 3: Meten is weten (15 EC)	Blok 4: Bijsturen (15 EC)
Leerjaar 2	Semester 1: Hoe start ik een buitenlandse activiteit en hoe beheers ik bestaande activiteiten? (30 EC)		Semester 2: Vraagstuk 6 (30 EC)	
Leerjaar 3	Vraagstuk 7 (15 EC)	Stage (30 EC)		Vraagstuk 8 (15 EC)
Leerjaar 4	Geïntegreerde praktijk simulatie (18 EC)		Jaarverslaggerelateerde cliëntopdracht (afstudeeropdracht, 12 EC)	
	Vrije ruimte (12 EC)		Vrije ruimte (18 EC)	

Het nieuwe curriculum van de duale opleiding is als volgt opgebouwd:

	1	2	3	4
Leerjaar 1	Blok 1: De organisatie belicht (15 EC)	Blok 2: Uitvoeren (15 EC)	Blok 3: Meten is weten (15 EC)	Blok 4: Bijsturen (15 EC)
Leerjaar 2	Vraagstuk A (30 EC)		Semester 2: Werkperiode 1 (24 EC) + 3 praktijkvakken (6 EC)	
Leerjaar 3	Vraagstuk B (15 EC)	Werkperiode 2 (24 EC) + 3 praktijkvakken (6 EC)		Vraagstuk C (15 EC)
Leerjaar 4	Geïntegreerde praktijkopdracht (18 EC)		Jaarverslaggerelateerde cliëntopdracht (afstudeeropdracht, 6 EC)	
	Vrije ruimte (12 EC)		Werkperiode 3 (24 EC)	

Op het moment van visitatie studeerden de studenten uit het vierde jaar nog volgens het uitfaserende curriculum. In dit curriculum bestaat het vierde jaar voor de voltijd opleiding uit een verplichte minor met het landelijke examen blok 15: 'Organisaties in control' en een afstudeeropdracht. De duale opleiding duurt 4,5 jaar en hier bestaat het vierde jaar uit een blok 9: 'Oprichting en overdracht onderneming', blok 15: 'Organisaties in control' en een werkperiode 3 met een afstudeeronderzoek. In het vijfde jaar volgen de studenten de verplichte minor met het landelijke Overall Toets (OAT) examen.

De duale studenten en alumni die het panel op de bezochtdag sprak, waren blij met de ingekorte studieduur van het nieuwe programma.

In het uitfaserende curriculum volgen de studenten in het vierde jaar een collegereeks ethiek & integriteit, die samen met het werkveld is opgezet en wordt uitgevoerd. In deze collegereeks worden morele dilemma's op een gestructureerde manier besproken. In het nieuwe curriculum wordt in de geïntegreerde praktijksimulatie (het landelijk examen) aandacht besteed aan integriteit en ethiek. Verder maakt een adviesopdracht onderdeel uit van de jaarverslaggerelateerde cliëntopdracht, waarbij studenten een toekomstbestendig advies uitbrengen. De vrije ruimte biedt de studenten de gelegenheid om aan duurzaamheidsvraagstukken te werken, hun kennis te verdiepen en multidisciplinair samen te werken. Het panel is van mening dat de opleiding op een goede manier nadenkt over de invulling van het vierde leerjaar en heeft er vertrouwen in dat dit goed ingevuld zal worden. Wel ziet zij de profilering met de kernwaarde 'integer' in het nieuwe curriculum minder terug dan in het uitfaserende curriculum.

Duurzaamheid in het curriculum

Duurzaamheid komt in de beroepsvraagstukken in iedere fase van de opleiding aan bod. Na het hierboven beschreven eerste blok met de Efteling, werken de studenten bij het tweede vraagstuk van het eerste jaar (zowel duaal als voltijd) bijvoorbeeld aan het inrichten en verwerken van een administratie voor een klant van accountantskantoor Van Oers Accountancy en Advies. In het rollenspel, waar zij de ondernemer adviseren, zijn vragen over duurzaamheid opgenomen. Een ander voor het panel aansprekend voorbeeld is het onderwijs dat in het kader van vraagstuk 6 (voltijd) en vraagstuk A (dual) gegeven wordt. Hier werken de studenten voor koffieproducten Cook & Boon opdrachten uit, waarbij aandacht is voor verantwoord loon voor lokale koffieproducenten, duurzame producten van koffiebonen en aanpak van corruptie.

Tijdens de stage (voltijd) voeren de studenten een onderzoek uit over een probleem bij de organisatie of over een actualiteit. Het uiteindelijke onderzoekverslag bevat een duurzame oplossing voor het in kaart gebrachte vraagstuk van de opdrachtgever. Tijdens de werkperiodes volgen de duale studenten iedere vrijdag workshops waarin duurzaamheid aantoonbaar aan bod komt. Zo is het afgelopen jaar een workshop integrated reporting georganiseerd in samenwerking met het lectoraat Sustainable Finance & Accounting.

De opleiding wil de studenten leren dat duurzaamheid 'het nieuwe gewoon' is en vervlecht duurzaamheid in alle onderdelen van de studie, waarbij er niet zelden een prachtige koppeling gemaakt wordt met de inhoud van de vakken. Een mooi voorbeeld hiervan is het vierde vraagstuk (dual en voltijd) waar de studenten voor Amsterdam City Swim een managementletter opstellen en zowel studenten als docenten deelnemen aan deze zwemtocht tegen ALS.

Dat deze aandacht voor duurzaamheid de gewenste effecten heeft, bleek uit de gesprekken met de studenten op de bezochtdag. Zij menen allemaal dat duurzaamheid een belangrijk onderdeel van hun vak is. Het panel complimenteert de opleiding met de wijze waarop duurzaamheid ingebed is in de opleiding. Wel ziet het panel een risico in deze geïntegreerde aanpak waarbij de opleiding geen aparte aandacht voor duurzaamheid, bijvoorbeeld in de vorm van leerdoelen of leeruitkomsten, heeft geformuleerd. De opleiding loopt hiermee het risico dat een goede conceptualisatie van het begrip duurzaamheid zal ontbreken en dat relevante ontwikkelingen in onderzoek en vakliteratuur achterwege blijven in het onderwijsaanbod. Het panel heeft bijvoorbeeld geconstateerd dat duurzaamheid niet in alle bestudeerde scripties op een concrete wijze aan de orde komt (standaard 4). Uit de gesprekken op de bezochtdag bleek dat ook de studenten niet altijd een goede conceptualisatie van het begrip duurzaamheid hadden. Het panel vermoedt dat dit wellicht te maken heeft met de geïntegreerde benadering die de opleiding kiest. Zo is het panel bijvoorbeeld positief over het bezoek aan een afvalverwerkingsbedrijf in Dortmund, maar het is niet duidelijk op welke wijze dit zich verhoudt tot de invulling van het begrip duurzaamheid. Het panel adviseert de opleiding om een volgende stap te maken door bijvoorbeeld een doorlopende leerlijn te ontwikkelen waarin helder instrumentarium en actuele inzichten naar voren komen. Het begrip duurzaamheid wordt dan beter gekaderd.

Onderzoek

De Academie heeft een academiebrede visie op onderzoek bij de opleiding beschreven: 'Studenten van de AAFM leveren een bijdrage aan het oplossen van een (organisatie) probleem of lossen het probleem op. Dit doen zij door te herkennen welk type probleem het is en welke oplossingsstrategie passend is. Zij voeren deze uit en reflecteren op dit proces'.

De opleiding volgt hiermee het uitgangspunt dat een hbo-alumnus zijn toegevoegde waarde laat zien in de bijdrage aan verbeteringen in concrete en praktische beroepssituaties.

Onderzoekvaardigheden worden gedurende de opleiding met name geïntegreerd aangeboden in de lessen, waarbij de koppeling wordt gelegd tussen onderzoekvaardigheden en de beroepsvraagstukken.

De opleiding volgt hierbij het uitgangspunt dat een hbo-afgestudeerde zijn toegevoegde waarde laat zien in de bijdrage aan verbeteringen in concrete praktische beroepssituaties. Hierbij leidt het methodisch werken tot separate deelproducten volgens de fasen van de regulatieve cyclus 'probleemverkenning-diagnosticeren-ontwerpen-ingrijpen-evalueren'. De opleiding gaat er in lijn met deze visie vanuit dat onderzoekend vermogen bestaat uit het stapsgewijs beantwoorden van de centrale vraag van elke fase uit de regulatieve cyclus. Het doorlopen van de cyclus leidt tot beroepsproducten die bijdragen aan verbeteringen in de praktijk. Naast de beroepsproducten vindt de opleiding ook de wijze waarop studenten werken aan de beroepsproducten belangrijk. Bijvoorbeeld de manier waarop ze beroepsproducten bijstellen naar aanleiding van feedback en evaluatie. Onderzoekvaardigheden worden gedurende de opleiding met name geïntegreerd aangeboden in de lessen, waarbij de koppeling wordt gelegd tussen onderzoekvaardigheden en de beroepsvraagstukken.

Het panel is van mening dat deze visie op onderzoek doen een voor de opleiding passend is. Wel constateerde zij in de bestudeerde materialen (beroepsproducten en eindwerken) dat de onderzoekvaardigheden in sommige gevallen nog wat aanscherping behoeven. Het panel adviseert de opleiding dan ook aandacht te besteden aan de onderzoekleerlijn en de studenten meer vakken onderzoekvaardigheden en een kritische houding aan te bieden.

De opleiding werkt samen met het lectoraat Sustainable Finance & Accounting waardoor een verbinding tot stand komt tussen onderzoek, onderwijs en duurzaamheid. Avans is een koploper op het gebied van Integrated Reporting. Studenten leren niet alleen te kijken naar de financiële, maar ook naar de niet financiële gegevens van een organisatie. Op deze manier helpen studenten het werkveld de stap te maken naar meer duurzaam rapporteren. Het panel is van mening dat de samenwerking met het lectoraat van waarde is. Zij nodigt de opleiding uit de samenwerking met het lectoraat te versterken.

Internationalisering

In het nieuwe curriculum besteedt de opleiding meer aandacht aan internationalisering dan in het oude. De voltijdstudenten gaan in vraagstuk 5 aan de slag met een vraag van een ondernemer die een bedrijf in het buitenland wil starten. De prioriteit van deze ondernemer ligt bij het vergroten van de maatschappelijke bijdrage en daarna pas bij de eigen financiële positie. In deze periode maken de studenten een buitenlandse reis waar ze hun opgedane kennis op het gebied van intercultural awareness in de praktijk kunnen brengen.

Voor zowel de voltijd- als de duale studenten komt internationalisering ook aan de orde in het al eerder genoemde vraagstuk van koffieproducent Cook & Boon (vraagstuk 6 voor de voltijdstudenten en vraagstuk A voor de duale studenten).

In vraagstuk 7 (voltijd) en vraagstuk B (dual) gaan de studenten aan de slag met de consolidatie en controle van een internationale organisatie. Ook in dit onderwijsonderdeel besteden ze aandacht aan intercultural awareness door bijvoorbeeld een bespreking via Skype met studenten uit het buitenland. In dit onderdeel verzorgen gastsprekers uit het werkveld, zoals iemand van KPMG en van Baker Tilly, gastcolleges.

Studenten hebben de mogelijkheid om in het buitenland een stage te lopen, waar enkele studenten ook daadwerkelijk gebruik van maken. De opleiding voert gesprekken met buitenlandse partners om de keuze voor studenten gemakkelijker te maken. De studenten die het panel op de bezochtdag sprak, merkten op dat zij graag meer voorlichting hierover zouden krijgen. De opleiding organiseert ook buitenlandse studiereizen. Een aantal studenten, dat het panel op de bezochtdag sprak, heeft een bezoek gebracht aan een afvalverwerkingsbedrijf in Dortmund/BRD. Er wordt gewerkt aan een Erasmus+ aanvraag waar de opleiding samen met buitenlandse hogescholen en universiteiten onderwijs willen ontwikkelen op het gebied van Integrated reporting, gericht op het midden- en kleinbedrijf. Tot slot wordt er meer aandacht dan voorheen aan de beheersing van de Engelse taal besteed door onder meer de studenten ook Engelstalige presentaties (over onder meer de SDG's, klimaatverandering en IT-onderwerpen) te laten doen. Het panel is van mening dat de opleiding voldoende aandacht aan internationalisering besteedt.

Begeleiding

Een coach en een buddy uit de praktijk begeleiden de studenten. Tijdens de opleiding functioneert de coach in het eerste jaar als vertrouwenspersoon voor de student. Er wordt ieder kwartaal een gesprek gepland. In het tweede jaar behouden de studenten in principe dezelfde coach en staat in de contacten tussen student en coach de studiekeuze RA of AA centraal. Ook in het derde jaar is de coach beschikbaar voor de studenten, maar meer op afstand en functioneert dan als vraagbaak. De coaches van de opleiding maken gebruik van het grote netwerk van accountants van de opleiding. Zij adviseren de student bijvoorbeeld voor en tijdens een stage.

Vanaf de tweede helft van het eerste leerjaar van hun studie krijgen de studenten vanaf studiejaar 2018/2019 een praktijkbuddy. Dit zijn vaak alumni die de studenten tweemaal bezoeken. De praktijkbuddy's presenteren zich in de digitale leeromgeving en worden door de studenten benaderd. Het panel complimenteert de opleiding met deze vorm van begeleiding. Uit de gesprekken op de bezochtdag bleek dat studenten en buddy's de contacten als waardevol ervaren.

Inhoudelijk gezien krijgt de begeleiding aan studenten kleur middels Lumina, een methodiek die aan de hand van kleuren iemands sterke en minder sterke kanten toont. Een aantal docenten is geschoold in het werken met deze methodiek. Door hiermee te werken, krijgen studenten meer begrip voor elkaar en handvatten om samenwerkingsproblemen op te lossen. Dit komt onder meer tot uiting wanneer de studenten bezig zijn met het derde vraagstuk (eerste studiejaar). Ze ondernemen dan een maatschappelijk verantwoorde teambuildingsactiviteit samen met hun coach, zoals het opruimen van afval in een natuurgebied, een dagje op pad met ouderen of klussen bij een gemeenschapshuis. Het panel heeft op de bezochtdag uitgebreid uitleg gekregen over Lumina en de wijze waarop de opleiding dit gebruikt. Het panel ziet de meerwaarde voor de studenten, zij krijgen meer inzicht in zichzelf, de andere studenten en het groepsproces.

Docenten

Het panel heeft kennisgemaakt met een betrokken docententeam van 20 docenten. Alle docenten hebben een training persoonlijk leiderschap gevolgd en een scholing gehad op didactisch gebied: de 'Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid +'. In het docententeam hebben 14 docenten een master, 4 zijn AA, 2 RA en 1 RB. Inhoudelijk gezien heeft het panel een docententeam gezien dat goed is voorbereid op haar taken. De voor de ontwikkeling en uitvoering van de opleiding benodigde deskundigheden, onder meer op het gebied van fiscaliteit, internal control and accounting information systems audit & assurance, maar ook bijvoorbeeld wiskunde, leiderschap, strategie en organisatie zijn voldoende aanwezig in het docententeam. Teamleden van de examencommissie, toetscommissie en onderwijscommissie hebben de training Senior Kwalificatie (SKE) behaald.

De deskundigheid rondom duurzaamheid is naar de mening van het panel voldoende in het docententeam geborgd. Meerdere docenten volgen hogeschoolbrede bijeenkomsten van het programma Avans Duurzaam. Zoals in standaard 1 beschreven, zijn verschillende docenten als onderzoeker betrokken bij het lectoraat Sustainable Finance & Accounting. Daarnaast zijn docenten betrokken bij het Avans netwerk op het gebied van duurzaamheid. De Academie participeert in 'Het groene brein', een netwerk van wetenschap, bedrijfsleven en andere partijen, gericht op het ontwikkelen van kennis voor de nieuwe economie. In het netwerk spreekt men onder meer over de nieuwe rol van accountants en andere financiële professionals. Daarnaast volgen de docenten via het netwerk aangeboden scholingen. Door de structurele contacten van docenten met het werkveld (relatiemanagers) hebben docenten goed inzicht in de accountantspraktijk en kunnen ze praktijkgericht onderwijs aanbieden.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor zowel de voltijd- als de duale variant voor deze standaard het oordeel **voldoet**.

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een adequaat toetsingssysteem, dat is gebaseerd op wettelijke en hogeschoolbrede kaders en uitgewerkt in een eigen toetsplan. De opleiding volgt het vierogenprincipe bij zowel de totstandkoming als de beoordeling van de toetsing. Het is zichtbaar dat de opleiding oog heeft voor de kwaliteit van toetsen en beoordelingen. De toetsvormen en -inhoud passen bij het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. De toetsinstrumenten zijn transparant. Voor studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. Voor hen is duidelijk wat er verwacht wordt. Voor wat betreft het afstuderen is het panel van mening dat de navolgbaarheid beter kan door de beoordelingsformulieren consequent en volledig in te vullen.

Naar de mening van het panel voert de examencommissie haar taken goed uit. Er is een actieve inbreng van de toetscommissie en er is een extern gecommiteerde aanwezig bij de eindwerken. De feedbackcolleges worden gewaardeerd.

Onderbouwing

Systeem van toetsing

De opleiding heeft haar visie op de toetsing en beoordeling afgeleid van het academiebrede *Toetsbeleid AAFM 2017-2019*, dat gebaseerd is op hogeschoolbreed beleid dat in 2015 is vastgelegd in een toetskader. Belangrijke uitgangspunten zijn dat de toetsing een coherent geheel vormt, een combinatie van formatieve en summatieve beoordeling betreft, afgeleid is van relevante beroepsprestaties en qua variëteit aansluit op de diversiteit aan taken in de praktijk. Een voorbeeld waar dit laatste tot uiting komt, is het brede afstudeerprogramma dat uit verschillende onderdelen bestaat die zich steeds op andere beroepstaken richten.

Toetsvormen

De opleiding heeft haar toetsprogramma overzichtelijk weergegeven in het examenprogramma. Het panel vindt dat de opleiding een ruime variatie aan kennis- en praktijkgerichte toetsvormen hanteert, die zinvol bijdragen aan het leerproces van de student. Het toetsprogramma dekt de eindkwalificaties en bouwt logisch op qua niveau doordat studenten steeds meer zelfstandig aan de beroepsproducten en andere toetsvormen werken. De opleiding onderscheidt toetsen voor beroepsvraagstukken, voor de vaardighedenleerlijn en voor de kennisleerlijn. Binnen de kennis- en vaardighedenleerlijn vallen toetsvormen zoals kennistoetsen, essays, casustoetsen, debatvormen, presentaties en reflectierapporten. De opleiding is gestart met het afnemen van toetsen in Remindo, een digitaal toetssysteem. Het panel vindt dit een positieve ontwikkeling omdat in Remindo gemakkelijk analyses van toetsen kunnen worden gemaakt, ook op vraagniveau. Toetsen worden altijd ontwikkeld door twee examinatoren. Ook de

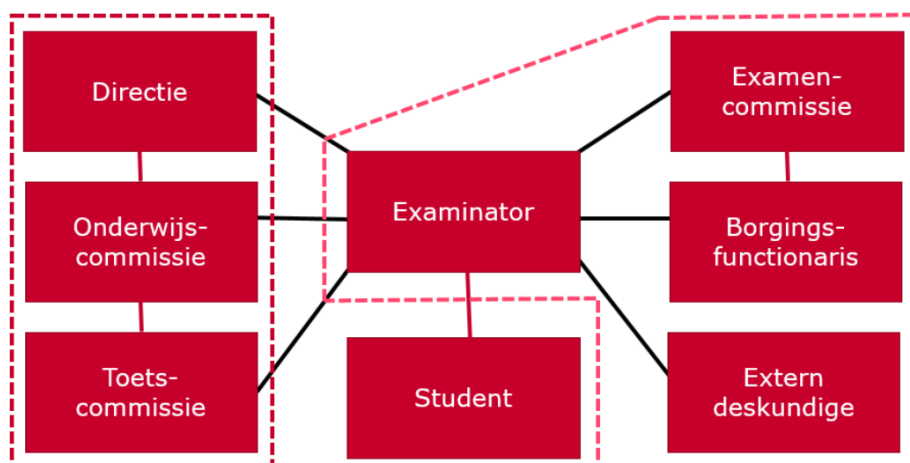
onderwijscommissie en de toetscommissie kijken regelmatig steekproefsgewijs mee bij de ontwikkeling van toetsen. De opleiding voldoet hiermee naar mening van het panel ruim aan het vierogenprincipe bij de ontwikkeling van toetsen.

De beroepsvraagstukken staan centraal in het onderwijs en in de toetsing. In iedere periode werken de studenten aan een beroepsvraagstuk waar zij de verworven kennis uit de vaardighedenleerlijn en kennisleerlijn toepassen. De beoordeling van de beroepsvraagstukken vindt individueel en holistisch plaats waarbij de vier generieke gedragscompetenties als basis gehanteerd worden. Het panel heeft geconstateerd dat de opleiding dit op een goede manier doet. De rubric in jaar 1 en 2 bijvoorbeeld is verbeterd naar aanleiding van opmerkingen van de borgingsfunctionaris.

Het panel waardeert deze centrale rol van de beroepsvraagstukken in de toetsing van de opleiding als passend bij de keuzes die de opleiding maakt. Zij heeft geconstateerd dat de toetsing individueel plaatsvindt. Duurzaamheid is ook goed in de toetsing verweven. In alle beroepsvraagstukken zit een duurzaamheidselement verwerkt. Naast de voorbeelden die al genoemd zijn onder standaard 2, vond het panel de toets waarin het debat in de raadszaal van de gemeente Breda over de toewijzing van publieke gelden aan maatschappelijke projecten, zoals Breda rookvrij, een mooi voorbeeld van een holistische toets waar duurzaamheid een rol heeft. Het valt het panel op dat in de uitwerking van de beroepsvraagstukken belangrijke wetenschappelijke modellen, die rondom duurzaamheid ontwikkeld zijn, niet gebruikt worden. Zij denkt bijvoorbeeld aan de International Integrated Reporting Council (IIRC) of Global Reporting Initiatief (GRI). Het panel nodigt de opleiding uit om een volgende stap te maken en dergelijke modellen te integreren in de toetsen.

Borging

De samenhang tussen de bij de borging betrokken commissies en actoren is in onderstaand figuur weergegeven:

De directeur is verantwoordelijk voor de inrichting, uitvoering en verbetering van het onderwijs, inclusief de toetsing. De directie heeft deze taak inhoudelijk gedelegeerd naar de onderwijscommissie die hierover verantwoording aflegt aan de directie. De onderwijscommissie is verantwoordelijk voor het actualiseren en accreditatiewaardig maken en houden van het

toetsprogramma. De toetscommissie voert taken uit om de kwaliteit van toetsing te verbeteren, zoals het adviseren van de directie en onderwijscommissie.

De opleiding heeft een gezamenlijke examencommissie voor de opleidingen Accountancy en Finance & Control voor de locaties Breda en 's-Hertogenbosch. De examencommissie vervult haar rol voor de borging van de kwaliteit van toetsing en beoordeling volgens de wettelijke vereisten. Het panel waardeert hierbij met name het feit dat er sprake is van een korte reactietijd op bezwaren en klachten van studenten. Het panel heeft derhalve geconstateerd dat de examencommissie adequate procedures hanteert. Dat doet zij onder andere door examinatoren aan te wijzen, bezwaren en bijzondere verzoeken in behandeling te nemen en toezicht te houden op de kwaliteit van toetsen en beoordelingen en hierover jaarlijks verslag te doen. Het panel stelt vast dat de examencommissie onafhankelijk van het management functioneert. Alle interne leden van de examencommissie hebben verplichte bijscholingsactiviteiten bijgewoond en hebben een Senior Kwalificatie Examinering behaald. Het panel heeft op de bezookdag een betrokken en geïnformeerde examencommissie ontmoet die op de hoogte bleek van de onderwijsontwikkelingen van de opleiding en daar actief bij betrokken was.

De borgingsfunctionaris (één voor de opleidingen in Breda en één voor de opleidingen in 's-Hertogenbosch) maakt deel uit van de examencommissie en heeft een jaarlijks opgestelde onderzoekagenda. De afgelopen twee jaar heeft deze functionaris veel aandacht besteed aan de beoordelingen in het nieuwe curriculum en op de eindwerken van het udfaserende curriculum. Dit heeft ertoe geleid dat de beoordelingen meer navolgbaar geworden zijn.

Examinatoren worden door de examencommissie benoemd. Voordat deze benoeming plaatsvindt, wordt de aspirant-examinator begeleid. Iedere beginnende docent volgt het eerste jaar cursussen in didactiek en behaalt de BKE-kwalificatie. Pas na het afronden van deze scholingen en minimaal één jaar in dienst, wordt de docent benoemd als examiner. Voor het beoordelen (en begeleiden) van afstudeeronderzoeken, geldt dat een docent tenminste twee jaar in dienst moet zijn en tenminste twee keer meekijkt met een andere examiner van het afstudeeronderzoek. Het panel is gecharmeerd van deze degelijke inwerkperiode voor nieuwe examinatoren.

Afstudeerproces

Het afstudeerproces is voor voltijd- en duale studenten gelijk.

Tijdens de afstudeeropdracht schrijft de student in een duo (of individueel) een adviesrapport voor de organisatie en individueel een reflectieverslag dat dient als input voor de individuele afstudeerzitting. Aangezien de specifieke beroepscompetenties op niveau 3 worden afgetoetst in de overige onderdelen van het afstudeerprogramma (zie standaard 4), kan de student zelf een onderwerp kiezen dat aansluit bij de actuele ontwikkelingen in het werkveld.

Het afstudeerproces ziet er als volgt uit:

Oriëntatiefase (week 1 tot en met week 5)	Kennismaken organisatie, vooronderzoek, leidt tot concept oriëntatierapport met opdrachtformulering (voltijdstudenten: week 7 blok 15/ duale studenten: week 10 blok 15).
	Feedback eerste examiner (docentbegeleider) en inleveren definitief oriëntatierapport met opdrachtformulering ter beoordeling.
Bezoek eerste docentbegeleider	Docent bezoekt afstudeerbedrijf (voltijdstudenten week 5 of 6, duaal week 8 of 12). Student verzorgt voor bedrijfsbegeleider en docentbegeleider een presentatie met een probleemanalyse, opdrachtformulering en plan van aanpak. Bij duale studenten komt ook de voortgang in het werk ter sprake.
Mijlpaal beoordeling oriëntatierapport: go/no go	Beoordeling oriëntatierapport met opdrachtformulering door eerste en tweede examiner.
Evaluatie oriëntatieperiode	Student evalueert oriëntatieperiode en bespreekt dit met docentbegeleider. De bevindingen zijn input voor het reflectieverslag.
Uitvoeren opdracht	Student voert opdracht uit.
	Verplicht: Terugkomdag twee intervisiemomenten: één over onderzoekvaardigheden en één na de terugkomdag waarbij de algemene voortgang besproken wordt.
	Twee workshops ethiek en Integriteit (verplicht).
Inleveren afstudeerrapport (week 15/17)	Eerste examiner (docentbegeleider) geeft feedback en neemt de feedback van de tweede examiner mee. Student past zo nodig rapport aan en levert definitieve versie aan in week 17. Tegelijk met de definitieve versie levert de student een reflectie aan en een aanbiedingsbrief waarin hij zich presenteert aan een gecommiteerde.
Presentatie afstudeeronderzoek (week 18)	Student presenteert zijn bevindingen aan de bedrijfsbegeleider in aanwezigheid van de docentbegeleider (eerste examiner). Bedrijfsbegeleider vult beoordelingsformulier in en bespreekt dat na afloop met docentbegeleider.
Afstudeerzitting (week 19/20)	De student geeft een presentatie van 10 minuten en gaat daarna 30 minuten in gesprek met de beide examinatoren en de aanwezige gecommiteerde.

Het panel is van mening dat dit een gedegen vormgegeven afstudeerproces is.

Beoordeling afstuderen

Twee docentbegeleiders beoordelen de afstudeeropdracht. De eerste docentbegeleider is inhoudelijk deskundig op het afstudeeronderwerp, is het eerste aanspreekpunt voor de student, geeft inhoudelijke en procesmatige begeleiding en tussentijdse feedback, coördineert het afstudeerproces, coacht en is aanwezig bij de presentatie bij de afstudeerorganisatie. De tweede docentbegeleider geeft gedurende de afstudeerperiode op verzoek advies aan de eerste docentbegeleider en heeft meer afstand tot de student. De beide beoordelaars beoordelen het

oriëntatierapport met de opdrachtformulering met een go/no go en het eindrapport en de presentatie met een cijfer. Beide docentbegeleiders treden dus op als examinator en bepalen samen het eindcijfer. Bij de bepaling van het eindcijfer nemen ze het advies van de bedrijfsbegeleider en de extern deskundige (de gecommiteerde die aanwezig is bij de afstudeerzitting) mee. Het panel is van mening dat deze procedure goed is vormgegeven en waardeert met name de rol van de gecommiteerde. Wel is zij van mening dat de beoordelingsprocedure aan zorgvuldigheid zou winnen wanneer de opleiding een derde beoordelaar in zou schakelen in die gevallen dat de eerste en tweede beoordelaar in hun oordeel meer dan één punt van elkaar verschillen, wanneer het cijfer uitkomt tussen een 5,5 en 6,5 of hoger is dan een 9.

Wanneer de student op de afstudeerzitting een onvoldoende beoordeling krijgt, kan hij eenmaal herkansen (twee weken na de eerste poging). Slaagt hij weer niet, dan moet hij een nieuwe afstudeeropdracht doen.

De beoordelingsformulieren bevat een vijftal criteria, afgeleid van de Dublin Descriptoren (kennis en inzicht, toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvorming, communicatie en leervaardigheden). Alle Dublindescriptoren zijn onderdeel van de beoordelingssystematiek. Sinds 2018/2019 maken ook de onderzoekvaardigheden expliciet onderdeel uit van het beoordelingsformulier. Het panel is van mening dat de beoordelingsformulieren op een goede manier vormgegeven zijn. Wel merkt zij op het dat de formulieren zeer uitgebreid zijn, hetgeen veel invulwerkzaamheden van de examinatoren vergt.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor zowel de voltijd- als de duale variant voor deze standaard het oordeel **voldoet**.

Volgens het panel toont de opleiding in voldoende mate aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. Het afstudeerprogramma is adequaat ingericht en voldoet aan de CEA-eisen. Het panel heeft een selectie van vijftien eindwerken kunnen bestuderen en vond het niveau over de gehele linie voldoende en de onderwerpen passend. Ook de beoordeling is adequaat. Het panel kan zich vinden in de gegeven waarderingen.

De opleiding is bezig het afstudeerprogramma te herzien met als doel studenten nog beter voor te bereiden op de werkpraktijk. Het panel heeft vertrouwen in deze ontwikkeling.

De afgestudeerden blijken gewild in het werkveld en komen daar terecht in functies die qua niveau goed aansluiten bij de opleiding. Het werkveld toont zich tevreden over het functioneren van de afgestudeerden. Het panel herkent in de positieve opmerkingen van het werkveld en alumni de aandacht die de opleiding besteedt aan soft skills, duurzaam werken en innovatieve thema's.

Onderbouwing

Afstudeerprogramma

Studenten studeren momenteel af in het uitfaserende curriculum. Pas in juli 2021 zullen de eerste studenten afstuderen in het nieuwe curriculum. De student die op het moment van de visitatie afstudeert, toont zijn eindniveau aan met meerdere toetsen die tezamen het afstudeerprogramma vormen. De opleiding heeft het afstudeerprogramma gerelateerd aan de eindcompetenties uit het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel 2017.

Het afstudeerprogramma bestaat uit een zestal toetsen, waarbij het zwaartepunt op het landelijk examen OAT (16 EC) en de afstudeeropdracht (voltijd 22 EC en dual 17 EC) ligt. Voor de voltijdstudenten is de afstudeeropdracht het sluitstuk van de opleiding, voor duale studenten maakt de afstudeeropdracht deel uit van de derde werkperiode. De andere toetsen van het afstudeerprogramma voor beide varianten bestaan uit het accountantsverslag (2 EC), de adviesopdracht belastingrecht (3 EC) en de adviesopdracht financiering (3 EC).

In het nieuwe curriculum zal het afstudeerprogramma voor zowel de voltijd- als de duale studenten uit vier toetsen bestaan, namelijk een Advies Bedrijfsopvolging (6 EC), Het Accountantsverslag (4 EC), de Geïntegreerde praktijk simulatie OAT (14 EC) en het Jaarverslag gerelateerde cliëntopdracht (12 EC voor voltijd, 6 EC voor dual). In het nieuwe curriculum is de afstudeeropdracht vervangen door een adviesrapport 'Jaarverslaggerelateerde cliëntopdracht'. Hierbij heeft de student de keuze uit drie cliëntopdrachten, namelijk RA-assurance, AA-administratieve dienstverlening en Fiscale dienstverlening. Het panel waardeert in principe deze

nieuwe opzet, aangezien deze opdracht beter aansluit bij de werkzaamheden die de alumnus de eerste jaren na zijn opleiding bij een accountantskantoor gaat doen. Tegelijkertijd nodigt het panel de opleiding uit om in deze nieuwe opzet ook aandacht aan onderzoekvaardigheden (validiteit en betrouwbaarheid, methodiek) in het afstudeerprogramma te (blijven) besteden. Daarnaast vraagt het panel de opleiding om aandacht te besteden aan de kernwaarde 'samen', die in het oude afstudeerprogramma onder meer door het afstuderen in duo's goed geborgd was. Om te voorkomen dat de goede aspecten van het oude afstudeerprogramma verloren gaan, adviseert het panel het nieuwe afstuderen eerst in te zetten als pilot en vervolgens in een evaluatie te bekijken op welke manier de sterke aspecten van het oude afstuderen bewaard kunnen blijven.

CEA eindtermen

Het panel heeft geconstateerd dat de opleiding voldoet aan de eis om 140 EC's te besteden aan de gemeenschappelijk vastgestelde CEA-eindtermen. Ook inhoudelijk zijn de CEA-eindtermen voldoende afgedekt.

Afstudeerscripties

Voor het beoordelingsproces van het gerealiseerde niveau heeft het panel een steekproef van vijftien afstudeerscripties genomen, geselecteerd op basis van een groslijst van alumni van de laatste twee jaar (10 studenten afgestudeerd in 2018/2019 en 5 studenten afgestudeerd in 2017/2018), zodat het panel een duidelijk beeld heeft van de meest actuele resultaten. In totaal heeft het panel zes scripties van duale studenten bestudeerd en negen van studenten in de voltijdvariant. Deze verdeling doet recht aan de verdeling van het totaal aantal afgestudeerden. De afstudeerscripties zijn geschreven door studenten in het oude curriculum. De steekproef bestond uit scripties met een zo groot mogelijke spreiding in het eindcijfer (van een 6 tot een 8,2) en een verscheidenheid in afstudeeronderwerpen. Er zijn ook scripties bestudeerd die door de opleiding gekenmerkt zijn als vallend onder een SDG-thema, zoals 'waardig werk en economische groei' en 'goede gezondheid en welzijn'. In totaal heeft het panel scripties van acht verschillende SDG-thema's bekeken. De opdrachten, die zijn uitgevoerd in de bestudeerde eindwerken, behelzen onder meer de volgende thema's: schuldhulpverlening, optimalisatie van processen met betrekking tot het verkopen van machines, integriteitsaudit en het verdienmodel van een advocatenkantoor. De opdrachtgevers van de afstudeeronderzoeken waren zowel profit- als non-profitorganisaties.

Het niveau van de afstudeerdossiers is voldoende. Bovendien leiden de uiteindelijke afstudeerproducten tot voor de opdrachtgever waardevolle inzichten. Zo werd in een van de afstudeerdossiers (voltijd) de gevolgen van de toepassing van IFRS voor een internationaal opererend bedrijf beschreven, in een andere scriptie (voltijd) stond de overdracht van een familiebedrijf centraal. Verder werd in een van de bestudeerde eindwerken (dual) een verdienmodel voor de dienstverlening van een advocatenkantoor uitgewerkt als bijzonder mooie toepassing van data-analyse in een Excel-model.

Ook de door de opleiding toegekende cijfers waren voor het panel logisch en navolgbaar. De SDG-thema's waren voor het panel herkenbaar, bijvoorbeeld een haalbaarheidsonderzoek voor een extra vakantiewoning voor het Ronald McDonaldhuis (dual) (zie ook de opmerkingen onder 'bijzonder kenmerk'). Het panel is wel van mening dat de opleiding bij de 'duurzaamheidsscripties' een concretiseringslag kan maken. Het panel nodigt de opleiding dan

ook uit om na te denken over de eisen die aan een eindwerk gesteld mogen worden voordat een eindwerk gerubriceerd wordt als 'duurzaam'. In de bestudeerde eindwerken, waarvan door de opleiding is aangegeven dat de scriptie binnen het thema duurzaamheid geschreven is, is sprake van een brede definitie. Het waren bijvoorbeeld scripties waarbij de organisatie in het algemeen duurzaam werkt maar waar in het afstudeeronderzoek zelf niet gewerkt werd aan duurzaamheidsthema's, zoals een scriptie uitgevoerd in een sociale onderneming. In andere gevallen werd ook in de inhoud van de afstudeeronderzoek aandacht besteed aan duurzaamheidsthema's, zoals een integriteitsaudit voor een gemeente.

Het panel is van mening dat, hoewel de bestudeerde afstudeerdossiers van voldoende niveau zijn, de meeste eindwerken aan kwaliteit zouden kunnen winnen als de onderzoeksmatige en methodische aanpak van het werk van hoger niveau zou zijn. Een aantal van de bestudeerde eindwerken had aan kwaliteit gewonnen wanneer validiteit en betrouwbaarheid en de gehanteerde onderzoeksmethodologie wat uitgebreider beschreven zou zijn geweest. Zo hebben studenten bij de formulering van de interviewvragen in sommige gevallen geen aandacht besteed aan de validiteit en waren de data-analyses niet altijd voldoende transparant. Het panel adviseert de opleiding hier meer aandacht aan te besteden.

Het panel is van mening dat de gegeven oordelen in het algemeen navolgbaar zijn, maar nodigt de opleiding uit om meer schriftelijke feedback, gerelateerd aan de beoordelingscriteria, op de beoordelingsformulieren op te nemen. Hierdoor zal beter duidelijk worden welke afwegingen hebben geleid tot het goedkeuren van het schriftelijk deel alvorens een student mag presenteren.

Functioneren afgestudeerden

Afgestudeerden vinden goed emplot in het werkveld. Het werkveld is zeer tevreden over het functioneren van de studenten en alumni. Op de bezochtdag werd door zowel de alumni als het werkveld de praktijkgerichtheid genoemd waardoor de studenten snel en goed inzetbaar zijn in de werkpraktijk. In aanvulling hierop sprak het werkveld ook haar tevredenheid uit over de vaardigheden van de studenten en alumni in de soft skills. Het panel herkent deze complimenten.

Het panel heeft op basis van de bestudeerde afstudeerdossiers, de bestudeerde derdejaars producten en uit de gesprekken met vertegenwoordigers van het werkveld en alumni een positief beeld over de gerealiseerde leerresultaten.

Bijzonder kenmerk

In 2015 behaalde de opleiding twee sterren bij een AISHE-audit op het gebied van duurzaamheid. Gelijktijdig met de opleidingsvisitatie op 15 november 2019 heeft de opleiding als vervolg op deze AISHE-erkenning een Bijzonder kenmerk Duurzaamheid aangevraagd. De aanvraag komt voort uit de strategie van Avans op het gebied van duurzaamheid. Het uitgangspunt van de opleiding is dat het thema duurzaamheid geïntegreerd is in de gehele opleiding en daarmee ook geïntegreerd aan bod komt in de eindkwalificaties, het curriculum en de toetsing.

Criterion 1 Onderscheidend karakter

Het te beoordelen kenmerk is onderscheidend voor de opleiding in relatie tot relevante opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

Conclusie

Het panel is **positief** over criterium 1. De opleiding gebruikt de SDG (Sustainable Development Goals of: Duurzame Ontwikkelingsdoelen) om duurzaamheid te concretiseren, hetgeen volgens het panel een passende en in vergelijking met andere opleidingen, onderscheidende keuze is. Het panel herkent de aandacht voor duurzaamheid in alle aspecten van de opleiding.

Bevindingen

Wat betreft duurzaamheid volgt de opleiding de visie van Avans:

Avans streeft ernaar een inclusieve organisatie te zijn met een circulaire bedrijfsvoering. Ten aanzien van opleiden heeft Avans deze visie geformuleerd: Avans leidt bewuste burgers op met een verantwoordelijke houding die in staat zijn om morele, ethische en kritische keuzes te maken. Beginnend professionals die zich ervan bewust zijn dat door hun keuzes niet alleen zichzelf en het heden raken, maar ook de omgeving hier en nu en elders en in de toekomst. Onze studenten dragen bij aan de transitie naar een duurzame samenleving en een nieuwe economie.

De Sustainable Development Goals (SDG's) die in 2015 door de Verenigde Naties zijn vastgesteld, worden door Avans als een handelingsperspectief beschouwd bij het ontwikkelen van competenties op het gebied van duurzaamheid. Deze SDG's bestaan uit vijf essentiële componenten: people, planet, prosperity, partnership en peace. De SDG's komen in diverse beroepsvraagstukken in het curriculum aan bod (zie standaard 2).

Volgens de missie van Avans heeft de opleiding een eigen visie op de financieel professional geformuleerd. Hier is te lezen dat duurzaamheid voor de opleiding onlosmakelijk is verbonden met integriteit:

We leiden studenten op tot een financieel professional die in staat is om samen (met anderen), op integere wijze (op eigen moreel kompas), naar duurzame oplossingen voor (niet-) financiële vraagstukken te zoeken voor een toekomstbestendige, op meervoudige waardecreatie gerichte

organisatie. Daarbij zorgt onze opgeleide financieel professional voor een effectieve en efficiënte administratieve functie, gericht op het verstrekken van betrouwbare informatie aan stakeholders.

Het panel is van mening dat de opleiding vanuit deze visie op onderscheidende wijze aandacht besteedt aan het thema duurzaamheid. De visie is in de gehele opleiding herkenbaar terug te zien. De opleiding geeft duurzaamheid op een ver doorgevoerde en geïntegreerde wijze aandacht in alle geledingen van de opleiding. Met name de integrale visie op duurzaamheid die ontwikkeld is vanuit de samenwerking met het lectoraat, vervolgens geïntegreerd in de eindkwalificaties en integraal terugkomt in het curriculum, vindt het panel uniek. Aangezien aspirant-studenten en hun ouders bij een opleiding Accountancy duurzaamheid niet altijd als een aantrekkelijk aspect van de studie zullen duiden, waardeert het panel de moed die de opleiding toont met de profilering op duurzaamheid.

criterium 2 Concretisering

De gevolgen van het te beoordelen kenmerk voor de kwaliteit van het onderwijs zijn geoperationaliseerd aan de hand van de relevante standaarden van het Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland.

Conclusie

Het panel is **positief** over criterium 2. Bij elke standaard komt het thema duurzaamheid herkenbaar en concreet terug. Van de profilering en de werkveldpartners tot de beroepsvraagstukken en docentenprofessionalisering tot aan het afstuderen. Het panel is ervan overtuigd dat het thema duurzaamheid in het dna van de opleiding opgenomen is. Het panel nodigt de opleiding uit het begrip duurzaamheid nog verder te concretiseren.

Bevindingen

Standaard 1

Zoals in de opleidingsbeoordeling onder standaard 1 is aangegeven, heeft de opleiding het landelijke opleidingsprofiel een eigen inkleuring gegeven op basis van de visie op duurzaamheid. Zo is het extra accent op duurzaamheid terug te lezen in de uitwerking van de eindkwalificaties. Ook heeft de opleiding drie kernwaarden geformuleerd, waarvan duurzaamheid er – naast samen en integer – één van is. Het panel vindt duurzaamheid goed zichtbaar in de eindkwalificaties en de profilering van de opleiding. Voor verdere onderbouwingen zie standaard 1 van de opleidingsbeoordeling in deze rapportage.

Standaard 2

In het uitfaserende curriculum werd in aparte vakken aandacht besteed aan duurzaamheid. Voor het nieuwe curriculum heeft de opleiding ervoor gekozen duurzaamheid als integraal onderdeel in de onderwijsonderdelen te verweven. Zo moeten de studenten in het eerste jaar een ondernemingsplan voor een camping schrijven waarin de SDG's expliciet meegenomen worden en de studenten nadenken over oplossingen voor overblijvend voedsel. Op deze manier krijgt duurzaamheid een plaats in alle beroepsvraagstukken die de studenten uitvoeren. Het panel heeft de profilering op duurzaamheid derhalve herkenbaar terug zien komen in studiematerialen en de beroepsvraagstukken. Dit heeft tot gevolg dat de studenten, die het panel op de bezokedag sprak, een hoog 'duurzaamheidsbewustzijn' hebben. Het panel stelt vast dat

duurzaamheid op consequente en integrale wijze terugkomt in de onderwijsleeromgeving. Het panel nodigt de opleiding uit om het begrip duurzaamheid verder te verdiepen, door bijvoorbeeld de ontwikkeling van een leerlijn waarin de verschillende duurzaamheidsaspecten en de relevante en actuele ontwikkelingen rondom duurzaamheid aan bod komen. Voor verdere onderbouwingen zie standaard 2.

Standaard 3

Ook in de toetsing is duurzaamheid een continu terugkerend beoordelingscriterium doordat het thema is verweven in de beroepsproducten. De opleiding toetst of studenten naast financiële prestaties ook prestaties gericht op niet-financiële waarden kunnen leveren. Dit gebeurt op geïntegreerde wijze: studenten dienen te laten zien dat zij bij financiële keuzes en uitwerkingen duurzaam en integer te werk gaan. Het panel nodigt de opleiding uit om ook andere modellen dan de SDG's te gebruiken in de toetsing, bijvoorbeeld de International Integrated Reporting Council (IIRC) of Global Reporting Initiatief (GRI). Voor verdere onderbouwingen zie standaard 3.

Standaard 4

De eindwerken die het panel bekeken heeft zijn van studenten die in het uitfaserende curriculum gestudeerd hebben. In het uitfaserende curriculum komt het thema duurzaamheid op een minder geïntegreerde wijze aan bod dan in het nieuwe curriculum. Het werd in aparte vakken aangeboden. In het nieuwe curriculum gaat duurzaamheid een geïntegreerd onderdeel uitmaken van het afstuderen.

Alle studenten die gaan afstuderen, volgen een cursus Ethiek & Integriteit, die samen met het werkveld is opgezet en wordt uitgevoerd. Dit sluit aan op de kernwaarde 'integer' (zie standaard 1), die voor de opleiding sterk is verbonden met de kernwaarde 'duurzaamheid'. De koppeling tussen duurzaamheid en het financiële vakgebied lijkt nog lastig voor een deel van deze studenten – in sommige gevallen wordt het thema niet diepgaand uitgewerkt en lijkt het een vakje dat wordt afgevinkt. Het panel heeft hier begrip voor omdat deze studenten nog niet vanaf het eerste studiejaar onderwijs hebben gevolgd waarin duurzaamheid geïntegreerd was. In het nieuwe curriculum starten studenten al vanaf het eerste blok met duurzaamheidsvraagstukken. Het panel heeft op basis van de ervaringen op de bezochtdag en de opbouw van het nieuwe curriculum er alle vertrouwen in dat duurzaamheid in de toekomstige eindwerken op een goede manier zijn ingebed. Voor verdere onderbouwingen zie standaard 4.

criterium 3 Relevantie

<i>Het te beoordelen kenmerk is van wezenlijk belang voor de aard van de opleiding.</i>

Conclusie

Het panel is **positief** over criterium 3. Duurzaamheid is relevant voor het vakgebied en draagt bij aan het opleiden van bekwame financiële professionals in het algemeen en professionals in de accountancy in het bijzonder. De Koninklijke Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) formuleert dit met de slogan: 'Accountants kijken niet weg!' De opleiding sluit met de keuze voor dit thema naar het oordeel van het panel derhalve naadloos aan op de wens vanuit de samenleving en de branche tot duurzaam handelen.

Bevindingen

De opleiding noemt duurzame ontwikkeling 'het nieuwe gewoon'. Voor deze opleiding is duurzaam en integer denken en werken voor een financieel professional geen nice-to-have maar een musthave. In het werk van de financieel professional staan niet meer alleen financieel-economische oplossingen op korte termijn centraal, maar wordt verwacht dat de financieel professional ook naar het effect van beslissingen op de lange termijn voor de gehele omgeving kijkt. Naast financiële impact is volgens de opleiding de maatschappelijke impact van organisaties een onmisbaar onderdeel geworden van het werk van de accountant. Het panel deelt deze mening en is van mening dat de opleiding wat betreft duurzaamheid een voorbeeld kan zijn voor andere opleidingen.

Eindoordeel over de opleiding en Bijzonder kenmerk Duurzaamheid

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Eindoordeel over de opleiding

Standaard	Oordeel voltijd	Oordeel duaal
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet	Voldoet

Eindoordeel over het Bijzonder kenmerk Duurzaamheid

Standaard	Oordeel voltijd	Oordeel duaal
<i>Criterium 1 Onderscheidend karakter</i>	Positief	Positief
<i>Criterium 2 Concretisering</i>	Positief	Positief
<i>Criterium 3 Relevantie</i>	Positief	Positief

Het panel heeft kennisgemaakt met een degelijke opleiding die zonder meer adequaat ingericht is. De opleiding leidt op tot professionele accountants die aandacht hebben voor meervoudige waardecreatie, oftewel het vastleggen van meer dan alleen de financiële waarde die organisaties creëren, waarbij het besef steeds meer zal ontstaan dat organisaties ook een maatschappelijke functie hebben waarbij ook schadelijke gevolgen van de bedrijfsvoering in beeld gebracht mogen worden.

Het panel is onder de indruk van de grote betrokkenheid van het werkveld bij de opleiding. Het werkveld is actief betrokken geweest bij de vormgeving van het curriculum. De beroepsvraagstukken waar de student van het eerste studiejaar aan werkt, worden ontwikkeld in nauwe samenwerking met het werkveld. Tot slot is het werkveld nauw betrokken bij de uitvoering van het onderwijs. De praktijkgerichtheid van de opleiding wordt ook door de studenten hoog gewaardeerd.

De afstudeerdossiers tonen de realisatie van de leerresultaten van afgestudeerden in voldoende mate aan. De afstudeeropdrachten dragen bij aan zinvolle verbeteringen in de praktijk. In een deel van de afstudeeropdrachten kunnen onderzoekvaardigheden worden verbeterd

De toets- en examencommissies functioneren goed. Voor de uitvoering van het onderwijs heeft het panel een deskundig en ervaren docententeam ontmoet dat goed geëquipeerd is voor het onderwijs.

Het panel nodigt de opleiding uit aandacht te besteden aan de verdere uitwerking van het thema duurzaamheid tijdens de opleiding waardoor het thema een betere inkadering krijgt.

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO en die van de CEA.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bachelor opleiding Accountancy voltijd en duaal locatie Breda opleiding van Avans Hogeschool **positief**. Het panel oordeelt **positief** over de toekenning van het Bijzonder kenmerk Duurzaamheid.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Standaard 2

- Het panel is gecharmeerd van de integrale aanpak die de opleiding hanteert ten aanzien van duurzaamheid. Het panel constateert echter ook dat de opleiding het begrip duurzaamheid meer kan concretiseren en kaderen en adviseert daarom de ontwikkeling van een aparte leerlijn duurzaamheid, bij voorkeur in samenwerking met het lectoraat.

Standaard 3

- Integreer ook andere belangrijke wetenschappelijke modellen die rondom duurzaamheid ontwikkeld zijn dan de SDG's in de beroepsproducten, bijvoorbeeld de International Integrated Reporting Council (IIRC) of Global Reporting Initiatief (GRI).
- Besteed in het nieuwe afstuderen ook aandacht aan het niveau van onderzoekvaardigheid (onderzoeksmethodes, validiteit en betrouwbaarheid).
- Schakel bij de beoordeling van eindwerken een derde beoordelaar in wanneer de eerste en tweede beoordelaar meer dan 1 punt van elkaar verschillen in het oordeel, wanneer het cijfer tussen een 5,5 en een 6,5 of hoger dan een 9 is. Hierdoor worden de oordelen explicieter.

Standaard 4

- Denk na over de voorwaarden waar een 'duurzaamheid' afstudeerwerk aan moet voldoen. Nodig studenten uit om meer elementen vanuit de duurzaamheidsgedachte in het werk te vervlechten.

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekprogramma

Tijdstip	Programmaonderdeel	Naam / Voorlopig	Rol
08.15 - 08.30	Ontvangst		
08.30 - 09.00	Presentatie door de opleiding + vragen beantwoorden	Presentatie door een docent, werkveld en student.	
09.00 - 10.30	Materiaalbestudering en voorbereiding (inclusief pauze)	Panel	
10.30 – 11.15	Gesprek met studenten	Circa 6 studenten inclusief student uit de opleidingscommissie. De studenten vertegenwoordigen de verschillende leerjaren alsmede voltijd en duaal.	Jaar 2 – duaal Jaar 2 – voltijd Jaar 3 – voltijd Jaar 4 – duaal Jaar 4 – voltijd Jaar 1
11.15 – 11.45	Gesprek met werkveld en alumni	Circa 6 personen. Zowel het werkveld als alumni.	
11.45 – 12.00	Stand van zaken visitatiedag	Voorzitter en secretaris panel, contactpersoon opleiding en directeur opleiding	
12.00 – 13.00	Meet & Greet met ons Onderwijs (in combinatie met lunch)	Docenten, studenten en Werkveld	
13.00 – 13.45	Gesprek eindkwalificaties		Coördinator Minor Onderwijscommissie Afstudeercoördinator Alumna Extern Gecommitteerde Adjunct-directeur + teamleider Accountancy
13.45 – 13.55	Break		
13.55 – 14.40	Gesprek borging		Voorzitter examencommissie + Borgings-functionaris Lid Toetscommissie Lid Opleidingscommissie Lid Onderwijscommissie Sertaakhouder Kwaliteit
14.40 – 14.50	Break		
14.50 – 15.10	Actief aan de slag met docenten (Onderwijsleeromgeving)	2 docenten	
15.10 – 15.45	Onderwijsleeromgeving	Afvaardiging van het docententeam (circa 6 docenten-coaches)	
15.45- 16.30	Overleg panel		
16.30 - 17.00	Terugkoppeling panel		
17.00 - 17.30	Ontwikkelgesprek		

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Onderwerp	Document
Zelfevaluatie;	0a. Zelfevaluatie Accountancy AAFM Avans 0b. Zelfevaluatie Accountancy – Duurzaamheid 9. Toetsbeleid AAFM 2017-2019 Samenwerken aan toetskwaliteit
Studiegids en OER;	7. Studiegids AC 19/20 8. OER
Beroepsprofiel;	1. Visiedocument over het beroep van de financieel professional NBA-VRC 5. Beroeps- en opleidingsprofiel HBO-Bachelor-accountancyopleidingen 6a. Eindtermen Accountantsopleidingen 2016 2. Blauwdruk Financieel Professional Avans 3. Opleidingskader Accountancy – Uitfaserend curriculum 4. Eduview
Leerresultaten;	3. Opleidingskader Accountancy – Uitfaserend curriculum 4. Eduview 6a. Eindtermen Accountantsopleidingen 2016 6b. Verantwoordingsdocument CEA-eindtermen uitfaserend curriculum 12. Studiehandleidingen van de Minor AC behorend bij het uitfaserend curriculum (onderdeel van afstudeerprogramma)
Schematisch programmaoverzicht;	3. Opleidingskader Accountancy – Uitfaserend curriculum 4. Eduview 0a. Zelfevaluatie Accountancy AAFM Avans (bijlage 1)
Inhoud beschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van leerresultaten, leerdoelen, werkvorm(en), wijze van toetsing, literatuur (verplicht/aanbevolen), docent en studiepunten.	3. Opleidingskader Accountancy – Uitfaserend curriculum 4. Eduview 8. OER (examenprogramma opgenomen in bijlage 6) 10. Afstudeerhandleiding 12. Studiehandleidingen van de Minor AC behorend bij het uitfaserend curriculum (onderdeel van afstudeerprogramma) 13 - Literatuurlijst Opleiding Accountancy - Avans Breda
Afstudeerhandleiding(en);	10. Afstudeerhandleiding 12. Studiehandleidingen van de Minor AC behorend bij het uitfaserend curriculum (onderdeel van afstudeerprogramma)
Overzicht van het ingezette personeel met naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid;	14 - Overzicht docenten Accountancy 2019
Overzichtslijst van alle afstudeerders met studentnummers van de laatste twee studie jaren;	11a. Overzichtslijst afgestudeerden Accountancy ZONDER NAMEN 11b. Selectie 15 afstudeerders Accountancy
Ter inzage op de bezoekdag	Verlagen examencommissie, toetscommissie, Raad van Advies, Opleidingscommissie Representatieve steekproef toetsproducten Selectie studiehandleidingen

AISHE

Beoordelingsrapport

**KEURMERK
DUURZAAM HOGER ONDERWIJS**

**Academie voor Financieel Management
Accountancy (Den Bosch)
Finance & Control (Den Bosch)**

Avans Hogeschool

**De kracht van
kennis.**

AISHE

Beoordelingsrapport

**KEURMERK
DUURZAAM HOGER ONDERWIJS**

**Academie voor Financieel Management
Accountancy (Den Bosch)
Finance & Control (Den Bosch)**

Avans Hogeschool

Hobéon

Datum: 23 januari 2019

Auteurs:

Marvin Leerdam

Inge Otto

AISHE:

Auditing Instrument for Sustainability in
Higher Education

INHOUDSOPGAVE

VASTSTELLING RAPPORT	1
VASTSTELLING KEURMERK	2
1. INLEIDING	3
1.1. Functie van dit rapport	3
1.2. Het keurmerk	3
1.3. Werkwijze en beoordelingsprocedure	3
1.4. Auditteam	3
1.5. Verlening keurmerk	3
2. OORDEEL PER CRITERIUM	4
DOELEN	4
Criterium 1.1. Visie	4
Criterium 1.2. Strategie	6
Criterium 1.3. Eindkwalificaties	7
PERSONEEL EN ORGANISATIE	9
Criterium 2.1. Personeel	9
Criterium 2.2. Netwerk	10
Criterium 2.3. Cultuur	12
Criterium 2.4. Fysieke omgeving	13
Criterium 2.5. Communicatie	14
ONDERWIJS	15
Criterium 3.1. Didactiek	15
Criterium 3.2. Kennisinhoud onderwijsprogramma	16
Criterium 3.3. Leren in het werkveld	18
RESULTATEN	19
Criterium 4.1. Afgestudeerden	19
Criterium 4.2. Innovaties	20
ALGEMEEN OORDEEL	21
AANBEVELINGEN	22
BIJLAGE 1 : PROGRAMMA	23

VASTSTELLING RAPPORT

Dit rapport bevat de resultaten en bevindingen van de audit van:

Hogeschool	Avans	
Opleidingen	B Accountancy 's-Hertogenbosch	B Finance & Control 's-Hertogenbosch
Crohonummers	34406	35520
Domein / sector	Economie	Economie
Niveau (bachelor – master)	Bachelor	Bachelor
Varianten	Voltijd, deeltijd	Voltijd, deeltijd

AISHE audit d.d.	22 november 2018	
Auditoren	Drs. M.N. (Marvin) Leerdam Mw. I.M. (Inge) Otto, MA	
Contactpersoon opleiding	Mevrouw W. (Wendy) Stubbe, MSc wm.stubbe@avans.nl	Mevrouw W. (Wendy) Stubbe, MSc wm.stubbe@avans.nl

Voorzitter auditteam	Marvin Leerdam
Functie	Senior adviseur Hobéon
Handtekening	
Datum	28 januari 2019

VASTSTELLING KEURMERK

Dit rapport onderbouwt de beoordeling van bovengenoemde opleiding overtuigend.

Waardering	3 sterren
Periode van geldigheid keurmerk	3 jaar
Dit rapport is vastgesteld door	W.L.M. Blomen
Functie	directeur Hobéon
Handtekening	
Datum	

1. INLEIDING

1.1. Functie van dit rapport

Het onderhavige rapport betreft de eindrapportage van de AISHE-audit die plaatsvond op 22 november 2018 bij de bacheloropleidingen Accountancy en Finance & Control van Avans Hogeschool. De audit is uitgevoerd op basis van het AISHE beoordelingskader 2016 ten behoeve van het behalen van het 'Keurmerk Duurzaam Hoger Onderwijs' op niveau 3'. In het voorliggende rapport staat beschreven in hoeverre de opleidingen, op basis van de geleverde informatie, voldoen aan de eisen van het beoordelingskader. De bevindingen van het auditteam worden in hoofdstuk 2 beschreven.

1.2. Het keurmerk

Nederlandse en buitenlandse opleidingen voor hoger onderwijs kunnen in aanmerking komen voor de toekenning van het Keurmerk Duurzaam Hoger Onderwijs. Het keurmerk wordt toegekend aan opleidingen die hebben aangetoond te voldoen aan de eisen behorende bij het Keurmerk, zoals vastgelegd in het Beoordelingskader duurzame ontwikkeling in het hoger onderwijs AISHE 2016. Het beoordelingskader is te downloaden op de website van Hobéon (www.hobéon.nl).

1.3. Werkwijze en beoordelingsprocedure

Uitvoering audit

Allereerst is een documentanalyse uitgevoerd door Hobéon op basis van een zelfevaluatie zoals opgesteld door de opleidingen en op basis van een dossier met documenten ter onderbouwing. Vervolgens is door een auditteam een locatiebezoek gebracht en hebben gesprekken plaatsgevonden met diverse groepen: het management, docenten, studenten en het werkveld (zie Bijlage 1 voor het auditprogramma). Op basis van de documentatie, de auditdag, en een telefonische belafpraak met een lector is door het auditteam het voorliggende rapport opgesteld.

Certificatiebeslissing

Het beoordelingsrapport en het certificatieadvies zijn voorgelegd aan de directeur van Hobéon. De directeur heeft de aanvraag beoordeeld aan de hand van het advies.

1.4. Auditteam

De audit is uitgevoerd door adviseurs M.N. (Marvin) Leerdam en I.M. (Inge) Otto.

1.5. Verlening keurmerk

De certificatiebeslissing en het certificaat worden toegezonden aan de betreffende opleidingen. Hobéon draagt er zorg voor dat het toegekende keurmerk wordt bijgeschreven in het Keurmerkregister. Dit register is openbaar toegankelijk, en het wordt onder meer publiek gemaakt via de website van Hobéon (zie: <https://www.hobéon.nl/producten/certificering-duurzaam-onderwijs-aishe>).

2. OORDEEL PER CRITERIUM

DOELEN

Criteriaum 1.1. Visie

Niveau 1: Ad hoc	Er worden verschillende en impliciete visies op duurzame ontwikkeling binnen de opleiding gebruikt en toegepast.
Niveau 2: Samenhangend	De opleiding heeft een geëxpliciteerde visie op duurzame ontwikkeling en onderwijs, die wordt gedragen door grote delen van de opleiding.
Niveau 3: Systematisch	De visie op duurzame ontwikkeling en onderwijs is zichtbaar in de profilering van de opleiding. De visie wordt systematisch actueel gehouden.
Niveau 4: Ketengericht	Het werkveld en kennisinstellingen zijn actieve partners bij de visieontwikkeling op duurzaamheid en bij de regelmatige actualisering ervan.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	De opleiding is erkend pionier en koploper in de vertaling van het concept van duurzame ontwikkeling naar het opleidingsdomein.

Visie Avans

Avans wil een bijdrage leveren aan een duurzame samenleving, zoals zij met haar motto 'Avans studenten gaan voor BV Wij' ook benadrukt. In haar documenten 'Ambitie 2020: Het verschil maken' en 'Avans Duurzaam 2030' wordt deze missie ook benoemd: 'Wij dagen onze studenten uit en helpen hen om het maximale uit zichzelf te halen en zich te ontwikkelen tot personen die een duurzame bijdrage leveren aan de complexe samenleving waarin zij leven en werken'. Als onderdeel van haar duurzaamheidsaanpak in de periode van nu tot 2030, hanteert Avans vijf speerpunten: *verantwoord* onderwijs en onderzoek, *circulaire* en *inclusieve* bedrijfsvoering, *intern verankeren* en *extern uitdragen*.

Visie academie

De Academie voor Financieel Management (hierna: AFM) wil studenten opleiden tot duurzame financiële professionals blijkt uit de Zelfevaluatie en de audit. Deze professionals hebben niet alleen aandacht voor de financiële ontwikkelingen in het verleden, maar ook voor de financiële én niet-financiële effecten van financiële beslissingen op de lange(re) termijn. AFM vindt het belangrijk dat zowel studenten als opleidingen werken vanuit de drie kernwaarden *duurzaam*, *integer* en *samen*:

 DUURZAAM De financieel professional vernieuwt en verbetert met aandacht en respect voor de omgeving waarin hij zich bevindt. Hij lost vraagstukken duurzaam op door zowel aandacht te hebben voor de ontwikkeling in het heden als voor de effecten op de lange termijn.	 INTEGER De financieel professional is authentiek, eerlijk en oprecht: hij zegt wat hij doet en hij doet wat hij zegt. Zijn handelen komt voort uit zijn moreel kompas.	 SAMEN De financieel professional maakt het verschil door altijd in verbinding te zijn. Hij werkt (multidisciplinair) samen en speelt daarbij in op de behoefte van de ander. Hij leert goed te luisteren naar wat er nodig is en hij is in staat daarop te reageren.
---	---	---

De drie kernwaarden van AFM, bron: Zelfevaluatie, pagina 5.

De commissie is positief over de visie over duurzaamheid die de opleidingen samen opgesteld hebben. De visie is helder, en het vormt inhoudelijk een adequate, relevante vertaling van het begrip duurzaamheid naar het beroepenveld bedrijfseconomie en accountancy. Dit laatste blijkt uit de toelichting van de directie, die uitlegde dat de 3 P's op grote lijnen als volgt verwerkt zijn in de opleidingen:

- *People*: studenten werken in teams met verschillende stakeholders, waaronder het werkveld
- *Planet*: studenten leren het zeskapitalenmodel, en leren niet-financiële KPI's op te stellen
- *Profit*: het maatschappelijk bewustzijn, de integrated blik, en het moreel besef van studenten wordt bevorderd.

Tijdens het werkveldgesprek werd duidelijk dat het werkveld behoefte heeft aan de duurzame financiële professionals, en dat de opleiding op MKB-bedrijven voorloopt met haar visie en ambities op duurzaamheidsgebied.

Verder houden de opleidingen de visie systematisch actueel, zo stelt het panel vast. Dit bewerkstelligen zij via de werkveldbijeenkomsten die regelmatig georganiseerd worden. De werkveldpartners die de commissie sprak, vertelden dat de opleidingen 'open zijn over wat ze soms nog zoeken of niet weten'. Ook gaven zij aan: 'we merken dat ze suggesties van ons oppakken'. Al met al is het werkveld dus positief over de wijze waarop Avans hen probeert mee te krijgen, en de mate waarin hun suggesties worden benut.

Tot slot constateert de commissie dat de opleidingen zich zichtbaar profileren met hun visie op duurzaamheid. Uit de auditgesprekken blijkt bijvoorbeeld dat deze visie verwerkt is in de voorlichting voor nieuwe studenten en de masterclass die de opleidingen recent organiseerden voor het werkveld. Ook in documenten als het 'Businessplan 2016-2020' van de academie, en de 'Blauwdruk Financieel Professionaal Avans' komt de visie terug.

Niveau: 3

Criterium 1.2. Strategie

Niveau 1: Ad hoc	Verschillende actoren binnen de opleiding formuleren een strategie en doelen voor hun eigen activiteiten.
Niveau 2: Samenhangend	De opleiding heeft de geëxpliciteerde visie op duurzaamheid vertaald in concrete doelen voor de verschillende beleidsterreinen.
Niveau 3: Systematisch	Regelmatig evalueert en reflecteert de opleiding over de realisatie van de concrete duurzaamheidsdoelen. De evaluatie vindt plaats in samenhang met de visie op duurzame ontwikkeling.
Niveau 4: Ketengericht	Werkveld en kennisinstellingen zijn actieve partners bij de beleidsontwikkeling op duurzaamheid en bij de regelmatige actualisering ervan.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	De opleiding is erkend pionier en koploper in de vertaling van het concept van duurzame ontwikkeling naar verschillende beleidsdomeinen.

De opleidingen beschrijven in de Zelfevaluatie dat zij vinden dat duurzame ontwikkeling een integraal onderdeel van de opleiding moet zijn. Vanuit hun posities in de keten, stellen de opleiding zich in eerste instantie ten doel om de student te transformeren.

De AFM heeft doelstellingen geformuleerd rond de thema's student, docent, onderwijs, en praktijk/onderzoek. Deze doelen – zie Tabel 1 voor voorbeelddoelen per thema – bewijzen voor de commissie dat de opleidingen de visie op duurzaamheid vertaald heeft naar een concrete strategie. Deze doelen wil AFM voor 2020 realiseren. De evaluatie van de doelstellingen vindt plaats via de planning & control-cyclus, zo schrijven de opleidingen in de Zelfevaluatie. Hierbij wordt drie keer per jaar gerapporteerd aan het College van Bestuur.

Student	<i>'Studenten kijken vanuit een integraal perspectief naar organisaties.'</i>
Docent	<i>'Docenten dragen de kernwaarden: duurzaam, integer en samen uit en plaatsen eigen specialismen ten dienste van de opleidingscompetenties.'</i>
Onderwijs	<i>'Duurzame ontwikkeling is geïntegreerd in onze opleidingen. De financieel professionals van AFM onderscheiden zich doordat zij oog hebben voor duurzame waarden gebaseerd op de zes kapitalen.'</i>
Praktijk/onderzoek	<i>'Er is aandacht voor multidisciplinaire samenwerking en onderzoek door deelname van docenten aan de kenniskringen van lectoraten binnen het Expertisecentrum Sustainable Business.'</i>

Tabel 1. Voorbeelden van doelstellingen per thema voor de opleidingen van AFM

De opleiding betreft actief werkveldpartners bij de evaluatie van de realisatie van de doelstelling met betrekking tot duurzame ontwikkeling.

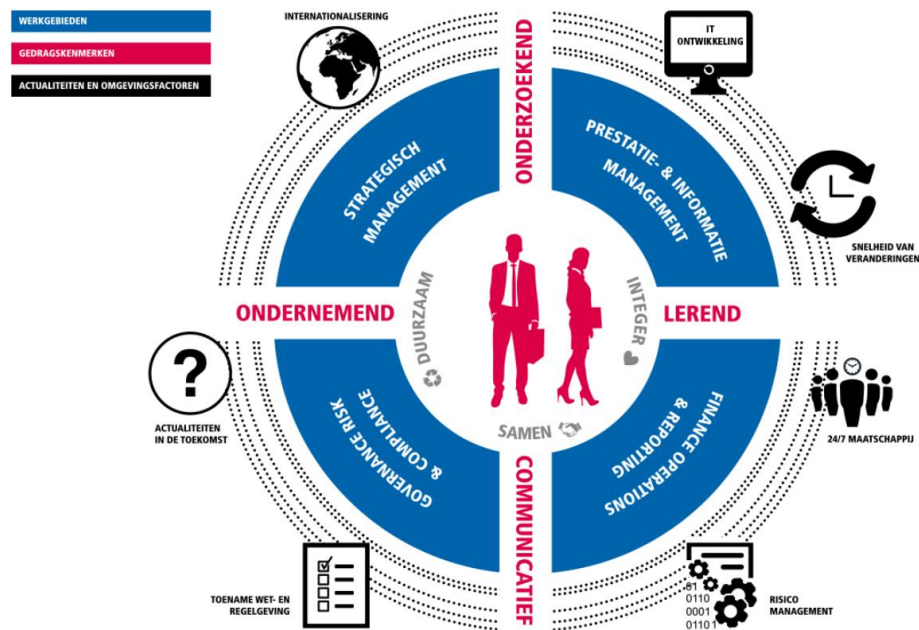
Tot slot las het panel het 'Projectplan: Avans Duurzaam 2030 AFM met behulp van AISHE certificering 2018'. In dit projectplan, dat stamt uit september 2017, zetten de opleidingen alle praktische, organisatorische stappen uit die zij moeten zetten om tot een hercertificering te komen van drie AISHE-sterren. Zo worden bijvoorbeeld de taken, verantwoordelijkheden, en het aantal benodigde uren van de projectleider uiteengezet.

Niveau: 3

criterium 1.3. Eindkwalificaties

Niveau 1: Ad hoc	De eindkwalificaties van de opleiding bevatten enkele aspecten die verbonden kunnen worden met duurzame ontwikkeling.
Niveau 2: Samenhangend	Duurzame ontwikkeling maakt onderdeel uit van de eindkwalificaties van de opleiding of de uitwerking daarvan.
Niveau 3: Systematisch	Duurzame ontwikkeling maakt integraal onderdeel uit van de eindkwalificaties. De opleiding evalueert en actualiseert deze regelmatig in samenhang met de visie.
Niveau 4: Ketengericht	Het werkveld en kennisinstellingen zijn actieve partners bij de integratie van duurzaamheid in de eindkwalificaties en bij de regelmatige actualisering ervan.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	De opleiding vervult een leidende rol in de ontwikkeling van de eindkwalificaties op het gebied van duurzame ontwikkeling binnen het domein.

De eindkwalificaties van de opleidingen Bedrijfseconomie en Accountancy stammen uit 2016 en bestaan uit vier specifieke en vier algemene competenties (zie Afbeelding 1). De vier specifieke beroepscompetenties zijn: (1) prestatie- en informatiemanagement, (2) *finance operations en reporting*, (3) *governance, risk en compliance* en (4) strategisch management. In aanvulling hierop formuleerden de opleidingen de volgende generieke gedragscompetenties: (5) onderzoekend vermogen, (6) lerend vermogen, (7) communicatief vermogen, en (8) ondernemend vermogen. De drie kernwaarden duurzaam, integer en samen vormen het fundament voor deze acht eindkwalificaties, zo legt de documentatie uit.

Afbeelding 1. De werkgebieden, gedragskenmerken, en actualiteiten & omgevingsfactoren voor de financieel professional (zie Blauwdruk Financieel Professional Avans, 2016).

Behalve als kernwaarde, hebben de opleidingen het begrip duurzame ontwikkeling in de eindkwalificaties opgenomen onder leerdoelen gericht op meervoudige waardecreatie aan de hand van het zeskapitalenmodel. Dit concept komt op meerdere momenten terug in de opleiding. Ook in de beschrijving van de competenties is meervoudige waardecreatie opgenomen. Zo bestaat de competentie *prestatie- en informatiemanagement* uit het leeronderdeel "de student doorloopt pdca-cyclus op financieel en niet-financieel vlak" (niveau 2), en de competentie *finance operations en reporting* uit "de student stelt (integrale) rapportages op" (niveau 3).

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties in eerste instantie breed geformuleerd zijn, en dat de opleidingen duurzaamheid geïntegreerd hebben in de onderliggende leerdoelen. Op basis van de kernwaarde duurzame ontwikkeling en het competentieprofiel van de duurzame financieel professional is de opleiding bezig met het actualiseren van het curriculum.

Niveau: 3

PERSONEEL EN ORGANISATIE

Criterium 2.1. Personeel

Niveau 1: Ad hoc	Een aantal medewerkers heeft inhoudelijke kennis op het gebied van duurzame ontwikkeling in het domein van de opleiding. De opleiding biedt ruimte voor uitvoering van individuele scholingsinitiatieven.
Niveau 2: Samenhangend	Expertiseontwikkeling m.b.t. duurzame ontwikkeling is onderdeel van het ontwikkelingsplan personeel.
Niveau 3: Systematisch	De expertise op het gebied van duurzame ontwikkeling is breed aanwezig in de opleiding. Deze expertise wordt systematisch actueel gehouden.
Niveau 4: Ketengericht	Kennis en expertise bij kennisinstellingen en werkveld maakt onderdeel uit van het onderwijs. Deskundigheidsontwikkeling wordt vormgegeven in samenwerking en uitwisseling met relevante partners.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	Medewerkers van de opleiding en met de opleiding verbonden instellingen zijn toonaangevend m.b.t duurzame ontwikkeling in het relevante domein.

De opleidingen borgen op een aantal manieren dat docenten expertise hebben over duurzame ontwikkeling. Ten eerste bevorderen zij dit via het personeelsbeleid. Zo lichtte de directie tijdens de audit toe dat de kernwaarden – waar ‘duurzaam’ er één van is – onderdeel zijn van vacatureteksten en van de selectieprocedure van nieuwe docenten. De kernwaarde ‘duurzaam’ bespreekt de directie tevens in de ontwikkelgesprekken (oftewel: functioneringsgesprekken) met docenten. In het didactisch concept ‘docent 3.0’ worden docenten er namelijk op gewezen dat zij de drie kernwaarden dienen uit te dragen.

Verder wordt de expertiseontwikkeling van docenten over duurzaamheid gestimuleerd via de nieuw geïmplementeerde organisatie- en teamstructuur van de academie. De academie werkt sinds begin 2017 met resultaatverantwoordelijke teams. Vanuit de themagroep Onderzoek & Innovatie – die bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende teams – worden andere teams ondersteund bij het aanpassen aan veranderingen in het werkveld. In de periode 2017-2019 richt deze themagroep zich op het thema duurzame ontwikkeling (bijv. meervoudige waardecreatie, integraal denken) en zij organiseert hierover ook kennissessies en masterclasses.

Ten derde kunnen docenten op eigen initiatief kennis opdoen via de gastcolleges van lectoraten, door deel te nemen aan de kenniskring van een lectoraat, of door aan te sluiten bij kennisorganisaties zoals het Groene Brein. Tijdens de auditdag gaven docenten aan een gastcollege te hebben gevolgd over de Sustainable Development Goals (SDG’s), en een lector vertelde dat zij een gastcollege verzorgd heeft over stakeholder analyse. Bij dit lectoraat waren gedurende 2018 tevens vier docenten uit de opleidingen Bedrijfseconomie en Accountancy lid van de kenniskring. Bij het Groene Brein kunnen docenten trainingen volgen; maar, zo geven enkele docenten tijdens de audit aan, ze worden evengoed gevraagd hun expertise over het nieuwe curriculum en het nieuwe competentieprofiel te delen met collega-opleidingen. Tijdens de gesprekken met het werkveld bleek dat de docenten van de opleidingen door het Groene Brein worden (h)erkend als experts.

Niveau: 3

criterium 2.2. Netwerk

Niveau 1: Ad hoc	Individuele medewerkers onderhouden contacten met werkveld en/of kennisinstellingen op het gebied van duurzame ontwikkeling.
Niveau 2: Samenhangend	Op het gebied van duurzame ontwikkeling onderhoudt de opleiding contacten met bedrijven en kennisinstellingen.
Niveau 3: Systematisch	De opleiding ontwikkelt haar netwerk op basis van de gewenste uitwisseling van kennis en expertise over duurzame ontwikkeling en het opleiden daartoe; het wordt hierop regelmatig doorgelicht.
Niveau 4: Ketengericht	De opleiding voert onderwijs en onderzoek op het gebied van duurzame ontwikkeling uit samen met werkveld en kennisinstellingen. Onderwijsinhoud en onderzoeksagenda worden samen ontwikkeld en geëvalueerd.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	Het netwerk van de opleiding op het gebied van duurzame ontwikkeling bevat een breed spectrum van maatschappelijke actoren. In haar omgeving speelt de opleiding een erkende voortrekkersrol.

Het panel stelt vast dat de opleidingen Accountancy en Finance & Control kennis en expertise rond duurzame ontwikkeling uitwisselen met bedrijven, netwerkorganisaties zoals het Groene Brein, en andere opleidingen in Nederland. Voor bedrijven geldt dat zij zowel expertise 'halen' als 'brengen' bij de twee opleidingen. De opleidingen weten dit halen en brengen slim te combineren, vindt het auditteam. Zo organiseerden zij in november 2018 achtereenvolgens een masterclass 'Meervoudige waardecreatie: van denken naar doen' voor partijen uit het werkveld en een werkveldbijeenkomst waarin diezelfde partijen input gaven. Uit het werkveldgesprek blijkt verder dat de opleidingen voorlopen op het MKB, daar waar het om de integratie van duurzame ontwikkeling in het financiële domein gaat.

Het panel constateert dat de opleidingen bedrijven actief benaderen om echte opdrachten, waarin duurzame ontwikkeling een rol speelt, in het onderwijs te 'brengen'. Dit doen de opleidingen via de beroepsvraagstukken die de Efteling, Sligro, Ahrend, Heijmans en KPMG leveren. In het beroepsvraagstuk over de Efteling adviseren studenten de directie van de Efteling bijvoorbeeld over de bedrijfsdoelstellingen. Dit doen zij op basis van videoboodschappen van de directie (bijv. over de bedrijfsvisie) en een stakeholderanalyse. De aandacht voor duurzame ontwikkeling blijkt uit het feit dat studenten in de adviesopdracht zowel financiële als niet-financiële waarden betrekken. In een ander beroepsvraagstuk, van Ahrend, werken studenten met het zeskapitalenmodel.

Ten tweede 'brengt' het werkveld domeinspecifieke kennis en expertise over duurzame ontwikkeling in bij het curriculumontwerp van de opleidingen. Tijdens het auditgesprek met het werkveld vertelde een werkveldpartner hoe zij, vanuit haar specialisatie in *integrated reporting*, een *backbone* voor de opleidingen ontwikkelde. Aan de hand hiervan kon de opleiding *integrated reporting* eenvoudig opnemen in haar onderwijs. Uit het feit dat de gesproken werkveldpartners 'dankbaar' zeiden te zijn voor de samenwerking met AFM, vooral omdat zij zien dat hun input resultaat heeft, maakt het panel op dat de opleidingen suggesties van het werkveld met aandacht en daadkracht behandelen.

De opleidingen participeren sinds 2014 in een community of practice van netwerkorganisatie het Groene Brein. In deze *Community of Practice Finance & Accountancy Opleidingen voor de Nieuwe Economie* delen opleidingen kennis met elkaar op het gebied van duurzame ontwikkeling binnen het financieel economische domein. Die kennis wordt ingezet bij de curriculumontwikkeling. Tijdens de audit bleek dat zowel de betrokkenheid van Groene Brein bij de opleiding, als de betrokkenheid van de opleiding bij het Groene Brein als waardevol wordt gezien door de betrokken docenten, medewerkers bij het Groene Brein, en andere opleidingen uit de community.

Tot het netwerk van de opleidingen behoren ook lectoraten. Jaarlijks zijn er enkele docenten en studenten betrokken bij onderzoek dat het lectoraat Sustainable Finance & Accounting van Avans uitvoert. Uit het telefoongesprek met de lector leerde het panel dat er in 2018 vier docenten betrokken waren, en dat studenten een meeloopstage kunnen doen bij het lectoraat. Een student onderzocht bijvoorbeeld welke Sustainable Development Goals Avans zou moeten nastreven.

Vanuit het lectoraat wordt input geleverd voor het curriculum. De afgelopen vier jaar bracht het lectoraat bijvoorbeeld de volgende onderwerpen onder de aandacht bij de opleidingen: integrale verslaglegging, het zeskapitalenmodel, en meervoudige waardecreatie.

De opleidingen behalen voor het criterium 'netwerk' ruim niveau 3, zo concludeert het panel. Er vindt tussen de opleidingen en het werkveld uitwisseling plaats van kennis en ervaringen rond duurzame ontwikkeling. Hierbij lopen de opleidingen voor op het MKB. Ook merkte het panel tijdens de audit dat de opleidingen aandacht hebben gehad voor de samenstellingen van de werkveldadviesraad. Tijdens de audit gaf het management aan dat het sterker toe wil naar strategisch relatiebeheer. Hierbij wil het management zoeken naar partners die bij haar ambities rond de nieuwe economie passen, en afscheid nemen van partners die hier minder bij aansluiten. Het panel onderschrijft dit verbeterpunt.

Niveau: 3+

criterium 2.3. Cultuur

Niveau 1: Ad hoc	Op een aantal punten neemt de opleiding maatregelen om te komen tot gemeenschappelijke waarden rond duurzame ontwikkeling.
Niveau 2: Samenhangend	De opleiding heeft een samenhangend beleid gericht op de ontwikkeling gemeenschappelijke waarden rond duurzame ontwikkeling en daarbij passend gedrag van studenten en docenten.
Niveau 3: Systematisch	De opleiding wordt gekenmerkt door een cultuur waarin de waarden verbonden met duurzame ontwikkeling centraal staan. Deze cultuur wordt actief onderhouden.
Niveau 4: Ketengericht	De opleiding ontwikkelt met haar ketenpartners gemeenschappelijke waarden rond duurzame ontwikkeling en daarbij passend gedrag van studenten en afgestudeerden.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	De opleiding vervult een erkende maatschappelijke rol en vormt een inspirerend voorbeeld voor anderen.

Duurzaam, integer en samen vormen de drie kernwaarden voor de gehele Avans Hogeschool, en ook van de opleidingen Accountancy en Finance & Control. De reacties in het werkveldgesprek tonen volgens het panel dat de opleidingen deze waarden expliciet maakt en uitdraagt. Zo waren de gesproken werkveldpartners positief over de wijze waarop de opleiding aandacht voor duurzaamheid geïntegreerd heeft in het gehele curriculum. Dit vinden zij een duidelijke boodschap: wanneer studenten dit denken op veel plekken tegen komen, zullen zij dit als 'normale standaard' nemen. Ook is het werkveld positief over hoe de opleidingen het werkveld 'proberen mee te krijgen' in het gedachtegoed over meervoudige waardecreatie. Voor veel midden- en kleinbedrijven, die nog traditioneler denken, kunnen de opleidingen een voorbeeldrol vervullen.

Het management geeft tijdens de audit aan dat haar doel is 'studenten een rechte rug mee te geven'. Zij vindt het belangrijk dat studenten tijdens een stage al kritische vragen durven te stellen. Om het morele kompas van studenten te ijken, verzorgen de opleidingen vakken over horizontaal toezicht, waarbij docenten het bedrijfsleven maar ook grote partijen zoals de Belastingdienst uitnodigen. In de Zelfevaluatie beschrijven de opleidingen tevens hoe het management, in 2016, een tweedaagse organiseerden met onder meer een bezoek aan de Verspillingsfabriek van Hutten Catering en een diner bij Talentino, een project gericht op jongeren met een psychiatrische en/of verstandelijke beperking'

De reacties van studenten vertellen het panel dat de opleidingen met succes aansturen op een bewuste, integere, maatschappelijk verantwoordelijke houding bij studenten. Studenten noemden bijvoorbeeld dat zij een masterclass 'integer handelen' hadden gevolgd, en dat zichzelf – maar ook de opleidingen – een stage bij een brievenbusbedrijf als onwenselijk zien. Daarnaast vertelden studenten dat docenten casussen n.a.v. actualiteiten/schandalen inbrengen in de lessen. Ook het feit dat studenten bij het vak 'kritisch denken & integriteit' zelf een moreel dilemma inbrengen, vindt het panel een goed initiatief.

Docenten vertellen tijdens de auditdag dat zij inzetten op 'practice what you preach'. Zo proberen zij 'samen' als team voor de studenten te staan, en ook samen een fout te erkennen als die gemaakt is. Door deze houding, en door bijvoorbeeld pestgedrag al vroeg in de opleidingen aan te pakken, proberen zij een voorbeeld te stellen voor studenten. De docenten hopen dat de studenten later ook volgens de kernwaarden met collega's omgaan. De Zelfevaluatie beschrijft verder dat docenten en de academie een prettige werkcultuur proberen te bevorderen, waarbij aandacht is voor elke individuele collega (vieren van mijlpalen, aandacht voor trouw en rouw).

Niveau: 3

criterium 2.4. Fysieke omgeving

Niveau 1: Ad hoc	Op een aantal punten neemt de opleiding maatregelen ten aanzien van de fysieke omgeving van de opleiding.
Niveau 2: Samenhangend	Er is concreet beleid gericht op het verminderen van de ecologische voetafdruk van de opleiding en op het bijdragen aan herstel van het milieu.
Niveau 3: Systematisch	De opleiding werkt systematisch aan het verminderen van haar ecologische voetafdruk van de opleiding en draagt concreet bij aan herstel van de leefomgeving.
Niveau 4: Ketengericht	De opleiding neemt samen met haar ketenpartners maatregelen gericht op het verminderen van de ecologische voetafdruk van de opleiding en haar partners en op bijdragen aan herstel van het milieu.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	De opleiding heeft innovatieve oplossingen voor het verminderen van de ecologische voetafdruk en voor bijdragen aan herstel van het milieu en vormt hierin een voorbeeld voor anderen.

In de Zelfevaluatie geven de opleidingen Accountancy en Finance & Control diverse voorbeelden van hoe zij bewust met de fysieke omgeving omgaan. Als uitgangspunt noemen zij: 'bij alles wat we doen willen we verspilling tot een minimum beperken'. De voorbeelden tonen dat de opleidingen tot slimme ontwerpen komen zodat spullen langer meekunnen, zoals door t-shirts te gebruiken voor de open dagen waarop geen jaartal staat. Afval wordt verder zoveel mogelijk voorkomen. Door karaffen water beschikbaar te maken, hopen de opleidingen dat studenten en docenten minder plastic flesjes gebruiken en weggoien. Ook gaat men zuinig met energie: het licht en de verwarming worden uitgezet bij vertrek uit een lokaal.

De academie nam daarnaast initiatieven op het gebied van vervoer, goede doelen, en bedrijfsvoering om de ecologische voetafdruk te verminderen, zo beschrijft zij in haar Zelfevaluatie. De academie leent elektrische auto's uit aan docenten die deze voor zowel werk- als privégebruik mogen gebruiken. Verder geeft de academie aan zelf goede doelen te ondersteunen, en las het panel over enkele voorbeelden van studenten die ook vrijwilligerswerk doen. Tot slot 'probeert de academie zoveel mogelijk aan te sluiten op initiatieven van het programma Avans Duurzaam waar het over circulaire bedrijfsvoering gaat'.

Tijdens de auditdag vroeg het panel aan studenten of zij zich bewust zijn van hun omgang met de fysieke omgeving, en van hun ecologische voetafdruk. Een aantal studenten gaf aan aandacht te hebben voor afvalscheiding. Ook noemden de studenten dat alle toetsen digitaal afgenomen zullen worden in het nieuwe curriculum. In de Zelfevaluatie bevestigen de opleidingen dit beeld, en vullen zij aan dat de academie trainingen aanbiedt voor docenten om zich te kunnen bekwamen in het digitaal beoordelen via Blackboard.

Het auditteam dat de vorige AISHE-audit bij de opleidingen Accountancy en Finance & Control uitvoerde in 2015, beoordeelde criterium 2.4 over de fysieke omgeving op 'fase 2'. Dit auditteam gaf het advies om 'een aantal zaken omtrent gedrag (zoals papier verminderen/digitalisering) in concreet beleid en gespecificeerde doelen vast te leggen'. Het huidige auditteam stelt vast dat deze aanbeveling ook nu nog van toepassing is. Hoewel het voor het panel duidelijk is dat de opleidingen op verschillende manieren hun ecologische voetafdruk proberen te verkleinen, mist het panel een kompas en de beoogde routes die de opleidingen willen afleggen: beleid met concrete doelen. *Wat is wanneer bereikt, en wat willen de opleidingen in de toekomst nog (meer) bereiken?*

Niveau: 2

criterium 2.5. Communicatie

Niveau 1: Ad hoc	Communicatie over duurzame ontwikkeling vindt incidenteel plaats en betreft afzonderlijke activiteiten
Niveau 2: Samenhangend	In- en externe communicatie loopt parallel aan de uitgevoerde activiteiten rond duurzame ontwikkeling.
Niveau 3: Systematisch	De opleiding heeft een expliciet communicatiebeleid rond duurzame ontwikkeling en voert dit uit.
Niveau 4: Ketengericht	De communicatie over duurzame ontwikkeling vindt in afstemming met ketenpartners plaats en wordt samen met hen uitgevoerd.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	De opleiding is hét communicatieplatform voor verschillende partijen in haar domein op het gebied van duurzame ontwikkeling.

In hun Zelfevaluatie lichten de opleidingen Accountancy en Finance & Control in algemene zin toe wat zij doen aan externe en interne communicatie, zo constateert het panel. De opleidingen vertellen bijvoorbeeld dat zij potentiële studenten voorlichten met open dagen, meeloopmomenten en proefmomenten, en dat zij intern steeds meer Whatsapp gebruiken voor de communicatie met studenten. De Zelfevaluatie beschrijft dat de opleidingen een communicatieadviseur hebben als aanspreekpunt voor de interne en externe communicatie, evenals een themagroep Profilering & Relatiebeheer.

Communicatie over duurzame ontwikkeling – of meervoudige waardecreatie; de vakspecifieke vertaling die deze financiële opleidingen hanteren – vindt intern plaats via stukken en academiemomenten. Zo komt in documenten als het 'Businessplan 2016-2020' van de academie, en de 'Blauwdruk Financieel Professioneel Avans' de visie van de opleidingen terug met de kernwaarden. Uit het overzicht van 2018 blijkt dat twee van de academiemomenten in dat jaar het thema duurzaamheid adresseerden. In de ene vergadering stond de AISHE-beoordeling op de agenda, in de andere vergadering waren de onderwerpen *integrated reporting* en een spreker van de BAM.

De opleidingen dragen ook via de opleidingswebsite en de masterclasses uit dat zij met duurzame ontwikkeling bezig zijn. De websites van de opleidingen tonen hun 'score op duurzaamheid' met het aantal AISHE-sterren dat zij behaald hebben. Het auditteam vindt dit een heldere vorm van externe communicatie over de ambities van de opleidingen op het gebied van duurzame ontwikkeling. Door het organiseren van kennissessies en masterclasses voor het werkveld, onder meer over meervoudige waardecreatie, geven de opleidingen ook een duidelijk signaal naar het werkveld over wat zij belangrijk vinden. Ook met de inzet voor het Groene Brein wordt bijgedragen aan de communicatie over duurzame ontwikkeling. Tot slot bekeek het panel de presentatie die de opleidingen gebruiken voor de ouderavonden voor ouders en verzorgers van eerstejaars studenten. In de presentatie lichtten de opleidingen onder meer de kernwaarden duurzaam, integer en samen toe.

Het auditteam las tot slot de budget- en projectplanning van de Themagroep Profilering en Relatiemanagement. Deze notitie toont de verschillende communicatiestrategieën die de opleidingen in het studiejaar 2018-2019 willen inzetten om een grotere instroom van studenten te genereren, en om zittende studenten te behouden. Het auditteam wil de opleidingen als suggestie meegeven om het onderwerp duurzaamheid nog sterker in dit soort communicatiebeleid op te nemen. Een echt expliciet communicatiebeleid op het gebied van duurzaamheid, en inzicht in de uitvoering hiervan, trof het panel namelijk nog niet aan. Wel bemerkt het panel dat er diverse communicatie-uitingen over duurzame ontwikkeling zijn en dat deze geregeld plaatsvinden. Het panel raadt aan het communicatiebeleid met betrekking tot duurzame ontwikkeling verder te expliciteren.

Niveau: 3

ONDERWIJS

criterium 3.1. Didactiek

Niveau 1: Ad hoc	In het onderwijs worden hier en daar, afhankelijk van de docent, werkvormen gebruikt die geschikt zijn voor het ontwikkelen van een attitude van verantwoordelijkheid voor duurzame ontwikkeling.
Niveau 2: Samenhangend	Iedere student komt gedurende de opleiding in aanraking met werkvormen die doelgericht worden ingezet voor het ontwikkelen van een attitude van verantwoordelijkheid voor duurzame ontwikkeling.
Niveau 3: Systematisch	Het didactisch concept wordt doelgericht ingezet voor het ontwikkelen van een attitude van verantwoordelijkheid voor duurzame ontwikkeling. Er bestaat een helder verband tussen visie en beleid rond duurzame ontwikkeling en het didactisch concept.
Niveau 4: Ketengericht	De opleiding ontwerpt en voert het didactisch concept uit in interactie met de maatschappelijke partners.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	De opleiding staat bekend om haar innovatieve didactische werkvormen gericht op duurzame ontwikkeling.

In het didactisch concept 'docent 3.0' staan vijf aspecten centraal die docenten van de opleidingen Accountancy en Finance & Control zich in vier jaar tijd eigen dienen te maken. Deze aspecten betreffen (1) het ontwikkelgericht begeleiden van studenten, (2) ontwikkelingsgericht toetsen, (3) studenten laten leren met en in het werkveld, (4) een student-georiënteerd programma bieden, en (5) waarden-georiënteerd lesgeven. Met het vijfde aspect doelen de opleidingen erop dat docenten de drie kernwaarden *duurzaam*, *integer* en *samen* dienen over te brengen in de lessen.

Iedere student komt tijdens de opleiding Accountancy of Finance & Control in aanraking met de kernwaarden, denkt het panel. Ten eerste krijgen alle studenten een praktijkbuddy waarmee zij een keer per blok spreken. Studenten halen onder meer casussen over ethisch verantwoord handelen op bij hun praktijkbuddy's. Door het bespreken van deze casussen, en door de al eerder genoemde masterclass 'integer handelen', de actuele casussen die docenten inbrengen na schandalen in het werkveld, de taak aan studenten om eigen morele dilemma's in te brengen bij het vak 'kritisch denken & integriteit', leren studenten wat verwacht wordt van een maatschappelijk verantwoordelijke financieel professional. Tijdens de auditdag ontmoette het panel een docent die schetste hoe hij de standaard gedrags- en beroepsregels voor accountants behandelt; door met studenten in debat te gaan over hoe rekbaar de regels precies zijn.

Het onderwijsconcept van de opleidingen Accountancy en Finance & Control bestaat uit drie lagen: de vaardighedenleerlijn, de kennisleerlijn, en het authentieke beroepsvraagstuk. Bij het laatste onderdeel, de beroepsvraagstukken, werken studenten in teams aan een opdracht voor een echte opdrachtgever. Studenten gaven tijdens de audit aan dat zij de beroepsvraagstukken als inspirerend ervaren, en dat zij de samenwerking in de projecten met andere studenten en docenten een mooie invulling van de kernwaarde 'samen' vinden. Op basis van de visie op duurzame ontwikkeling en het beroepsprofiel duurzame financieel professional hanteert de opleiding een passend didactisch concept dat bijdraagt aan de ontwikkeling van een attitude tot verantwoordelijkheid.

In het nieuwe curriculum krijgen studenten een persoonlijke coach. Studieloopbaanbegeleiding is dan niet langer een apart onderdeel van het programma. In de coaching staat persoonlijke en professionele ontwikkeling van studenten centraal. Het panel ziet de coachingstrajecten als een mooie kans om bijvoorbeeld de kritische houding van studenten verder te ontwikkelen, en om inzicht te krijgen in de belangen van stakeholders.

Niveau: 3

Criterion 3.2. Kennisinhoud onderwijsprogramma

Niveau 1: Ad hoc	Het onderwijs rond duurzame ontwikkeling komt tot stand op basis van initiatieven van docenten of studenten.
Niveau 2: Samenhangend	Basiskennis van duurzame ontwikkeling in het opleidingsdomein heeft een zichtbare plaats in het curriculum.
Niveau 3: Systematisch	Duurzame ontwikkeling is vanuit de eindkwalificaties van de opleiding zichtbaar in het hele curriculum verweven.
Niveau 4: Ketengericht	De kennisinhoud van duurzame ontwikkeling wordt ontworpen en gegeven in nauwe samenwerking met werkveld en kennisinstellingen.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	Maatschappelijke organisatie waarden het opleidingsprogramma als voorbeeld voor opleidingen in en buiten het domein.

Voor de opleidingen Accountancy en Finance & Control geldt dat duurzaamheid, via de kernwaarden en een vakspecifieke vertalingen van het begrip, door het gehele programma is verweven. Deze indruk van het panel werd tijdens de audit bevestigd door het werkveld. De werkveldvertegenwoordigers die het panel sprak, waren positief over dat er geen apart vak duurzaamheid is, maar dat dit in het onderwijs geïntegreerd wordt via het denken over meervoudige waardecreatie in organisaties.

Dat de integratie ver gaat, werd het panel duidelijk tijdens het gesprek met docenten. Een docente vertelde het panel over hoe zij in haar vak Engels werkte aan een integratie van het begrip duurzaamheid. Zij legde uit hoe studenten voor het vak Engels in jaar 1 een presentatie geven over *corporate social responsibility*, en hoe zij in jaar 3 een Engelse documentaire kijken specifiek over duurzame ontwikkeling binnen het financieel/economisch domein. Op basis van de documentaire maken studenten een samenvatting en presenteren zij de uitkomsten. Een dergelijke mate van integratie van het begrip duurzaamheid vindt het panel een compliment waard. Het panel is onder de indruk van de creatieve wijze waarop docenten uit de vaardighedenlijnen integratie aanpakken. Het plan van de opleidingen om dit soort integratie ook door te zetten voor het nieuwe curriculum voor jaar 3 en 4 steunt het panel dan ook volledig.

Omdat het panel bij de criteria '2.3 cultuur' en '3.1 didactiek' al is ingegaan op de wijze waarop de kernwaarden in het programma terugkomen, bespreekt het panel in deze sectie enkel enkele voorbeelden van vakspecifieke kennis rond duurzame ontwikkeling uit het programma. Zo leren studenten om de PDCA-cyclus te combineren met de IMWR-cyclus. Waar eerstgenoemde cyclus technisch-rationeel is ingestoken, benadrukt de Inspireren-Mobiliseren-Waarderen-Reflecteren-cyclus (IMWIR) de mensgerichte en sociaal-culturele aspecten die nodig zijn om een organisatie goed te laten functioneren. Een tweede voorbeeld is dat studenten leren te werken met het zeskapitalenmodel van Gleeson-White (2014). Hiermee kan het succes van organisaties bepaald worden; maar behalve op grond van de financiële waarden, gebruikt dit model ook andere waarden zoals de innovatiekracht en de manier met mens en milieu wordt omgaan.

Verder constateert het panel dat de basiskennis over duurzame ontwikkeling een zichtbare plaats heeft in het curriculum. Deze kennis is ondergebracht in drie vakken, waaronder het vak Strategisch Management waarin het zeskapitalenmodel, meervoudige waardecreatie en de Sustainable Development Goals aan bod komen. In een tweede vak, Prestatie- en Informatiemanagement (PIM), onderzoeken studenten de invloed van duurzame ontwikkeling. In het derde vak Governance, Risk & Compliance leren studenten om duurzaamheidsverslagen en integrale jaarverslagen op te stellen.

Zoals al eerder vermeld, wordt de kennisinhoud van duurzame ontwikkeling ontworpen en gegeven in nauwe samenwerking met het werkveld. Dit gebeurt via de beroepsvraagstukken, en de input die het werkveld geeft in gastcolleges. Een sprekend voorbeeld van de samenwerking is de wijze waarop *integrated reporting* in de opleidingen werd gebracht via een *backbone* die opgesteld was door een werkveldpartner.

Tot slot spelen de lectoraten een rol bij het bepalen en actualiseren van de kennisinhoud in de opleidingsprogramma's. Uit het gesprek met de lector blijkt dat het lectoraat Sustainable Finance & Accounting invloed uitoefent via bijvoorbeeld masterclasses en meeloopstages voor studenten. Enkele jaren geleden bracht het lectoraat ook onderwerpen als integrale verslaglegging, het zeskapitalenmodel, en meervoudige waardecreatie onder aandacht bij de opleidingen; waarna deze concepten zijn opgenomen in het nieuwe curriculum. Het panel denkt dat de opleidingen de verbinding onderwijs-onderzoek kan versterken door meer studenten te stimuleren een meeloopstage of project bij lectoraten te laten doen.

Niveau: 3+

criterium 3.3. Leren in het werkveld

Niveau 1: Ad hoc	Het perspectief van duurzame ontwikkeling in onderzoeks- en praktijkopdrachten is afhankelijk van de individuele docent of student.
Niveau 2: Samenhangend	Elke student voert in de opleiding minimaal één keer een praktijkopdracht uit vanuit het perspectief van duurzame ontwikkeling.
Niveau 3: Systematisch	Bij de uitvoering van opdrachten in het werkveld hanteren studenten het perspectief op duurzame ontwikkeling.
Niveau 4: Ketengericht	De opleiding voert samen met werkveld en kennisinstellingen projecten uit, gericht op innovaties voor duurzame ontwikkeling in de beroepspraktijk.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	De opleiding speelt een leidende rol in multidisciplinaire innovatieprojecten in het werkveld, samen met maatschappelijke organisaties, onderwijs- en kennisinstellingen.

De opleidingen streven ernaar om studenten vanaf de eerste dag in aanraking te laten komen met het werkveld. Dit doet zij door studenten te laten werken met authentieke beroepsvraagstukken, beroepsrollen, morele dilemma's uit de beroepspraktijk, en een praktijkbuddy. Voor het laatstgenoemde innovatieve praktijkbuddy-concept kreeg de opleiding een prijs van het College van Bestuur van Avans. Iedere student spreekt minimaal vier keer per jaar af met zijn/haar 'praktijkbuddy': een professional werkzaam in het werkveld Accountancy of Finance & Control.

Dat alle studenten het perspectief op duurzame ontwikkeling leren hanteren in het werkveld, blijkt uit enkele eisen die de opleiding stelt aan de stage. Zo is het uitvoeren van een MVO-scan een verplicht onderdeel van de stage. Via de MVO-scan in de stage leren alle studenten om een mening te vormen over de mate waarin de stage-organisatie rekening houdt met MVO-aspecten rond governance, stakeholders, HRM, milieu en de financiële organisatie, zo constateert het panel. Studenten vertelden tijdens de auditdag overigens ook dat zij in de meeste verslagen 'ook MVO moeten checken'.

Tot slot verzekeren de opleidingen zich ervan dat alle studenten het perspectief op duurzame ontwikkeling leren hanteren bij opdrachten in het werkveld via de afstudeeropdracht. Duurzame ontwikkeling is opgenomen in de rubric die docenten gebruiken voor het beoordelen van de eindwerken (zie Tabel 2). Op basis hiervan wordt voor het panel bevestigd dat duurzaamheid een onderdeel is van de eindwerken.

Onderzoeksopzet										
Kenmerken	- De bedrijfsbeschrijving is onvoldoende, er is onvoldoende aandacht voor de interne en externe omgeving. Er is geen aandacht voor de wijze waarop het bedrijf invulling geeft aan duurzame ontwikkeling. (...)				-In de bedrijfsbeschrijving is vooral aandacht voor de interne omgeving en in mindere mate voor de externe omgeving. Er wordt beschreven op welke wijze het bedrijf invulling geeft aan duurzame ontwikkeling. (...)			-In de bedrijfsbeschrijving is aandacht voor zowel de interne als de externe omgeving. Er wordt uitgebreid beschreven op welke wijze het bedrijf invulling geeft aan duurzame ontwikkeling. (...)		Originele bedrijfsbeschrijving waarbij aandacht voor trends, duurzame ontwikkelingen en andere lange termijnontwikkelingen die van invloed zijn op het bedrijf en onderwerp. (...)
Cijfer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Tabel 2. Weergave van een gedeelte van de rubric die AFM gebruikt voor de eindbeoordeling van het schriftelijke deel van het afstuderen (zie Afstudeerwijzer 2018-2019, p. 28). Tabel 2 toont welke kenmerken van de onderzoeksopzet van een student leiden tot een bepaald cijfer (1 t/m 10).

Niveau: fase 3+

RESULTATEN

Criterium 4.1. Afgestudeerden

Niveau 1: Ad hoc	Sommige afgestudeerden zijn in staat om in het werkveld of onderzoeksdomein een bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling.
Niveau 2: Samenhangend	Alle afgestudeerden zijn in staat om in het werkveld of onderzoeksdomein een onderbouwde bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling.
Niveau 3: Systematisch	Alle afgestudeerden zijn in staat om in hun beroepspraktijk of onderzoeksdomein de betekenis van duurzame ontwikkeling duidelijk te maken en veranderingen te initiëren.
Niveau 4: Ketengericht	Afgestudeerden zijn competent om in het werkveld of onderzoeksdomein op te treden als ambassadeurs en innovators op het gebied van duurzame ontwikkeling.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	Afgestudeerden spelen een initiërende rol bij de verduurzaming van het domein, zowel in de kennisontwikkeling als in de beroepspraktijk.

Studenten van de opleidingen Accountancy en Finance & Control studeren af in duo's. Een duo mag bestaan uit twee studenten van dezelfde opleiding; maar niet dit geen vereiste. Elk duo zoekt een afstudeeropdracht en -bedrijf, waarvoor zij uiteindelijk een eindrapportage opstellen. Omdat er nog geen afgestudeerden zijn die het nieuwe curriculum voltooiden, baseert het panel zich voor criterium 4.1 op een aantal afstudeerwerken van de oude lichter die de opleidingen toestuurden.

Het panel bekeek twee eindwerken van duo's die de opleiding Accountancy volgden, en twee van duo's Finance & Control. Drie van de eindwerken bespreken hoe de afstudeerorganisaties het maatschappelijk rendement kunnen meten. Zo is de hoofdvraag van een eindwerk: 'Wat is het maatschappelijke rendement van een toekomstbestendige werkplek, waarbij de focus ligt op het gebied van welzijn, gezondheid en veiligheid, gericht op het personeel en de ondernemer?' (Van der Heijden & Visser, 2018). In het vierde eindwerk onderzochten studenten welke kritische prestatie-indicatoren een communicatieorganisatie op kon nemen in haar managementsysteem, waarbij ook MVO betrokken werd (Van Santvoort & Stappers, 2018). Het panel stelt vast dat duurzame ontwikkeling alom aanwezig is in de vier bekeken eindwerken.

Het beoordelingsformulier van het schriftelijke afstuderen, geeft het panel vertrouwen dat alle studenten aandacht geven aan duurzame ontwikkeling in hun afstudeeropdracht (zie Tabel 2 bij criterium 3.3A).

Niveau: 3

criterium 4.2. Innovaties

Niveau 1: Ad hoc	Onderzoeks- en/of afstudeerprojecten leiden nu en dan tot innovatieve oplossingen voor met duurzame ontwikkeling verbonden vraagstukken.
Niveau 2: Samenhangend	De opleiding stimuleert om in onderzoeks- en/of afstudeerprojecten tot innovatieve oplossingen te komen voor met duurzame ontwikkeling verbonden vraagstukken.
Niveau 3: Systematisch	Onderzoek en onderwijs zijn systematisch gericht op het ontwikkelen van duurzame innovaties in beroepspraktijk en onderzoeksdomein.
Niveau 4: Ketengericht	In onderzoek en onderwijs werkt de opleiding samen met externe partners om tot duurzame innovaties in kennisdomein en beroepspraktijk te komen.
Niveau 5: Een voorbeeld voor anderen	De innovatieve duurzame oplossingen die in onderzoek en onderwijs van de opleiding, samen met de ketenpartners, gerealiseerd zijn, hebben bekendheid in de bredere omgeving.

In de Zelfevaluatie beschrijven de opleidingen Accountancy en Finance & Control een aantal innovaties rond duurzame ontwikkeling die voortvloeien uit de afstudeerwerken van studenten. Zo hebben studenten de maatschappelijke kosten en baten van woonfraude en jeugdzorg in kaart gebracht, en implementeerden zij een strategie voor meervoudige waardecreatie. Een voorbeeld van een innovatie die uit het eindwerk voort kan vloeien, is de DI-calculatietool. Studenten ontwikkelden deze tool voor het berekenen van de kosten en baten rond duurzame inzetbaar in samenwerking met Avans Den Bosch en AgriFood Capital.

De opleidingen noemen verder de Minor Public Controlling als innovatie. Deze minor gaat over controlling in de publieke sector en over maatschappelijk ondernemen. De academie organiseert als enige in Nederland een keuzeminor op dit gebied, zo stelt men in de Zelfevaluatie.

Het telefoongesprek met de lector Sustainable Finance & Accounting en het gesprek met het werkveld tijdens de auditdag, bevestigden voor het panel dat de opleidingen – in hun benadering van duurzame ontwikkeling in het financiële domein – voorlopen ten opzichte van het MKB. De pogingen die de opleidingen doen om het MKB te informeren en te mobiliseren zou het panel, zo merkt de lector op, kunnen interpreteren als innovaties. De lector vult aan: *‘Een tijdje geleden organiseerden we een bijeenkomst over integrated reporting voor stagebedrijven, ook over hoe dat gedachtengoed hen kan helpen te verbeteren. Je ziet dan dat bedrijven niet in een keer totaal over gaan op integrale jaarverslagen. De stage van een student biedt voor bedrijven een ingang om daarmee aan de slag te gaan.’* Tijdens de auditdag gaven werkveldvertegenwoordigers aan dat ze ervaren dat de opleiding voorloopt op het MKB.

De lector ziet voor de opleidingen nog meer innovatieruimte. De opleidingen zouden nog meer een voortrekkersrol kunnen pakken door in hun risicomanagementonderwijs en het juridische aspect van hun onderwijs meer aandacht te besteden aan duurzame ontwikkeling.

Het panel vindt het fraai dat de opleidingen de stageproducten en -presentaties van studenten ‘een tweede leven’ geeft door deze als onderzoeksmateriaal door te geven aan het lectoraat Sustainable Finance & Accounting. Dit gegeven, de andere bovengenoemde innovaties, en de voortrekkersrol van de opleidingen ten opzichte van het MKB, maken dat het panel concludeert dat onderzoek en onderwijs gericht zijn op het ontwikkelen van duurzame innovaties in beroepspraktijk en onderzoeksdomein.

Niveau: 3

ALGEMEEN OORDEEL

Het auditteam geeft de opleidingen Accountancy en Finance & Control een eindbeoordeling van drie AISHE-sterren: het stelt vast dat deze opleidingen fase 3 bereikt hebben.

De opleidingen hebben een duidelijke visie op duurzaamheid in het beroepenveld van Accountancy en Finance & Control: de drie kernwaarden en de inhoudelijke invulling middels het begrip *meervoudige waardecreatie* spelen in deze visie een centrale rol. Deze visie wordt herkend en gedragen door het werkveld, en zij geven aan behoefte te hebben aan het soort financieel professional dat binnen de academie AFM opgeleid wordt. Ten opzichte van het midden en klein bedrijf lopen de opleidingen voor in hun denken over duurzame ontwikkeling binnen het financiële domein. Voor studenten geldt dat zij de beroepsvraagstukken – waarin duurzaamheid een rol speelt – als inspirerend ervaren. Met het streven naar de integratie van duurzame ontwikkeling in de curricula van Accountancy en Finance & Control zetten de opleidingen een scherpe koers voor zichzelf; een koers die door het werkveld, docenten en studenten gewaardeerd wordt.

Het auditteam komt tot een toekenning van drie sterren ondanks dat het criterium 2.4 over de fysieke omgeving nog op niveau 2 inschat. Gezien de beslisregels in het beoordelingskader – één deelonderwerp uit het onderdeel 'Personeel en organisatie' mag niet conform het beoogde ontwikkelingsniveau zijn -, en gezien het auditpanel enkele andere criteria al op niveau 3+ beoordeelde, komt het panel op een algemeen oordeel van niveau 3 uit. Het auditteam beveelt de opleidingen wel aan om meer aandacht te besteden aan acties voor het verkleinen van de ecologische voetafdruk; deze acties mogen nog duidelijker ontwikkeld en gestuurd worden vanuit concreet beleid en gespecificeerde doelen.

Onderdeel	Opleiding	Fase
Doelen	Visie	3
	Strategie	3
	Eindkwalificaties	3
Personeel en organisatie	Personeel	3
	Netwerk	3+
	Cultuur	3
	Fysieke omgeving	2
	Communicatie	3
Onderwijs	Didactiek	3
	Kennisinhoud programma	3+
	Leren in het werkveld (hbo)	3+
Resultaten	Afgestudeerden	3
	Innovaties	3

AANBEVELINGEN

1. Het auditteam raadt aan om de acties rond het verkleinen van de **ecologische voetafdruk** te ontwikkelen en sturen vanuit concreet beleid en gespecificeerde doelen (criterium 2.4 fysieke omgeving).
2. Het auditteam beveelt de opleidingen aan om een expliciet **communicatiebeleid** op het gebied van duurzaamheid op te stellen, en om de interne en externe communicatie te sturen en monitoren vanuit concrete doelen (criterium 2.5 communicatie).

BIJLAGE 1 : PROGRAMMA

AISHE-audit Academie voor Financieel Management (AFM), 22 november 2018

Locatie

Academie voor Financieel Management (AFM)
Avans Hogeschool
Onderwijsboulevard 215
5223 DE 's-Hertogenbosch

<i>Tijd</i>	<i>Activiteit</i>	<i>Aanwezigen</i>
8:45 uur – 9:00 uur	Aankomst en ontvangst auditoren	
9:00 uur – 9:50 uur	Gesprek met directie, voorzitter Onderwijscommissie, teambuilder Academiebureau en projectleider Duurzaamheid	
9:50 uur – 10:00 uur	Overleg auditoren	
10:00 uur – 10:50 uur	Gesprek docenten	
10:50 uur – 11:00 uur	Overleg auditoren	
11:00 uur – 11:50 uur	Gesprek studenten	

11:50 uur – 12:30 uur	Lunch	
12:30 uur – 13:30 uur	Gesprek werkveld	
13:30 uur – 14:00 uur	Overleg auditoren	
14:00 uur – 14:30 uur	Terugkoppeling	

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl